

91 642

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

WARSZAWA

SPRAWOZDANIE

za rok 1938

ROK XV

SPRAWOZDANIE
BANKU GOSPODARSTWA
KRAJOWEGO

za rok 1938

ROK XV

WARSZAWA

1939

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA I ODDZIAŁ GŁÓWNY

WARSZAWA, ALEJE JEROZOLIMSKIE 1

ODDZIAŁY:

1. BIAŁA (Bielsko)	10. LWÓW
2. BIAŁYSTOK	11. ŁÓDŹ
3. BYDGOSZCZ	12. PIŃSK
4. DROHOBYCZ	13. POZNAŃ
5. GDYNIA	14. RADOM
6. KATOWICE	15. RÓWNE
7. KOŁOMYJA	16. STANISŁAWÓW
8. KRAKÓW	17. TARNÓW
9. LUBLIN	18. WILNO
19. WŁOCŁAWEK	
-

C-91642

Rada Nadzorcza Banku*)

PREZES RADY:
Dr Roman GÓRECKI

CZŁONKOWIE RADY:

Władysław KORSAK
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych

Michał WIERUSZ-KOWALSKI
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych

Gen. Bryg. Inż. Aleksander LITWINOWICZ
II Wiceminister
Spraw Wojskowych

Wiktor MARTIN
Dyr. Górniczej i Hutniczej
Spółki Akcyjnej w Cieszynie

Inż. Julian PIASECKI
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Komunikacji

Dr Eugeniusz PIESTRZYŃSKI
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Opieki Społecznej

Dr Adam ROSE
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Przemysłu i Handlu

Stanisław SADKOWSKI
Zast. Dyr. Departamentu
Ministerstwa Skarbu

Ferdynand ŚWITALSKI
b. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu
Dyr. Izby Skarbowej w Poznaniu

Komisarz Rządowy

Stefan RYBAŁTOWSKI

ZASTĘPCY KOMISARZA RZĄDOWEGO:

Wacław DRABAREK

Marian STĘPNIEWICZ

*) Skład w dniu 31 grudnia 1938 r.

Z Rady ustąpili w ciągu 1938 r.: Wiceprezes Józef Kozuchowski z dniem 1 grudnia wskutek powołania na stanowisko Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Skarbu i Teofil Narbutt z dniem 31 października wskutek własnej rezygnacji. Członkami Rady mianowani zostali: Gen. Bryg. Inż. Aleksander Litwinowicz, II Wiceminister Spraw Wojskowych i Stanisław Sadkowski, Zast. Dyr. Departamentu Ministerstwa Skarbu z dniem 19 stycznia oraz Michał Wierusz-Kowalski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych z dniem 1 listopada.

Zarząd Banku

PREZES BANKU:
Dr Roman GÓRECKI

NACZELNY DYREKTOR BANKU:
Dr Leon BARYSZ

ZASTĘPCY NACZELNEGO DYREKTORA BANKU:
Dr Tadeusz GARBUSIŃSKI Dr Paweł MINKOWSKI

DYREKTORZY:
Włodzimierz BACZYŃSKI Dr Marian CHECHLIŃSKI
Dr Zygmunt WASSERAB

Komisja Rewizyjna

PRZEWODNICZĄCY:
Dr Wiktor MARYNOWSKI

CZŁONKOWIE:
Józef MIESZAŁSKI Tadeusz SZUŁDRZYŃSKI
Marian STRUMIŁŁO Stanisław ZACZEK
Kazimierz STRZELECKI Dr Stefan ŻUROWSKI

S P I S R Z E C Z Y

I

POŁOŻENIE GOSPODARCZE POLSKI W 1938 R.

7

II

DZIAŁALNOŚĆ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Rzut oka na XV-lecie pracy Banku	23
Działalność Banku w roku 1938	34
1. Uwagi ogólne, operacje handlowe i operacje ze Skarbem Państwa	34
Fundusze obrotowe Banku	34
Pogotowie kasowe	37
Działalność kredytowa	37
Przedsiębiorstwa koncernu przemysłowego B. G. K.	42
Wypłacalność dłużników	43
Sprzedaż obiektów nabytych na licytacji	43
Wyniki finansowe	43
2. Kredyty długoterminowe	44
3. Akcja budowlano-terenowa	51
4. Sprawy administracyjne	56

III

OBJAŚNIENIA DO BILANSU, BILANSE I RACHUNKI STRAT I ZYSKÓW ZA ROK 1938

1. Objąsnienia do bilansu za rok 1938	57
2. Bilans Banku Gospodarstwa Krajowego	68
3. Rachunek strat i zysków Banku Gospodarstwa Krajowego	72
4. Protokół Komisji Rewizyjnej	74
5. Pismo Ministra Skarbu w sprawie zatwierdzenia bilansu	75
6. Bilans Funduszu Emerytalnego Pracowników Banku	76
7. Rachunek wydatków i dochodów Funduszu Emerytalnego	76
8. Bilans Śląskiego Funduszu Gospodarczego	77
9. Bilans Śląskiego Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego	77

I.

POŁOŻENIE GOSPODARCZE POLSKI W 1938 R.

Rok ubiegły zamyka pierwsze dwudziestolecie odrodzonej Polski. Naród polski, przystępując po zwycięskiej wojnie z Rosją Sowiecką do budowy własnego państwa i urzędnictwa własnego niezależnego bytu gospodarczego, stanął przed zadaniami niezmiernie trudnymi, wynikającymi przede wszystkim z niskiego stanu gospodarczego ziem polskich z chwilą odzyskania niepodległości. Następstwem prawie półtorawiekowego rozdarcia Polski na trzy odrębne zabory, przynależne do trzech obcych organizmów państwowych o różnej strukturze gospodarczej, było prawie całkowite zerwanie wszelkiej łączności gospodarczej między poszczególnymi dzielnicami polskimi i narzucenie im kierunków rozwojowych leżących w interesie państw zaborczych. Wynikiem tej polityki był niski stan zagospodarowania ziem polskich, zwłaszcza jeżeli chodzi o uprzemysłowienie, wyposażenie w komunikacje oraz rozwój miast, czego dalszym następstwem był niski stopień zamożności społeczeństwa polskiego oraz słabe tempo kapitalizacji. W dodatku po kilkuletnim okresie wojen i okupacji przez obce armie większość obszaru państwowego przedstawiała obraz zupełnego zniszczenia i zubożenia ludności.

W tych warunkach wszystkie siły społeczeństwa w pierwszym okresie niepodległości skierowane były na usunięcie olbrzymich zniszczeń wojennych, a więc na odbudowę miast i wsi, zagospodarowanie ugorujących od czasu wielkiej wojny milionów hektarów obszarów rolnych, usunięcie wielkich braków w inwentarzu rolniczym, na odbudowę górnictwa, przemysłu i komunikacji, zniszczonych wskutek działań wojennych oraz przez ewakuację i okupację. Jednocześnie domagało się szybkiego spełnienia drugie zadanie, polegające na wyrównaniu zaniedbań państw zaborczych i usunięciu skutków ich polityki gospodarczej przez zespolenie trzech połączonych dzielnic w jeden wspólny narodowi polskiemu organizm gospodarczy, uzupełnienie jego niedostatecznego wyposażenia w elementarne urządzenia gospodarcze i nadanie mu nowych trwałych podstaw rozwojowych odpowiednio do wymagań polskiej racji gospodarczej.

Prace te Polska musiała wykonać w latach, z których tylko nieliczne zaliczyć można do okresów pomyślnej koniunktury gospodarczej. Kilka pierwszych lat powojennych stanowiło bowiem okres niszczącej inflacji pieniężnej, po czym wkrótce po reformie walutowej przyszedł ostry kryzys gospodarczy i finansowy. Silnego wzmocnienia w każdej dziedzinie gospodarstwo polskie doznało natomiast w latach wysokiej koniunktury od końca 1926 do 1929 r. Osiągnięcia te zostały jednak w dużej mierze zniweczone przez następujący prawie pięcioletni ciężki kryzys gospodarczy o niebywałym przedtem w historii gospodarczej świata zasięgu i długotrwałym nateżeniu. Ponieważ przesilenie to wystąpiło ze szczególną siłą w rolnictwie, musiało ono szczególnie dotkliwie osłabić Polskę, jako kraj o przewadze czynnika rolniczego w swej strukturze gospodarczej. Ponowny okres poprawy, występującej od prawie pięciu lat, przetrwał do dziś, co pozwoliło narodowi polskiemu zamknąć drugie dziesięciolecie niepodległości, podobnie jak pierwsze, w korzystnej fazie rozwoju gospodarczego.

Na tle tych wielkich niespotykanych w żadnym innym kraju trudności porównanie obecnego gospodarstwa polskiego ze stanem ziem polskich w chwili ich zjednoczenia tym wyraźniej obrazuje wielki dorobek gospodarczy narodu polskiego w każdej dziedzinie, przy czym nie należy zapominać, że osiągnięty on został prawie wyłącznie własnymi siłami. W krótkim bilansie osiągnięć gospodarczych pierwszego dwudziestolecia, poza odbudową zniszczeń wojennych, wymienimy przede wszystkim: w dziedzinie finansowej stworzenie zdrowej, opartej o mocne podstawy waluty, uporządkowanie gospodarki budżetowej Państwa na zasadzie ścisłej równowagi w zwyczajnym budżecie, stworzenie zdrowego aparatu kredytowego i oszczędnościowego oraz odrodzenie opartej o ten aparat i ustabilizowaną walutę oszczędności i kapitalizacji pieniężnej, która, rozpoczęta prawie od zera, wyraża się obecnie sumą prawie pięciu miliardów złotych wkładów i lokat w instytucjach finansowych; w rolnictwie zwiększenie obszaru uprawy sześciu głównych ziemiopłodów między latami 1921/25 oraz 1933/37 o 5,8 miln. ha czyli o przeszło 50%, rozparcelowanie w latach 1919—1937 2.536 tys. ha obszaru, scalenie ok. 770 tys. gospodarstw o obszarze prawie 5 miln. ha w latach 1924—37, zniesienie służebności dla 273 tys. gospodarstw, silną rozbudowę przetwórstwa rolniczo-hodowlanego, w niektórych dziedzinach zupełnie od podstaw; w przemyśle stworzenie całego szeregu nowych gałęzi wytwórczości, zwłaszcza w dziedzinie przemysłu przetwórczego, jak w przemyśle metalowo-maszynowym, środków komunikacyjnych, elektrotechnicznym, chemicznym, drzewnym, papierniczym, stworzenie własnego przemysłu obronnego, lotniczego i początków przemysłu samochodowego; w dziedzinie organizacji handlu i własnych dróg handlowych z zagranicą przede wszystkim rozbudowę handlu morskiego w oparciu o własny nowo-wybudowany port w Gdyni i własną rosnącą z roku na rok flotę handlową.

Mimo trudnych warunków bytu Polska wykazała wielką prężność demograficzną, zaliczając się do krajów o najwyższym naturalnym przyroście ludnościowym. Jej ludność wzrosła od pierwszego powszechnego spisu w 1921 r. o prawie 8 milionów czyli o blisko 30% w ciągu lat siedemnastu. Ten wzmagający się nacisk demograficzny stwarza konieczność jak najszerzego uprzemysłowienia kraju celem przeciwdziałania rosnącemu bezrobociu zwłaszcza wśród ludności rolniczej. Drugi postulat doniosłej wagi domagający się silnego własnego przemysłu stanowi konieczność wzmocnienia podstaw obronności, wynikająca z geopolitycznego położenia Państwa Polskiego. Pod naciskiem tych zadań zapoczątkowany został od trzech lat nowy okres w rozwoju gospodarczym Polski, okres planowego uprzemysłowienia i zainwestowania kraju. Prowadzone od tego czasu prace inwestycyjne były głównym bodźcem wzrostu produkcji i obrotów oraz ogólnej poprawy gospodarczej.

Zwłaszcza w ubiegłym roku realizacja planu inwestycji publicznych i zainicjowany tymi pracami prywatny ruch inwestycyjny zdecydowały o tym, że mimo osłabienia koniunktury gospodarczej w innych krajach przodujących w gospodarce światowej oraz mimo pogorszenia sytuacji własnego rolnictwa i malejącego eksportu, Polska utrzymała zwykły ruch w przemyśle i handlu, wzrost zatrudnienia i poprawę rentowności procesów gospodarczych.

Niewątpliwie gospodarstwo polskie znajdowało się również pod wpływem tych trudności, które w roku ubiegłym dotknęły życie gospodarcze całego świata. Miały one swe źródło w zaostrzającej się nieustannie międzynarodowej sytuacji politycznej, która zwłaszcza na wiosnę i na jesieni stwarzała okresy wielkiego napięcia i zaniepokojenia. Pod wpływem tych nastrojów występowały poważniejsze zaburzenia przede wszystkim w dziedzinie finansowej, jak załamanie kursów na giełdach pieniężnych, odpływ wkładów z instytucji bankowych i wzmożona tezauryzacja złota oraz szkodliwa dla stałości walut ucieczka kapitałów z Europy do Stanów Zjednoczonych, która była główną przyczyną niżki funta angielskiego i franka francuskiego. Na sytuację

krajów europejskich oddziaływało trwające w pierwszym półroczu osłabienie działalności gospodarczej w Stanach Zjednoczonych, które jednak w drugiej połowie roku wkroczyły ponownie na drogę ożywienia. Również w Europie wystąpiły pod koniec roku oznaki poprawy i wzrostu produkcji, co nie wyrównało jednak na ogół jej spadku w stosunku do roku poprzedniego. Te same objawy zaznaczyły się w dziedzinie handlu zagranicznego, który się skurczył w porównaniu z 1937 r. wykazując w drugim półroczu ponownie korzystniejsze tendencje rozwojowe. Ustąpienie tendencji spadkowych i ponowne procesy zwyżkowe w większości krajów są jednak oparte w dużej mierze na przyspieszeniu zbrojeń, a podłoże to nasuwać musi obawy co do stałości obecnego okresu poprawy.

Również w P o l s c e ujemny wpływ napięcia politycznego zaznaczył się głównie w sferze pieniężno-kredytowej. Spowodowało ono w marcu i wrześniu silny odpływ wkładów z instytucyj finansowych. Następstwem poważnego, zwłaszcza jesienią, odpływu środków obrotowych z banków była konieczność znacznego rozszerzenia akcji kredytowej przez większe niż w poprzednich latach wykorzystanie rezerwy kredytowej w Banku Polskim, co pociągnęło za sobą silniejszy wzrost obiegu pieniężnego. Zwiększone potrzeby kredytowe miały swe źródło jednak również w zwyżce produkcji przemysłowej i silnym ruchu inwestycyjnym tak publicznym jak i prywatnym, co spowodowało, że stan wykorzystanych kredytów utrzymał się nadal na wysokim poziomie, gdy suma wkładów wróciła do poprzedniej wysokości, a nawet ją nieco przekroczyła. Obok dwukrotnego odpływu wkładów i wzrastającego zapotrzebowania środków obrotowych na cele produkcji i inwestycji osłabienie kapitalizacji wkładowej w roku ubiegłym było również następstwem pogorszenia sytuacji finansowej rolnictwa, które dotknięte zostało silną zniżką cen ziemiopłodów na rynkach międzynarodowych oraz we własnym kraju.

W oparciu o wzmózoną działalność inwestycyjną produkcja i zbył przemysłu wykazywały prawie nieprzerwany ruch zwyżkowy, zahamowany tylko przejściowo w drugim kwartale roku oraz na jesieni, przy czym, podobnie jak w roku poprzednim, produkcja dóbr wytwórczych zwyżkowała silniej od dóbr spożycia. W ciągu roku uruchomiony został cały szereg zakładów przemysłowych zarówno w Centralnym Okręgu Przemysłowym jak i w innych częściach kraju. Dzięki rosnącym obrotom dochodowość przedsiębiorstw poprawiała się w dalszym ciągu, stwarzając zachętę dla działalności przedsiębiorczej i inwestycyjnej. Wpłynęło to również na korzystniejszą ocenę akcji przemysłowych, których kursy uzyskały poważniejszą zwyżkę. Mniej korzystnie natomiast kształtował się bilans obrotów handlowych z zagranicą, gdyż wywóz pod wpływem spadku cen i trudniejszych warunków na rynkach zagranicznych doznał ograniczenia, przywóz towarów zaś wzrastał w związku z rosnącym zapotrzebowaniem środków produkcyjnych. Pogarszający się skutek tego stan obrotów płatniczych z zagranicą wywołał przejściowo w Banku Polskim lekki spadek rezerw kruszcowo-walutowych, które jednak pod koniec roku zaczęły ponownie wzrastać dzięki uaktywnieniu bilansu handlowego, jak również w pewnej mierze w wyniku zapoczątkowanej repatriacji mienia polskiego z za granicy.

Ogólnie zatem rok ubiegły stanowi okres dalszego wzmocnienia gospodarczego Polski i zwiększenia odporności jej rozwoju gospodarczego na ujemne wpływy nieustalonych w każdej dziedzinie stosunków w świecie. Przyniósł on Polsce jednocześnie doniosłe osiągnięcia na polu polityki zagranicznej w postaci normalizacji stosunków dyplomatycznych i nawiązania stosunków handlowych z Litwą oraz odzyskania Śląska Zaolziańskiego i innych ziem polskich na południowym zachodzie kraju. Wydarzenia te mają również duże znaczenie gospodarcze, przede wszystkim zaś przyłączenie gęsto zaludnionego i wysoko uprzemysłowionego obszaru śląskiego, które rozszerzyło bardzo poważnie podstawy gospodarcze państwa, zwłaszcza w dziedzinie dwóch najważniejszych surowców przemysłowych, produkcji żelaza i węgla.

* * *

Położenie rolnictwa w Polsce mimo lepszych urodzajów zbóż kształtowało się w 1938 r. mniej pomyślnie, gdyż skutek niskich cen ziemiopłodów dochodowość warsztatów rolnych doznała pogorszenia, a jednocześnie wzrosły obciążenia rolników z tytułu obsługi rat kapitałowych skonwertowanych długów rolniczych. Spadek cen ziemiopłodów, wywołany zniżką cen na rynkach międzynarodowych, zwłaszcza w drugim półroczu został pogłębiany dobrym urodzajem zbóż w Polsce. Zbiory głównych ziemiopłodów w 1938 r. wyniosły (w nawiasach dane za rok 1937): pszenicy 21,7 miln. q (19,3 miln. q), żyta 72,5 miln. q (56,4 miln. q), jęczmienia 13,7 miln. q (13,6 miln. q), owsa 26,6 miln. q (23,4 miln. q), ziemniaków 345,6 miln. q (402,2 miln. q) i buraków cukrowych 31,6 miln. q (32,5 miln. q). Obowiązujący w 1937 r. oraz w I kwartale 1938 r. zakaz wywozu zbóż i produktów przemiałowych został zniesiony na wiosnę z chwilą powiększenia się podaży zbóż na rynku, konieczność zaś przeciwdziałania nadmiernemu spadkowi cen po zbiorach spowodowała przywrócenie zwrotów cel przy wywozie zbóż celem ułatwienia eksportu nadwyżki zbożowej. Jednocześnie, podobnie jak w latach ubiegłych, uruchomione zostały kredyty pod zastaw zbóż oraz zakupy interwencyjne. Na cele finansowania akcji interwencyjnej wprowadzone zostały w drodze ustawowej specjalne opłaty od produktów przemiałowych w wysokości 3 zł od 100 kg, pobierane z chwilą, gdy cena żyta na giełdzie warszawskiej utrzymywać się będzie co najmniej przez 20 dni na poziomie niższym od 20 zł za 100 kg. Ponieważ cena żyta spadła po zbiorach poniżej tego poziomu, pobór opłat przemiałowych rozpoczęto z dniem 6 września r. ub. i wpływy z tego tytułu dostarczają Państwu poważnych środków na podtrzymywanie cen zbóż na rynku wewnętrznym. Przywrócenie zwrotu cel przyczyniło się do ożywienia wywozu zbóż i mąki po nowych zbiorach. Łączny wywóz czterech głównych zbóż oraz mąki pszennej i żytniej osiągnął w 1938 r. ok. 419 tys. ton wobec 354 tys. ton w roku poprzednim był zatem o 18% większy. Wartość jego jednak spadła o prawie 3 miln. zł do 69 miln. zł. Ogólna wartość wywozu artykułów pochodzenia roślinnego wyniosła w 1938 r. 132,0 miln. zł wobec 139,8 miln. zł w roku poprzednim. Wywóz zbóż utrudniony był w pierwszych miesiącach po zbiorach przez dużą rozpiętość między cenami światowymi i cenami w Polsce, znacznie wyższymi od parytetu światowego; ku końcowi roku rozpiętość ta w dużym stopniu zmalała. W wyniku zarządzeń interwencyjnych i zwiększenia wywozu spadek cen w Polsce został pod koniec roku powstrzymany; wskaźnik cen zbóż utrzymujący się w pierwszej połowie 1938 roku na poziomie 50—52, zniżył się do 35,3 w listopadzie, podnosząc się w grudniu do 35,8.

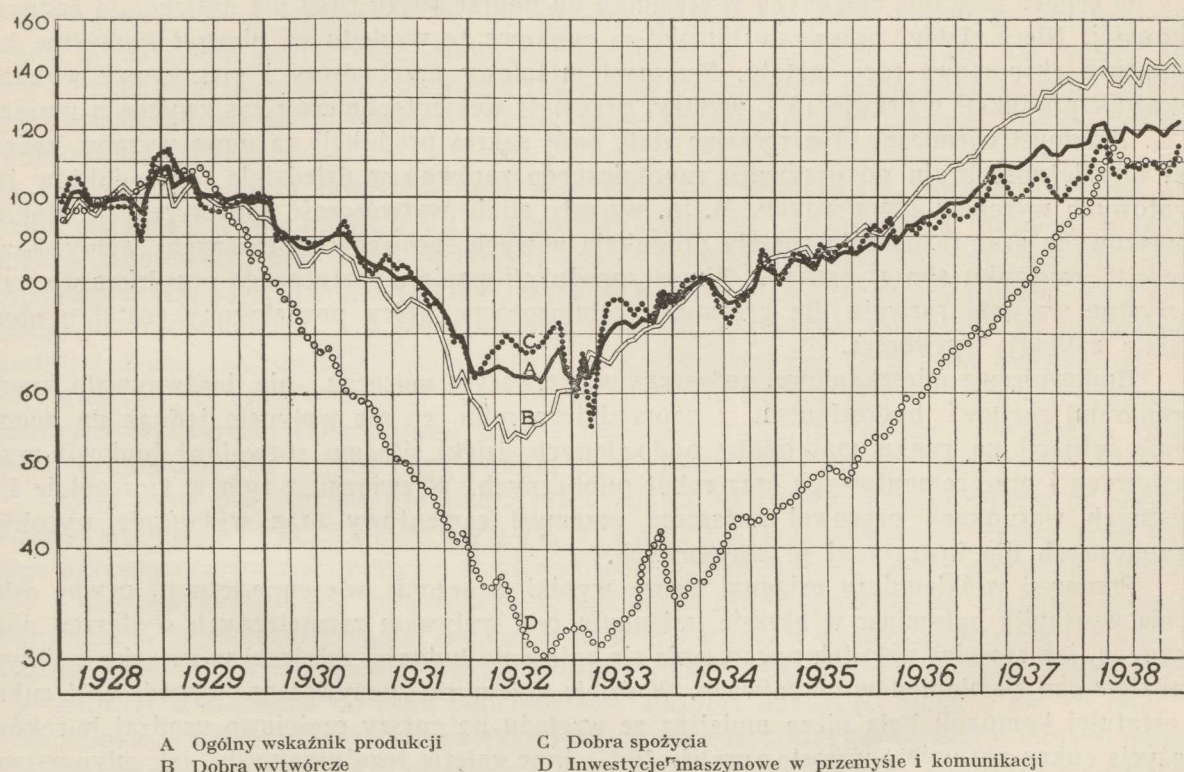
Pogorszenie sytuacji na odcinku produkcji zbożowej zostało w pewnej mierze skompensowane poprawą w dziedzinie produkcji hodowlanej, która zwiększyła swój zbyt przy nieco lepszym poziomie cen na rynku wewnętrznym. Poprawił się bowiem dość znacznie wywóz artykułów hodowlanych na rynki zagraniczne, osiągając w łącznej sumie 300,7 miln. zł, a więc o blisko 30 miln. zł więcej niż w roku poprzednim; najsilniej wzrósł wywóz masła i jaj, gdyż o przeszło 18 miln. zł. Podkreślić należy poważny, bo sięgający 200%, wzrost wywozu konserw mięsnych — cielęcych, wołowych i drobiowych — będących zupełnie nowym działem produkcji polskiej. Epidemia pryszczycy, która wywołała przejściowo konieczność pewnych ograniczeń w obrocie bydłem i produktami mleczarskimi, nie przyniosła jednak większych szkód gospodarce hodowlanej, która z roku na rok wykazuje wzrastającą rentowność.

Wzrost produkcji przemysłowej oparty był również w 1938 r. głównie na rosnącym ruchu inwestycyjnym, a w szczególności na inwestycjach publicznych w dziedzinie przemysłu obronnego oraz podstawowych urządzeń gospodarczych, jak drogi i środki komunikacyjne, inwestycje energetyczne, budownictwo państwowe, melioracje rolne i inne inwestycje dla usprawnienia produkcji i obrotu artykułami rolniczymi. Obok czynników publicz-

nych wzmoczoną działalność inwestycyjną rozwijała również przedsiębiorczość prywatna na polu modernizacji i rozszerzenia istniejących zakładów przemysłowych jak również przy budowie nowych fabryk. Główny wysiłek koncentrował się na Centralnym Okręgu Przemysłowym, gdzie obok wykończenia rozpoczętych w poprzednich latach zakładów produkcyjnych i urządzeń energetycznych przystąpiono do budowy kilkudziesięciu nowych przedsiębiorstw. Część tych fabryk podjęła już w roku ubiegłym produkcję podstawowych dla uprzemysłowienia kraju wyrobów. Rok ostatni zaznaczył się również silniejszym rozwojem motoryzacji; obok istniejących montowni i fabryk pojazdów mechanicznych powstał szereg przemysłów pomocniczych dla motoryzacji. Jednocześnie wzmoczone zostały prace badawcze i poszukiwawcze nowych minerałów i innych surowców przemysłowych, m. in. przez intensywne badania geologiczne. W niektórych przemysłach, zwłaszcza w produkcji włókienniczej, zwiększone zostało zastosowanie surowców zastępczych; produkcja innych surowców syntetycznych została podjęta w skali fabrycznej.

PRODUKCJA PRZEMYSŁOWA I INWESTYCJE

Wskaźniki Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen
Skala logarytmiczna, 1928 = 100

Celem zintensyfikowania dopływu kapitałów w zakresie inwestycji przemysłowych oraz poszukiwań górniczych (wiertnictwo naftowe, rudy, sole potasowe itp.) wprowadzone zostały w drodze ustawodawczej poważne ulgi inwestycyjne w dziedzinie obciążeń fiskalnych, wśród których wymienić należy przede wszystkim ustawę z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych, stanowiącą kodyfikację ulg dla określonych inwestycji i części kraju. Do ustawy tej włączone zostały także ulgi podatkowe dla nabywców pojazdów mechanicznych. Również zniesienie podwójnego opodatkowania dochodów osób prawnych niewątpliwie będzie miało

dotadni wpływ na regenerację rynku akcyjnego i podniesienie atrakcyjności papierów dywidendowych. Ponadto na podstawie osobnej umowy clearingowej z Niemcami Państwo udostępniło przemysłowi prywatnemu nabywanie maszyn na poważną sumę na kredyt kilkuletni.

Koniunktura inwestycyjna zapewniła wysoki stan zatrudnienia przede wszystkim w wytwórczości dóbr produkcyjnych, której wskaźnik podniósł się prawie o 10%, podczas gdy wskaźnik dóbr spożycia zwiększył o 6,1%, ogólny zaś wskaźnik produkcji o 7,9%. Obliczony bowiem przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen nowy wskaźnik ogólny wzrósł do 119,5 wobec 110,7 w 1937 r. (1928 = 100), przy czym wskaźnik dóbr produkcyjnych wykazał wzrost ze 127,3 do 140,0 wskaźnik zaś dóbr konsumcyjnych z 102,7 do 109,0.

Śród poszczególnych gałęzi przemysłowych o charakterze inwestycyjnym silny wzrost produkcji wykazał zwłaszcza przemysł metalurgiczny. Jeżeli jeszcze w 1937 r. jednym z najpilniejszych zagadnień było przede wszystkim podniesienie zdolności wytwórczej hutnictwa żelaznego przez nowe inwestycje, to problem ten został przynajmniej na dłuższy czas rozwiązany w 1938 r. dzięki przyłączeniu do Polski hut żaluzji. Wytwórczość surowki zwiększona została w 1938 r. o 34% dochodząc prawie do miliona ton, stali o 6% do przeszło 1½ miliona ton. Po gwałtownym wzroście w 1937 roku wydobyć rud krajowych wykazało w 1938 r. mniejszą zwiększ, gdyż nabycie potrzebnych ilości tworzyw żelaznych z zagranicy po cenach znacznie niższych w stosunku do poprzedniego roku nie nastęcało żadnych trudności. Nieco słabiej pracowało hutnictwo cynkowe ze względu na niezbyt korzystne koniunktury eksportowe tego metalu. Przemysł metalowy przetwórczy i maszynowy wykazał wskaźnik produkcji o prawie 15% wyższy, przemysł elektrotechniczny zaś wzrost o przeszło 21%. Przemysł chemiczny, rozszerzając stale swój zakres produkcji na nowe wyroby, zwiększał niezależność kraju od przywozu zagranicznego zarówno w dziedzinie półproduktów jak i gotowych wyrobów chemicznych. M. in. wzrosła silnie wytwórczość syntetycznych włókien celulozowych oraz rozpoczęta została produkcja nowych surowców zastępczych: wełny kazeinowej i kauczuku syntetycznego. Wzrost produkcji papieru i sztucznego przedziwa stwarzał korzystne warunki rozwoju dla przemysłu celulozowego, który powiększony został o nowe wielkie zakłady wytwórcze.

Budownictwo mieszkaniowe, zwłaszcza w pierwszym półroczu, nie dorównywało swymi rozmiarami ruchowi budowlanemu z poprzedniego roku, co nie wpłynęło jednak na pogorszenie sytuacji na rynku materiałów budowlanych dzięki silnemu rozwojowi budownictwa przemysłowego i prac remontowych oraz robót publicznych. W związku z tym w szczególnie korzystnych warunkach pracowało zwłaszcza przemysł cementowy oraz wytwórczość wyrobów ceramicznych dla inwestycji przemysłowych.

Przemysł włókienniczy osiągnął lepsze wyniki w sezonie wiosenno-letnim, pewne osłabienie wystąpiło natomiast w okresie jesiennym pod wpływem zewnętrznych wydarzeń politycznych, jak również wskutek pogorszenia się położenia ludności rolniczej w związku z silnym spadkiem cen ziemiopłodów po żniwach. W dziale przemysłu spożywczego wytwórczość cukru w ostatniej kampanii była nieco mniejsza ze względu na gorszy częściowo urodzaj buraków, spożycie cukru natomiast wzrosło o prawie 10%. Inne gałęzie tego przemysłu, jak młynarstwo, gorzelnictwo, browarnictwo, przetwórstwo owoców i in., pracowały intensywniej w oparciu o wzrastające spożycie, zwłaszcza ludności miejskiej.

Przybierający na sile proces uprzemysłowienia kraju i wyższy stan uruchomienia przemysłu stworzyły korzystniejsze warunki rozwoju dla przemysłów energetycznych. Wydobyć węgla (bez Żaluzji) wzrosło o 5,2% do 38,1 miln. ton wskutek zwiększenia zużycia w kraju o 4,6% do 23,1 miln. ton oraz eksportu o 3,4% do 11,7 miln. ton. Trwający od szeregu lat spadek wydobyć ropy naftowej został zahamowany i produkcja surowca ropnego dzięki

wzmocnionym wierceniu zwiększyła się nieco w roku ubiegłym — do 506 tys. ton. Pod wpływem silnego wzrostu spożycia przetworów naftowych we własnym kraju (o 12%) wywóz tych produktów został ograniczony więcej niż o połowę do kilkudziesięciu tysięcy ton. Jednocześnie wzrosła poważnie eksploatacja gazu ziemnego, którym zaczęto zasilać Centralny Okręg Przemysłowy przy pomocy ukończonego w roku ubiegłym gazociągu. Wskaźnik produkcji energii elektrycznej zwiększył się o 10,6%.

Wzrastająca w ślad za wzrostem produkcji i obrotów rentowność działalności przemysłowej zachęcała do tworzenia nowych przedsiębiorstw, co potwierdza liczba wykupionych świadectw przemysłowych, która wzrosła o 20 tysięcy do 272 tysięcy. Wzrost spożycia wyrobów przemysłowych przez ludność rolniczą doznał, zwłaszcza w drugiej połowie roku, pewnego osłabienia wskutek załamania się dochodowości na odcinku gospodarki zbożowej. W silniejszym stopniu natomiast podniosła się konsumpcja miejska dzięki wzrostowi liczby zatrudnionych jak również dzięki wzrostowi płac przy jednoczesnym spadku kosztów utrzymania. Ceny towarów kształtowały się bowiem zniżkowo pod wpływem spadających cen światowych, zwłaszcza zaś zniżki cen zbóż. Wskaźnik cen hurtowych obniżył się w okresie od grudnia 1937 do grudnia 1938 r. z 58,1 do 55,0 (1928 = 100) — wobec spadku cen artykułów rolnych z 52,3 do 47,7 oraz przemysłowych z 59,6 do 57,3. Suma wypłaconych zarobków wzrosła wskutek podwyżek płac w licznych gałęziach przemysłowych oraz zwiększenia liczby zatrudnionych. Stan zatrudnionych w górnictwie, hutnictwie oraz wielkim i średnim przemyśle przetwórczym łącznie z zakładami użyteczności publicznej dochodził na jesieni do prawie 900 tysięcy osób i był o około 50 tysięcy wyższy niż przed rokiem. W połączeniu z intensyfikacją robót publicznych przyczyniło się to do obniżenia liczby zarejestrowanych bezrobotnych poniżej poziomu z roku poprzedniego.

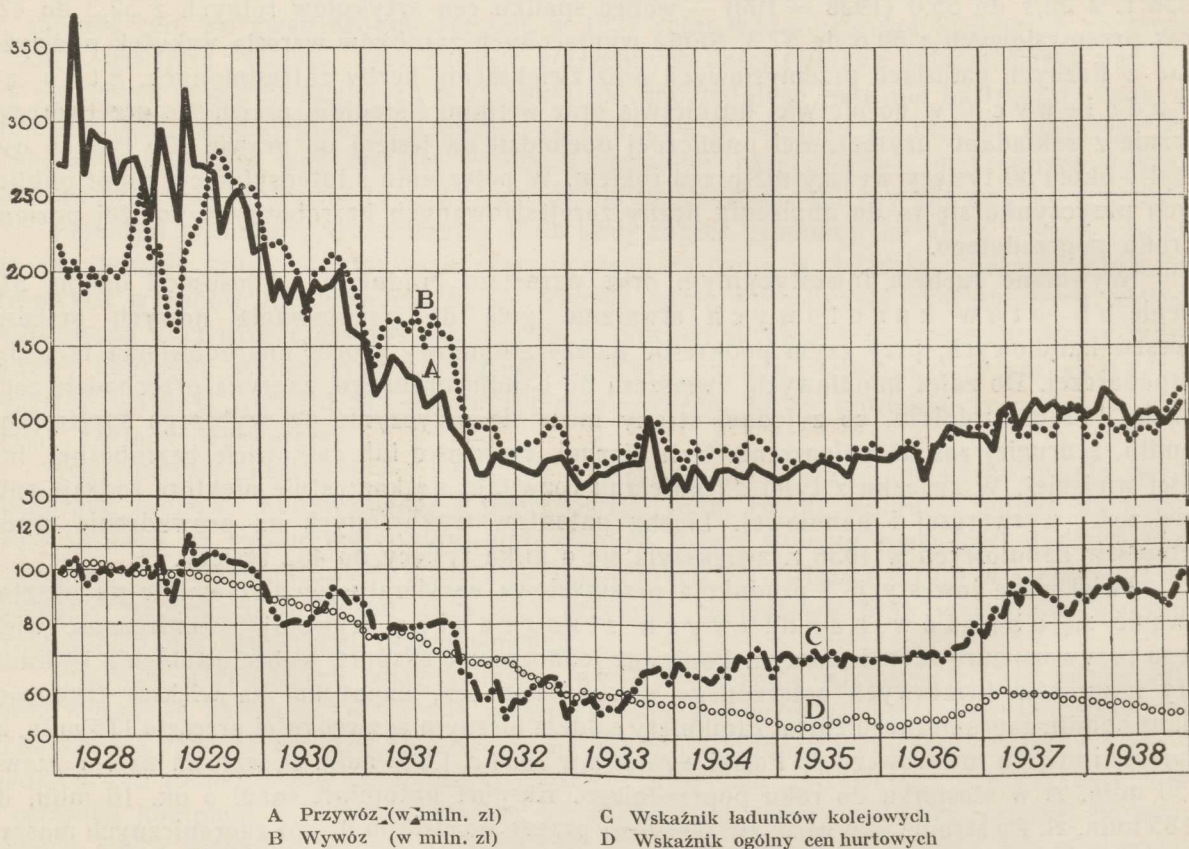
Wywołane ruchem inwestycyjnym oraz wzrostem produkcji i konsumpcji ogólne ożywienie obrotów handlowych stwarzało pole do powstawania nowych przedsiębiorstw handlowych, przy czym podkreślić należy stopniowy proces unarodowienia tej gałęzi gospodarczej. Do zajęć handlowych, zwłaszcza do handlu drobnego, zaczyna przechodzić coraz liczniej ludność rolnicza, co z jednej strony może się przyczynić do szybszego spolszczenia handlu, z drugiej zaś do polepszenia bytu licznej, częściowo lub całkowicie bezrobotnej, ludności wiejskiej. W związku z tymi dążnościami rozwijają się korzystnie niektóre rodzaje spółdzielczości wytwórczej i handlowej. Liczba patentów wykupionych na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych w 1938 r. zwiększyła się o kilka tysięcy do 462 tysięcy.

Zwiększone inwestycje i produkcja przemysłowa wywierały również wpływ na kształtowanie się obrotów handlowych z zagranicą, wywołując konieczność większego przywozu surowców i maszyn. Ponieważ jednocześnie eksport, wobec osłabienia koniunktury i obrotów światowych połączonego ze spadkiem cen, napotykał na większe trudności, bilans handlu zagranicznego został zamknięty saldem biernym w wysokości przeszło 115 miln. zł. Wartość importu towarowego do Polski wyniosła w 1938 r. 1.300 miln. zł, wzrosła zatem prawie o 50 miln. zł w stosunku do roku poprzedniego. Eksport natomiast spadł o ok. 10 miln. do 1.185 miln. zł. Po stronie przywozu zwiększył się przede wszystkim dowóz zagranicznych maszyn i narzędzi oraz samochodów i niektórych surowców przemysłowych. Silniejszą zwiększoną wywozu wykazały natomiast węgiel, produkty hodowli rolniczej oraz żelazo i stal; zwiększenie wywozu węglowego i hutniczego nastąpiło zwłaszcza w ostatnim kwartale po przyłączeniu Śląska Zaolziańskiego. W przeciwieństwie do kilku lat poprzednich zaznaczył się w roku ubiegłym spadek obrotów handlowych z krajami pozaeuropejskimi, które wykazywały w dalszym ciągu wysokie saldo bierne dla Polski w sumie 260 miln. zł. Na ten ujemny wynik złożył się głównie znacznie większy spadek wywozu do Stanów Zjednoczonych przy nieco większym

nawet niż w 1937 r. przywozie surowcowym z tego kraju. Natomiast rozszerzone zostały stosunki wymienne z krajami europejskimi, oparte w dużej mierze na rozrachunku, którym objęte było w ostatnim roku ok. 35% całej wartości handlu zagranicznego. Pierwsze miejsce tak w imporcie jak w eksporcie zajmowała Rzesza Niemiecka, z którą podpisana została w połowie roku nowa umowa handlowa, zwiększająca wzajemne obroty handlowe o kwoty zbliżone do ostatniego stanu wymiany towarowej polsko-austriackiej. Na drugim miejscu w handlu zagranicznym Polski kroczy Anglia, która jednak w ostatnim roku wykazała lekki spadek w eksporcie i imporcie. Spośród innych umów handlowych wymienić należy zawarty z Litwą po normalizacji stosunków sąsiedzkich układ handlowy i taryfowy, układ kontyngentowy z Łotwą, i umowę kontyngentowo-celną ze Szwajcarią, jak również umowę handlową z Z. S. R. R., przewidującą poważne rozszerzenie wzajemnej wymiany towarowej.

OBROTY I CENY

Według danych Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen
Wskaźniki do podstawy 1928 = 100

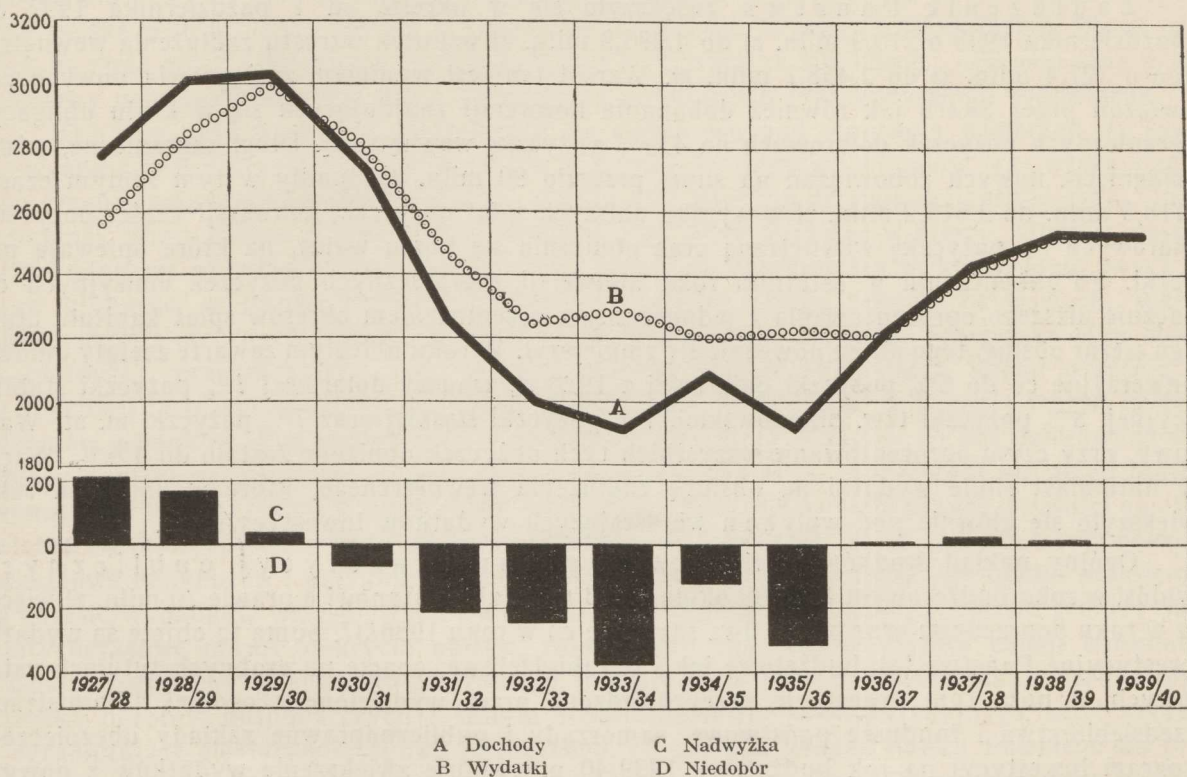
Mimo spadku obrotów z krajami zamorskimi udział przewozów morskich w handlu zagranicznym został utrzymany bez większych zmian, obejmując podobnie jak w roku poprzednim prawie 78% ogólnego tonażu wymiany towarowej. Przyczyniło się to do silnego zatrudnienia portów polskiego obszaru celnego, które wykazały łączny obrót towarowy w wysokości 16,3 miln. ton, z czego na Gdynię przypadało 9,2 miln. ton, na Gdańsk 7,1 miln. ton. W dziedzinie usprawnienia handlu morskiego wspomnieć trzeba o utworzeniu arbitrażu bawelnia-

nego w Gdyni, która jest jedynym na Bałtyku ośrodkiem handlu bawełną, zyskującym z roku na rok na znaczeniu. Nową wielką inwestycję na wybrzeżu morskim stanowi nowoczesny port rybacki we Władysławowie, otwarty w roku ubiegłym.

Również na odcinku finansowym występujące już w dwóch poprzednich latach korzystne tendencje zostały utrzymane w roku ubiegłym, choć nie był on wolny od zakłóceń na rynku pieniężnym oraz przejściowego lekkiego napięcia sytuacji budżetowej Państwa w okresie doniosłych wydarzeń politycznych na jesieni.

BUDŻET PAŃSTWA

(w miln. zł)

W gospodarce skarbowej okres sprawozdawczy był trzecim rokiem równowagi budżetowej, przywróconej w roku 1936. Budżet na rok 1937/38 zamknięty został nadwyżką dochodów w wysokości 24 miln. zł. Dzięki bowiem poprawie sytuacji gospodarczej rzeczywiste wpływy skarbowe przekroczyły o kilka procent preliminarz osiągając 2.426 miln. zł, gdy wydatki budżetowe wyniosły 2.402 miln. zł. Uchwalony budżet na rok 1938/39 przewidywał dochody i wydatki w sumie 2.475 miln. zł. Uzyskane w pierwszych trzech kwartałach (kwiecień — grudzień 1938) wpływy wyniosły 1.826,8 miln. zł, wykazując w stosunku do tego samego okresu poprzedniego roku wzrost o 66 miln. zł czyli prawie o 4%. Wyższe dochody uzyskał Skarb Państwa z danin publicznych (prócz cel), monopolów oraz z wpływów administracyjnych, podczas gdy dość poważnie zmniejszyły się wpłaty przedsiębiorstw państwowych. Wzrost wydatków, na którą złożyły się również zwiększone potrzeby pieniężne w związku z odzyskaniem i objęciem administracją polską ziem zaolziańskich, była jednak silniejsza od wzro-

stu dochodów. Wskutek tego dziewięciomiesięczny okres roku budżetowego 1938/39 zamknięty został niewielką nadwyżką dochodów w sumie 1,8 miln. zł wobec 11,2 miln. takiej samej nadwyżki przed rokiem.

Budżet państwowy na rok 1939/40 zamyka się tak po stronie dochodów jak i wydatków sumą 2.526 miln. zł, wykazując stosunkowo niewielkąwyżkę w wysokości 50 miln. zł w porównaniu do poprzedniego budżetu. Zgodnie z tendencją kształtowania się wpływów w bieżącym roku nowy budżet przewiduje zwiększone wpływy z niektórych danin publicznych i opłat oraz monopolów państwowych, które zapewniają większe dochody dzięki wyższemu obro-
tów i poprawie rentowności; w sumie niższej natomiast są preliminowane wpłaty przedsiębiorstw państwowych, głównie kolei i poczty, które ze względu na wielkie potrzeby inwestycyjne obar-
czone zostały mniejszymi wpłatami do Skarbu.

Zadłużenie Państwa zwiększyło się w okresie od 1 października 1937 do 1 października 1938 o 210,9 miln. zł do 4.973,9 miln. zł wskutek wzrostu zadłużenia wewnętrz-
nego o 327,4 miln. zł do 2.458,7 miln. zł. Wzrost ten jest wynikiem zaciągnięcia nowych zo-
bowiązań przez Skarb jak również dokonania konwersji znajdujących się w kraju obligacji zagranicznych pożyczek dolarowych na 4½% pożyczkę wewnętrzną. Długi zagraniczne, mimo zaciągnięcia nowych zobowiązań na sumę przeszło 80 miln. zł, spadły w tym samym czasie o 116,5 miln. do 2.515,2 miln. zł w wyniku dalszych spłat pożyczek, konwersji części pożyczek dolarowych na pożyczkę wewnętrzną oraz obniżenia się kursu walut, na które opiewają po-
życzki. Po zakończeniu w ostatnim roku konwersji zagranicznych pożyczek emisyjnych do znacznie niższego oprocentowania z jednoczesnym przedłużeniem okresów spłat kapitału dłuż-
nego ciężar obsługi tego długu poważnie się zmniejszył. W roku ubiegłym zawarte zostały umowy konwersyjne co do 6% pożyczki dolarowej z 1920 r., transzy dolarowej 7% pożyczki stabili-
zacyjnej, 8% pożyczki tzw. dillonowskiej, 7% pożyczki śląskiej oraz 7% pożyczki m. st. War-
szawy, przy czym oprocentowanie wszystkich tych pożyczek obniżone zostało do 4½%. Wzro-
sły natomiast silnie wydatki na obsługę zadłużenia wewnętrznego, które w ubiegłym roku zwiększyło się głównie pod wpływem wzrastających wydatków inwestycyjnych.

Ogólny nakład środków na finansowanie planu inwestycyj publicznyc h
wyniósł w roku budżetowym 1938/39 około 1.063 miln. zł, co stanowi o prawie 70 miln. zł więcej
niż w roku poprzednim oraz blisko dwa razy tyle co w roku 1936/37. Sumą tą objęte są wydatki
inwestycyjne Państwa tak budżetowe jak i pozabudżetowe, oparte na osobnych tytułach usta-
wowych, a poza tym inwestycje przeprowadzone przez wydzielone z ogólnej administracji
przedsiębiorstwa i fundusze państwowe, samorządy i publicznoprawne zakłady ubezpieczeń.
Program inwestycyj na rok budżetowy 1939/40 przewiduje zwiększenie wydatków z powyż-
szych źródeł na nowe inwestycje o dalsze prawie 200 miln. do ok. 1.250 miln. zł. Począwszy od
tego roku inwestycje publiczne realizowane będą w ramach planu długofalowego, bo piętnasto-
letniego, podzielonego na pięć programów trzyletnich.

Rosnący przywóz inwestycyjny, powodujący w pierwszych trzech kwartałach roku spra-
wozdawczego bierne saldo bilansu handlowego, był jedną z głównych przyczyn przejściowego
odpływu rezerw kruszcowo-dewizowych Banku Polskiego, które w ciągu pierwszych
dziesięciu miesięcy spadły o łączną kwotę przeszło 25 miln. zł. Prócz zwiększonych potrzeb de-
wizowych na zakup towarów zagranicznych wzrosło również obciążenie bilansu płatniczego
wskutek podjęcia zawieszonego przejściowo transferu niektórych pożyczek zagranicznych po
zawarcu układów konwersyjnych z wierzycielami. Pod koniec roku jednak sytuacja w a l u t o -
w a wykazała korzystniejszy rozwój, gdyż w listopadzie i grudniu zapas złota zwiększył się
o łączną kwotę 12,7 miln. zł do 445,2 miln. zł, stan pieniędzy zagranicznych i dewiz zaś wzrósł

o 4,7 miln. do 18 miln. zł. Poprawa ta była wynikiem czynnego salda bilansu handlowego w ostatnim kwartale, jak również rozpoczętej pod koniec roku na zarządzenie Ministra Skarbu repatriacji płynnego mienia polskiego z zagranicy, co wzmocniło rezerwę walutową banku emisyjnego. W roku ubiegłym nastąpiło zwiększenie obrotów rozrachunkowych z zagranicą na skutek zwiększonych obrotów towarowych z krajami rozrachunkowymi, jak również wyższych sum przekazów rozrachunkowych polskiej emigracji sezonowej.

Pod koniec roku nastąpiło w drodze nowelizacji dekretu uszczelnienie ochrony dewizowej, idące głównie w kierunku obostrzenia przepisów o zagranicznym obrocie kruszcami szlachetnymi, ograniczenia sum pieniężnych dopuszczonych do wywozu przy wyjazdach za granicę oraz pełniejszego uchwycenia rzeczywistych należności od zagranicy za wywiezione towary i usługi.

Po przejściu Śląska Zaolziańskiego waluta polska stanowi od 18 października jedyny środek płatniczy na tym terenie; na pozostałym obszarze przyłączonym od Czechosłowacji waluta polska wprowadzona została w listopadzie i grudniu. Wymiana obiegających koron czeskich na złote polskie dokonana została po kursie 16 złotych za 100 koron i taki sam kurs przeliczeniowy ustalony został dla danin i świadczeń publicznych oraz wszystkich zobowiązań.

O b i e g p i e n i ęż n y kształtował się zwyklowo pod wpływem wydarzeń na rynku pieniężnym, a w szczególności dwukrotnego w ciągu roku odpływu wkładów oraz wzrastającego zapotrzebowania środków obrotowych w związku zżywieniem działalności gospodarczej i inwestycyjnej. Suma obiegu środków płatniczych zaczęła silnie wzrastać w marcu, kiedy w następstwie odpływu wkładów instytucje finansowe wykazały znaczniejsze wykorzystanie swych rezerw płynności w Banku Polskim, powodujące zwyżkę obiegu biletów bankowych. Wzrost obiegu monet srebrnych i bilonu był natomiast stosunkowo niewielki. Najwyższy stan obiegu pieniężnego, przekraczający dwa miliardy złotych, osiągnięty został w końcu września, tj. w końcowej fazie występującej pod wpływem wydarzeń politycznych w Europie drugiej ucieczki wkładów z banków. Pod koniec roku w związku z powrotem wkładów do kas bankowych stan obiegu obniżył się, utrzymał się jednak na poziomie o 369 miln. zł wyższym niż przed rokiem, wynosząc w końcu grudnia przeszło 1.866 miln. zł. Zwyżka ta przypada prawie w całości na obieg biletów bankowych, który podniósł się z 1.059 miln. do 1.406 miln. zł. W związku z tym pokrycie kruszczowe banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku Polskiego spadło przejściowo w okresie wypadków wrześniowych i w końcu roku poniżej wymaganej statutem granicy 30%. Dotychczasowe normy pokrycia obiegu, zakreślające zbyt ciasne granice emisji banknotów i działalności kredytowej banku centralnego, okazały się w nowych warunkach, nacechowanych zwyżką obrotów gospodarczych i silnym wzmożeniem ruchu inwestycyjnego, zbyt sztywne i ograniczające elastyczność rynku pieniężnego, co skłoniło władze Banku Polskiego do przeprowadzenia zmiany zasad pokrycia. Zamiast obowiązującego dotąd 30-procentowego pokrycia złotem całego obiegu banknotów oraz natychmiast płatnych zobowiązań powyżej 100 miln. zł dokonane zmiany statutu wprowadzają tzw. kontyngent fiducjarny obiegu banknotów, zwolniony od pokrycia kruszczem, ustalają natomiast 40-procentowe pokrycie złotem dla pozostałego obiegu biletów oraz całej sumy natychmiast płatnych zobowiązań. Obieg fiducjarny ustalony został na 800 miln. zł; może on w zależności od potrzeb rynku pieniężnego być podniesiony do 1.200 miln. zł przez Radę Banku za zgodą Ministra Skarbu.

Jednocześnie z rosnącym obiegiem biletów bankowych zwiększyło się w roku ubiegłym również zapotrzebowanie monet zdawkowych, co wywołało konieczność podwyższenia maksymalnej granicy emisji skarbowej. Zwyżka ta utrzymana została jednak w skromnych granicach, wyniosła bowiem tylko 19 miln. do 490 miln. zł. Nie została ona jednak wprowadzona do obiegu, gdyż w końcu grudnia 1938 r. obiegało łącznie 460,2 miln. zł monet srebrnych i bilonu, w kasach Banku Polskiego zaś znajdowała się rezerwa tych monet na sumę 28 miln. zł.

Obok obiegu pieniężnego zwiększyły się zwłaszcza w ostatnim kwartale roku obroty bezgotówkowe, osiągając przeciętną miesięczną 6.850 miln. zł wobec 6.067 miln. w 1937 r.

Dokonane reformy w ustroju monetarnym stwarzają poważniejsze rezerwy dla rynku pieniężnego rozszerzając możliwości finansowania wzrastających potrzeb kredytowych produkcji i wymiany oraz potężniejącego ruchu inwestycyjnego. Jeżeli w 1937 r. rynek pieniężno-kredytowy odznaczał się dużą płynnością w związku z silnym przyrostem wkładów przy daleko słabszym rozszerzeniu akcji kredytowej, to w 1938 r. zapotrzebowanie środków obrotowych i inwestycyjnych ze strony życia gospodarczego i inwestorów publicznych wykazało daleko silniejsze napięcie, co pociągało za sobą poważne osłabienie procesów akumulacji wkładów pieniężnych, a jednocześnie wywołało konieczność zwiększenia działalności kredytowej. W tym samym kierunku oddziaływało również w pewnej mierze pogorszenie sytuacji finansowej rolnictwa na skutek spadku cen ziemiopłodów oraz wzrostu obciążenia z tytułu obsługi długów.

WKŁADY I LOKATY W INSTYTUCJACH FINANSOWYCH (w miln. zł)

Instytucje	1935 31.XII	1936 31.XII	1937 31.XII	1 9 3 8			
				31.III	30.VI	30.IX	31.XII
Bank Gospodarstwa Krajowego . . .	299,3	393,8	563,8	576,6	525,3	460,4	513,3
Państwowy Bank Rolny	107,6	130,1	176,0	167,9	157,5	141,0	170,9
Banki komunalne	77,9	72,2	74,8	79,1	79,4	73,1	82,1
Banki akcyjne ¹⁾	483,6	494,0	586,6	596,3	615,6	578,9	653,0
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	46,7	62,7	61,6	67,7	79,2	65,5	75,2
Pocztowa Kasa Oszczędności	881,7	895,7	1.037,3	1.006,5	1.017,7	928,1	1.094,0
Kasy oszczędności	711,3	720,5	829,9	849,0	870,1	772,1	884,5
Spółdzielnie kredytowe ²⁾	270,1	264,1	295,7	304,5	322,7	307,1	322,4
Razem	2.878,2	3.033,1	3.625,7	3.647,6	3.667,5	3.326,2	3.795,4
B. G. K. Lokaty Skarbu Państwa . .	540,0	441,0	375,1	368,5	378,2	386,5	369,8
P. B. R. Lokaty Skarbu Państwa i fundusze rządowe administrowane .	646,4	673,3	738,8	748,3	750,1	762,7	760,8
Razem	1.186,4	1.114,3	1.113,9	1.116,8	1.128,3	1.149,2	1.130,6
Ogółem	4.064,6	4.147,4	4.739,6	4.764,4	4.795,8	4.475,4	4.926,0

Obok przyczyn gospodarczych na osłabienie kapitalizacji wkładowej wpłynęły wypadki polityczne w Europie, które spowodowały dwukrotny w ciągu roku odpływ wkładów z banków i kas oszczędności, szczególnie silny podczas napięcia politycznego we wrześniu. Dzięki uruchomieniu swych rezerw płynności aparat bankowy sprostał jednak w zupełności naciskowi wkładców i zwiększonym potrzebom kredytowym, co miało ten dodatni skutek, że po zażegnaniu ostrego konfliktu wystąpił w ostatnim kwartale silniejszy ruch powrotny wkładów i łączna ich suma była w końcu roku o ok. 170 miln. zł wyższa niż w roku poprzednim, przekraczając również najwyższy przed odpływem wrześniowym stan o kilkadziesiąt milionów złotych. Stosunek wkładów o charakterze oszczędnościowym do ogólnego stanu wkładów bankowych nie uległ większym zmianom wynosząc w końcu 1938 r. około 55%, gdyż silniejszy wzrost tego typu wkładów wykazały kasy oszczędności, zwyżka wkładów w Pocztowej Kasie Oszczędności przypada natomiast

¹⁾ Łącznie z większymi domami bankowymi.

²⁾ Łącznie z Centralną Kasą Spółek Rolniczych.

prawie w całości na rachunki czekowe. Między stanem wkładów w bankach państwowych i prywatnych nastąpiło znaczne przesunięcie na korzyść tych ostatnich. Gdy bowiem pominiemy Pocztową Kasę Oszczędności, w której wkłady wzrosły, to łączny stan wkładów w bankach państwowych obniżył się o 55,6 miln. zł, natomiast w bankach akcyjnych razem z oddziałami banków zagranicznych nastąpiła ich αύзыżka o 80 miln. zł.

KREDYTY GOTÓWKOWE
(w miln. zł)

Instytucje	1935 31.XII	1936 31.XII	1937 31.XII	1 9 3 8			
				31.III	30.VI	30.IX	31.XII
Kredyty krótkoterminowe¹⁾							
Bank Polski	866,2	855,6	708,5	671,3	741,4	1.167,0	1.024,6
Bank Gospodarstwa Krajowego . .	239,3	270,3	370,4	427,2	378,0	326,9	333,3
Państwowy Bank Rolny	108,2	111,5	146,7	133,1	139,5	124,3	111,5
Banki komunalne	65,6	55,6	48,3	49,4	53,1	59,8	55,4
Banki akcyjne ²⁾	569,7	534,9	585,0	620,9	632,9	616,2	649,0
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	94,8	97,9	79,3	81,6	91,2	81,4	75,1
Pocztowa Kasa Oszczędności . . .	33,3	38,0	48,5	53,1	40,6	44,9	45,9
Komunalne kasy oszczędności ³⁾ .	612,6	588,3	604,4	618,0	632,1	631,9	645,4
Spółdzielnie kredytowe ⁴⁾	451,3	363,6	409,0	418,3	430,8	428,1	435,1
Razem	3.041,0	2.915,7	3.000,3	3.072,9	3.139,6	3.480,5	3.375,3
Inne kredyty:							
B. G. K. Kredyty gotówkowe średnio i długoterminowe	181,1	146,8	172,8	176,1	187,7	195,3	190,5
B. G. K. Kredyty w dziale operacji ze Skarbem Państwa ⁴⁾	698,7	766,7	687,4	633,0	755,9	774,7	863,6
P. B. R. Pożyczki z funduszków rządowych administrowanych	630,8	652,5	665,7	672,1	671,5	679,8	675,9
Razem	1.510,6	1.566,0	1.525,9	1.481,2	1.615,1	1.649,8	1.730,0
Ogółem	4.551,6	4.481,7	4.526,2	4.554,1	4.754,7	5.130,3	5.105,3

Silniejszy wzrost kredytów bankowych rozpoczął się pod koniec I kwartału w związku ze αύżyżką produkcji i uruchomieniem na większą skalę prac inwestycyjnych. Najwyższy stan kredytów krótkoterminowych osiągnięty został w końcu września wskutek silnego wykorzystania przez banki rezerwy kredytowej w instytucji emisyjnej w okresie największego napięcia odpływu wkładów. Własna działalność kredytowa banków po odliczeniu redyskonta doznała w tym czasie skrócenia. Pod wpływem powrotu wkładów do banków nastąpiły w ostatnim kwartale wprawdzie większe spłaty kredytów uruchomionych dla instytucji kredytowych przez Bank Polski, ogólna jednak suma kredytów krótkoterminowych była w końcu 1938 r. o 375 miln. zł wyższa niż przed rokiem, z czego na bank centralny przypadało 85 %. Odpowiednio do ruchu wkładów stan kredytów krótkoterminowych w bankach państwowych obniżył się, wzrosła zaś akcja kredytowa banków akcyjnych i komunalnych oraz kas oszczędności; w podobnym stopniu rozszerzyły swą działalność kredytową również spółdzielnie kredytowe. Na polu organizacji pomocy kredytowej dla najmniejszych warsztatów wytwórczych i handlowych większą ruchliwość rozwijały chrześcijańskie kasy kredytu bezprocentowego, których liczba poważnie wzrosła. Banki państwowe zwiększyły natomiast pożyczki gotówkowe średnio i długoterminowe oraz kredyty w dziale administrowanych funduszków państwowych, co stoi w związku ze wzrostem

¹⁾ Po odliczeniu redyskonta weksli i dyskonta akceptów Banku Akceptacyjnego.

²⁾ Łącznie z większymi domami bankowymi.

³⁾ Łącznie z pożyczkami hipotecznymi. Spółdzielnie kredytowe razem z Centralną Kasą Spółek Rolniczych.

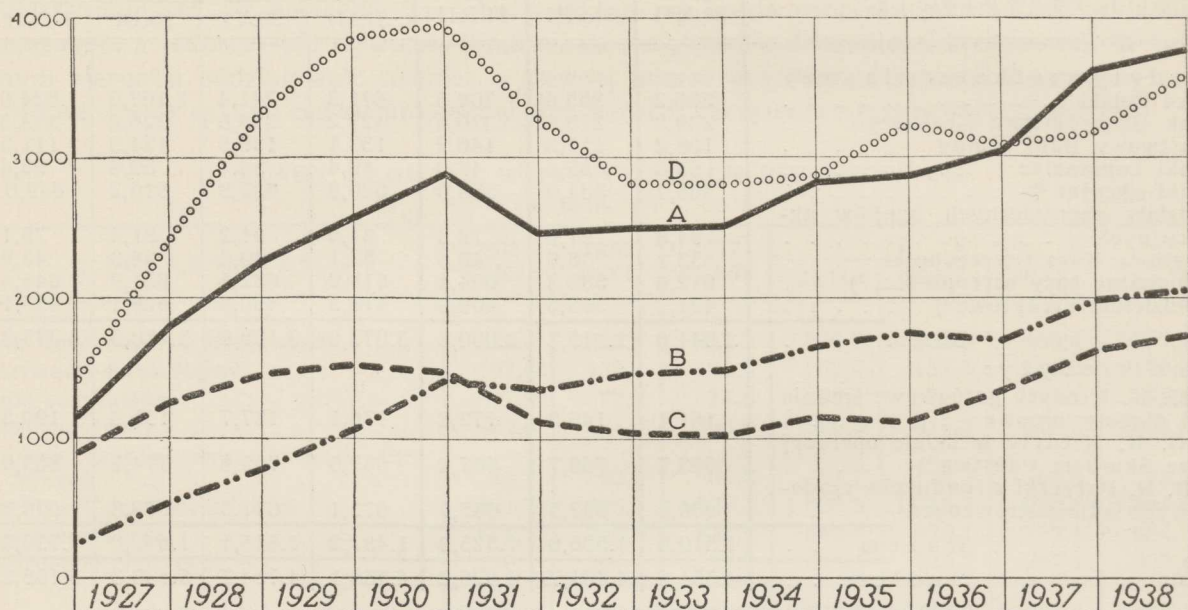
⁴⁾ Łącznie z rachunkami specjalnymi.

potrzeb finansowych na realizację planu inwestycji. Na ten cel banki te wykorzystywały w większych rozmiarach redyskonto w instytucji emisyjnej, podczas gdy banki prywatne korzystały w mniejszym stopniu z tej rezerwy kredytowej. Zmniejszyło się również zadłużenie w bankach zagranicznych o przeszło 20 miln. zł.

STAN WKŁADÓW I KREDYTÓW

Bez lokat i funduszy państwowych

(w miln. zł)

A Wkłady ogółem
B Wkłady oszczędnościowe

C Inne wkłady
D Kredyty gotówkowe

Poza okresami naprężenia na rynku pieniężnym podczas odpływu wkładów bankowość pracowała w roku ubiegłym w warunkach korzystniejszych, wykazując wzrost obrotów i poprawę rentowności, co wpłynęło na wyższość kursów akcji bankowych. Po dwukrotnej w ciągu 1937 r. obniżce stopy procentowej od wkładów instytucje kredytowe dysponowały w 1938 r. tańszym pieniądzem. W związku zaś ze wzrastającymi potrzebami kredytowymi poprawiły się warunki lokacyjne i możliwości pełnego zatrudnienia posiadanych kapitałów obrotowych. Pod wpływem mniejszej płynności rynku pieniężnego odsetek protestów wekslowych nieco się podniósł, a poza tym zaobserwować można było częściowo tendencję do wydłużania terminów wekslowych; ogólnie jednak wypłacalność w przemyśle i handlu nie wykazała wyraźniejszego pogorszenia i rok ubiegły nie przyniósł większych załamów i upadłości przedsiębiorstw. Z większymi natomiast trudnościami dopełniało swych zobowiązań rolnictwo, zwłaszcza po silnym spadku cen zbóż w drugiej połowie roku.

Mimo mniejszej niż w 1937 r. płynności rynku pieniężnego stan r y n k u l o k a c y j n e g o przedstawiał się w 1938 r. korzystniej, co znalazło wyraz przede wszystkim w silniejszej wyższości kursów giełdowych papierów wartościowych. Wpływ wydarzeń politycznych w Europie w marcu i wrześniu oraz towarzyszących tym napięciom załamów na giełdach światowych zaznaczył

się zwiększoną przejściowo podażą papierów; był on jednak dość słaby i krótkotrwały, zwłaszcza jeżeli chodzi o notowania akcji, które zwykowały prawie nieprzerwanie przez cały rok. Ze względu bowiem na poprawę wyników finansowych spółek i oczekiwaną wyższą dywidendę, jak również ze względu na niską cenę akcji w stosunku do realnej wartości przedsiębiorstw, papiery dywidendowe cieszyły się większym zainteresowaniem i niechętnie były zbywane. Ogólne obroty giełdowe były nieco większe osiągając na giełdzie warszawskiej łącznie 109,8 miln. zł wobec 108,6 miln. w 1937 r., lekki bowiem spadek transakcji obligacjami pożyczek państwowych został nadwyżką wyrównany wzrostem obrotów listami zastawnymi i obligacjami banków państwowych i towarzystw kredytowych oraz silniejszą zwykłą obrotów akcjami.

Obliczone przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen wskaźniki kursowe podniosły się w stosunku do 1937 r.: dla 10 ważniejszych papierów procentowych z 84,1 do 100,6, tj. o prawie 20%, dla 9 akcji przemysłowych z 31,9 do 43,5, czyli o 36,4% (do podstawy 1928 = 100). W grupie papierów o stałym oprocentowaniu wyższą kursów uzyskały zarówno obligacje pożyczek państwowych jak i listy zastawne instytucji kredytu długoterminowego, wskutek czego nastąpił znaczniejszy spadek rzeczywistego oprocentowania tych papierów, a tym samym kosztów kredytu długoterminowego. Podstawy finansowe towarzystw kredytowych doznały dalszego wzmocnienia. Kursy 5½% listów zastawnych i obligacji banków państwowych miały w ciągu całego roku stały kurs 81 za 100, wprowadzonymi zaś na giełdę jesienią 1938 r. 6% obligacjami bankowymi Banku Gospodarstwa Krajowego obracano po kursie 97 za 100. Obroty papierami procentowymi na giełdzie warszawskiej obniżyły się z 95 miln. zł w 1937 r. do 93,2 miln. wskutek spadku transakcji papierami państwowymi o 6 miln. do 61,2 miln. zł. Nieco wyższe obroty wykazały listy zastawne i obligacje banków państwowych oraz listy zastawne towarzystw kredytowych, zwiększając się o przeszło 4 miln. zł do 32 miln. W listopadzie ub. roku zarządzona została dekretem Prezydenta Rzplitej konwersja listów zastawnych i obligacji wysokoprocentowych, które dotąd nie podlegały konwersji zapoczątkowanej ustawą konwersyjną z końca 1932 r. Oprocentowanie tych papierów, wynoszące dotąd od 8% do 6%, jak również oprocentowanie wierzytelności, na podstawie których nastąpiła emisja listów zastawnych i obligacji, zostało obniżone do 5½%, a dla listów Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie do 4½%. Dzięki zakończonej konwersji obiegająca przedtem wielka ilość typów papierów emisyjnych o dużej rozpiętości oprocentowania sprowadzona została do kilku nielicznych typów o bardziej wyrównanej i dostosowanej do obecnych warunków wysokości oprocentowania.

Obroty akcjami wzrosły silniej w grupie papierów przemysłowych, spadły natomiast transakcje Bankiem Polskim. Inne akcje bankowe notowane były tylko sporadycznie, osiągając niecałe pół miliona złotych obrotów w ciągu roku. W łącznej sumie obroty akcjami na giełdzie warszawskiej wynosiły w ostatnim roku 16,6 miln. zł, tj. o przeszło 3 miln. czyli 23% więcej niż w 1937 r. Wszystkie papiery dywidendowe uzyskały poważną wyższą kursów, zwłaszcza akcje przedsiębiorstw przemysłu metalurgicznego.

Pod wpływem ożywionego ruchu inwestycyjnego zwiększyły się emisje kapitałowe dla nowozałożonych spółek akcyjnych. W 1938 r. łączna suma kapitałów zakładowych dla 57 nowopowstałych spółek akcyjnych wykazana została w wysokości 66 miln. zł na 11 miln. zł dla 17 spółek w 1937 r. Natomiast powiększenia kapitałów w spółkach istniejących spadły więcej niż o połowę — do 42,5 miln. zł wobec 111,6 miln. w poprzednim roku. W silniejszym jednak stopniu obniżyły się redukcje kapitałów zakładowych — z 60 miln. do 18,6 miln. zł.

Również emisje instytucji kredytu długoterminowego były większe niż w poprzednim roku. Bank Gospodarstwa Krajowego wprowadził na rynek nowy papier średnioterminowy, przeznaczony na finansowanie potrzeb inwestycyjnych przemysłu, a mianowicie 7½-letnie 6% obligacje bankowe, których wypuścił w 1938 r. na sumę 7,9 miln. zł. Poza tym na cele konwersji pożyczek

budowlanych, udzielonych z Państwowego Funduszu Budowlanego i funduszków własnych, Bank wyemitował 6% listów zastawnych i obligacji budowlanych na łączną sumę 38,2 miln. zł. Emisje 4½% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego osiągnęły niewielką kwotę 3 miln. zł. Żywszą działalność rozwinęło Towarzystwo Kredytowe Miejskie w Warszawie, które wydało nowych pożyczek w 5% listach zastawnych w sumie 12,9 miln. zł. Poza tym inne instytucje prywatne i banki komunalne wyemitowały łącznie około 30 miln. zł listów zastawnych i obligacji, przeznaczonych głównie na cele konwersyjne. Na ten sam cel Bank Akceptacyjny wypuścił 15,3 miln. zł nowych obligacji wobec 18,4 miln. w 1937 r. Zwiększone emisje przekroczyły sumy zamortyzowanych w ciągu ostatniego roku listów zastawnych i obligacji instytucji kredytu długoterminowego, wskutek czego łączny obieg tych papierów wynosił w końcu 1938 r. 2.015,7 miln. zł wobec 1.973,9 miln. zł przed rokiem.

Emisje Skarbu Państwa przeznaczone były w znacznej mierze na konsolidację niektórych tytułów długu publicznego oraz dalszą konwersję obligacji pożyczek dolarowych. W związku z tym wypuszczonych zostało nowych obligacji 4% pożyczki konsolidacyjnej na sumę 94,8 miln. zł oraz dalszych obligacji 4½% państwowej pożyczki wewnętrznej na 65,7 miln. zł. Ostateczna suma tej ostatniej pożyczki ustalona została na 312,8 miln. zł, co wskazuje na to, jak znaczna była repatriacja polskich pożyczek zagranicznych. Nowe zadłużenia obligacyjne Skarbu Państwa wynosiły 52 miln. zł wskutek podniesienia emisji 4% renty złotej o 35,8 miln. zł oraz 3% renty ziemskiej o 16,2 miln. zł. Poza tym Skarb Państwa wydał na znacznie wyższe niż w poprzednim roku sumy skryptów i zobowiązań dłużnych, wystawionych głównie w związku z finansowaniem planu inwestycyj publicznego.

* * *

Rok ubiegły zalicza się do okresów pomyślniejszych dla gospodarstwa narodowego Polski w minionym dwudziestoleciu kształtowania niezależnego bytu gospodarczego. Stał on pod znakiem konstruktywnej pracy nad uprzemysłowieniem kraju, który to problem zwłaszcza w ostatnich latach nadaje kierunek polityce gospodarczej w Polsce. Pierwszy etap planu zainwestowania i przemysłowego zagospodarowania kraju oraz wzmocnienia podstaw jego obronności dobiega końca; dzięki poprawie gospodarczej i zwiększonemu dopływowi środków finansowych okres jego realizacji mógł być skrócony o cały rok. Pełne wykonanie wytkniętych przed trzema laty zamierzeń stworzyło podstawy do nakreślenia planu szerszego, długofalowego, obliczonego na lat piętnaście i realizowanego w pięciu okresach trzyletnich. Z nowym rokiem budżetowym rozpoczęła się realizacja prac wytkniętych na pierwsze trzylecie, których naczelnym wskazaniem jest rozbudowa i udoskonalenie przemysłu o znaczeniu obronnym. Do zadań tych Polska przystąpiła wzmocniona o wartości gospodarcze odzyskanych ziem zaolziańskich i dorobek gospodarczy roku minionego. Wytknięte na ten najbliższy okres zamierzenia inwestycyjne, otwierające szerokie pole działania dla przedsiębiorczości prywatnej, stwarzają również na rok bieżący pomyślne perspektywy rozwojowe dla przemysłu i handlu. Mniej korzystnie natomiast kształtują się ogólnosiątkowe tendencje gospodarcze, które już w roku ubiegłym zaciążyły na położeniu rolnictwa polskiego oraz utrudniły eksport towarowy z Polski. Inwestycje i wzrastająca produkcja przemysłowa wymagać będą również w przyszłości zwiększonego przywozu surowców przemysłowych i innych środków produkcyjnych z zagranicy. Ze względu na sytuację dewizową stwarza to konieczność zwiększenia wywozu i szerszego udostępnienia dla towarów polskich rynków zbytu zwłaszcza tych krajów, które korzystają z rosnących potrzeb importowych Polski. Na pierwsze miejsce wysuwa się przy tym postulat ułatwienia Polsce dostępu do surowców o podstawowym znaczeniu dla inwestycji i uprzemysłowienia kraju.

II.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

RZUT OKA NA XV-LECIE PRACY BANKU

Rok sprawozdawczy stanowi 15-ty rok operacyjny w rozwoju działalności Banku Gospodarstwa Krajowego. Powołanie do życia tej instytucji w okresie pierwszej reformy walutowej oraz sanacji finansów publicznych po długotrwałej inflacji stanowi jeden z podstawowych elementów w dziele odbudowy kraju z zaniechań zaborców i zniszczeń wywołanych wojną i jej następstwami oraz na drodze przystosowania struktury gospodarczej kraju do potrzeb odrodzonego Państwa. Wobec ogromu potrzeb i niedostatku prywatnych kapitałów zadanie to powierzono Bankowi Gospodarstwa Krajowego, jako państwowej instytucji kredytowej, która ma koncentrować publiczną pomoc finansową dla zasilania wszystkich dziedzin produkcji i wymiany, ważnych z punktów widzenia ogólnogospodarczego i społecznego.

Niezależnie od działalności kredytowej długo- i krótkoterminowej, prowadzonej zgodnie z założeniami statutowymi i z uwzględnieniem przede wszystkim interesu społeczno-gospodarczego, Bank spełnia rolę instrumentu polityki finansowej i gospodarczej Państwa w ściśle wyznaczonym zakresie. Działalność ta opiera się na funduszach i środkach dostarczonych względnie zapewnionych Bankowi przez Skarb Państwa.

W ciągu piętnastu lat działalność Banku wykazała silne i szybkie tempo rozwoju we wszystkich wymienionych dziedzinach. Tempo to częściowo tylko zahamowała wielka depresja gospodarcza lat 1931—1934. Najwymowniejszym wyrazem rozwoju jest wielki wzrost operacyj kredytowych, których stan w porównaniu z pierwszym bilansem Banku z dnia 31.V 1924 roku powiększył się z 75 miln. zł do sumy zł 2.360 miln. w końcu 1938 roku. Suma ta świadczy o znaczeniu Banku Gospodarstwa Krajowego w naszym życiu gospodarczym, wskazując jednocześnie, że Bank jako instytucja finansowa jest największym dysponentem kredytów w Polsce.

Na czoło dotychczasowej działalności Banku wybija się kredyt długoterminowy. Kredyt ten wymagający z natury swego charakteru kapitałów zdolnych do trwałej lokaty i nadających się wskutek tego do finansowania procesów inwestycyjnych, opiera się przede wszystkim na środkach pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży listów zastawnych i obligacji emitowanych przez Bank. Kredytów długoterminowych w emisjach udzielił Bank w okresie piętnastu lat działalności na przeszło zł 1.150 miln., plasując emitowane przez siebie papiery głównie w kraju, a częściowo na rynkach zagranicznych. Odbiorcami krajowymi emisji Banku są zarówno instytucje oszczędnościowe, jak i instytucje dysponujące środkami z przymusowych procesów kapitalizacyjnych, jak wreszcie prywatne sfery oszczędzające.

Dla pozyskania środków na kredyt długoterminowy wykorzystane były zatem wszystkie możliwe źródła rynku lokacyjnego i to na bardzo poważne jak na nasze stosunki sumy. Rynek kontrolowany przez Państwo, obejmujący głównie P.K.O. i prawnopubliczne zakłady ubezpieczeń, odegrał tu poważną aczkolwiek nie wyłączną rolę. Świadczy o tym fakt, że na ogólny stan emisji w obiegu na koniec 1938 r. w kwocie zł 936 miln. w posiadaniu wymienionych instytucyj znajdowało się papierów Banku na sumę około zł 660 miln. Reszta emisji była w posiadaniu innych instytucyj finansowych oraz prywatnych inwestorów tak krajowych jak i zagranicznych. W oparciu o środki pochodzące ze sprzedaży listów zastawnych i obligacyj rozprawał Bank kredyt długoterminowy na obszarze całego kraju, zaspakajając potrzeby inwestycyjne najbardziej odczuwane i pilne z punktu widzenia interesu ogólnogospodarczego. Niezależnie od pożyczek w listach zastawnych i obligacjach udzielał Bank kredytów o charakterze długo- i średnioterminowym, wypłacanych w gotówce, w czym główną rolę odgrywają kredyty ze środków dostarczonych lub zapewnionych Bankowi przez Skarb Państwa. Łączna suma tych kredytów osiągnęła w końcu 1938 r. zł 1.054 miln., nie licząc pożyczek krótkoterminowych, których stan bilansowy doszedł do sumy zł 370 miln. Ilustrację porównawczą rozwoju kredytów emisyjnych i gotówkowych od początku działalności Banku Gospodarstwa Krajowego przedstawia poniższy szereg liczb (po uwzględnieniu amortyzacji) w miln. zł:

R o k	Kredyty gotówkowe		Razem	% sumy ogólnej	Kredyty emisyjne	% sumy ogólnej	Ogólna suma kredytów
	handlowe*)	w dziale operacyjnym ze Skarbem Państwa					
1924	94	2	96	59	67	41	163
1925	138	128	266	62	165	38	431
1926	171	269	440	68	206	32	646
1927	279	357	636	62	391	38	1.027
1928	361	386	747	56	584	44	1.331
1929	395	414	809	55	663	45	1.472
1930	426	589	1.015	58	735	42	1.750
1931	442	642	1.084	58	792	42	1.876
1932	405	618	1.023	55	838	45	1.861
1933	387	651	1.038	56	823	44	1.861
1934	449	626	1.075	57	807	43	1.882
1935	470	699	1.169	60	793	40	1.962
1936	443	767	1.210	57	924	43	2.134
1937	544	688	1.232	58	906	42	2.138
1938	561	863	1.424	60	936	40	2.360

Fakt, że działalność kredytowa Banku ma przeważnie długo- i średnioterminowy charakter i że w stosunkowo niedługim czasie mogła osiągnąć tak wielkie rozmiary, tłumaczy się korzystną strukturą kapitałów obrotowych będących w dyspozycji Banku. W ogólnej sumie funduszy obrotowych kapitały własne osiągnęły kwotę zł 200,8 miln., utrzymując się w ciągu ostatnich lat na niewiele zmienionym poziomie, pomimo że Bank w latach 1935—1937 poniósł poważne świadczenia na rzecz akcji oddłużeniowej dla rolnictwa i samorządów. Dzięki dość znacznej stałości kapitałów obcych kapitały natychmiast wymagalne stanowią stosunkowo

*) Są to kredyty, udzielone wyłącznie z własnych środków Banku. Mieszczą się w tych sumach kredyty krótkoterminowe, które na koniec roku 1938 wynosiły zł. 370 miln., a poza tym pożyczki gotówkowe o charakterze długo- i średnioterminowym.

nieduży procent, wynosząc na koniec roku 1938 sumę zł 362 miln. Pozostałe fundusze obrotowe Banku mają charakter terminowy i w znacznej części pochodzą ze specjalnych lokat, związanych bezpośrednio z określonymi kredytami.

Przy uwzględnianiu potrzeb kredytowych poszczególnych dziedzin życia gospodarczego na pierwszy plan wysuwa się finansowanie potrzeb publicznych, zgłoszonych przez instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, samorządowe, jak również instytucje o charakterze społeczno-gospodarczym. Ten zasadniczy rys polityki kredytowej Banku Gospodarstwa Krajowego uwydatnia poniższy podział kredytów gotówkowych na cele publiczne i prywatne (w miln. złotych):

R o k	Ogólna suma kredytów gotówk.	Kredyty na cele publiczne	% sumy ogólnej	Kredyty na cele prywatne	% sumy ogólnej
1927	636	267	42,0	369	58,0
1928	747	321	43,0	426	57,0
1929	809	450	55,7	359	44,3
1930	1.015	608	59,9	407	40,1
1931	1.084	710	65,5	374	34,5
1932	1.023	680	66,5	343	33,5
1933	1.038	677	65,3	361	34,7
1934	1.075	640	59,5	435	40,5
1935	1.169	694	59,4	475	40,6
1936	1.210	750	62,0	460	38,0
1937	1.232	741	60,1	491	39,9
1938	1.424	918	64,5	506	35,5

Wyraźna przewaga kredytów o charakterze publicznym, będących głównym przedmiotem działalności kredytowej Banku, zaznacza się od roku 1929 w pożyczkach gotówkowych i występuje również w kredytach emisyjnych, jeśli poza kredytami komunalnymi uwzględnić pożyczki na budownictwo samorządowe i społeczne.

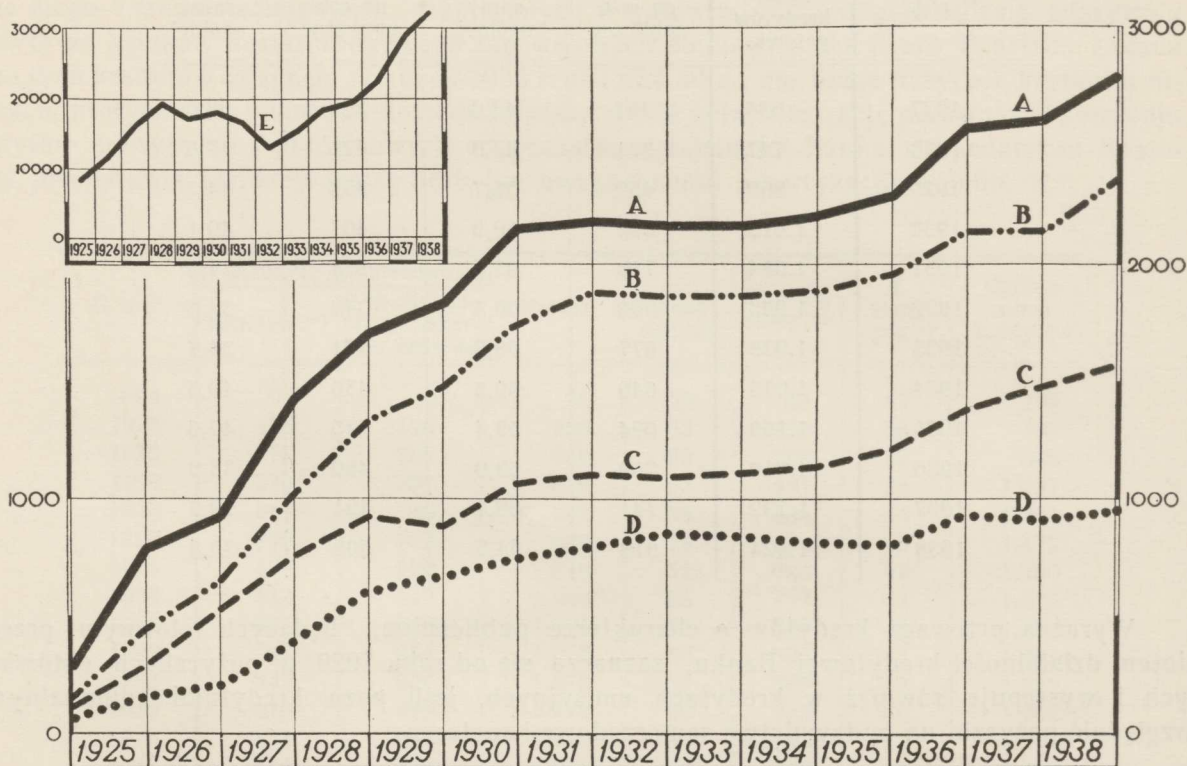
Kredytowanie instytucji i przedsiębiorstw państwowych zajmuje pierwsze miejsce w ogólnej sumie kredytów Banku, jako wyraz dążeń do przejęcia obsługi finansowej możliwie największej ilości przedsiębiorstw państwowych. Stan kredytów przeznaczonych na ten cel osiągnął sumę zł 779 miln., obejmując oprócz bezpośrednich kredytów dla przedsiębiorstw również udział Banku w planach inwestycyjnych Państwa, podejmowanych przez rząd od roku 1936, dla scharmonizowania i koncentracji wysiłków finansowych i gospodarczych, w celu przyspieszenia tempa industrializacji ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb obrony kraju. W finansowaniu planu inwestycyjnego, który posiada doniosłość podstawową w rozwoju naszego życia gospodarczego, uczestniczył Bank bądź przez dyskonto weksli tzw. inwestycyjnych, redyskontowanych w zasadzie w Banku Polskim, bądź przez uruchomienie specjalnie na cele planu inwestycyjnego kredytów wyłącznie z własnych środków Banku. Ogólna suma kredytów na cele inwestycyjne, figurujących w rachunkach specjalnych działu operacyjnego ze Skarbem Państwa, osiągnęła na koniec 1938 roku zł 318 miln. i o tym głównie kredycie jest mowa w przeprowadzonych na po-

czątku roku 1939 zmianach statutu Banku Polskiego w zakresie tzw. konsolidacji długu banków państwowych zaciągniętych w instytucji biletowej w latach 1931—1938. Kredyty te zostały w dniu 1 kwietnia 1939 roku zamienione na kredyt amortyzacyjny Skarbu Państwa w Banku Polskim, wskutek czego wygasły bezpośrednie zobowiązania Banku Gospodarstwa Krajowego.

Dotychczasowe zaangażowanie środków własnych Banku w planach finansowych Państwa wyniosło zł 31 miln. i suma ta w miarę dysponowania odpowiednimi funduszami będzie mogła wzrastać w następnych latach.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Ogólny rozwój działalności (w miln. zł)

A Suma bilansowa

B Kredyty

C Wkłady, lokaty i kapitały własne

D Emisje

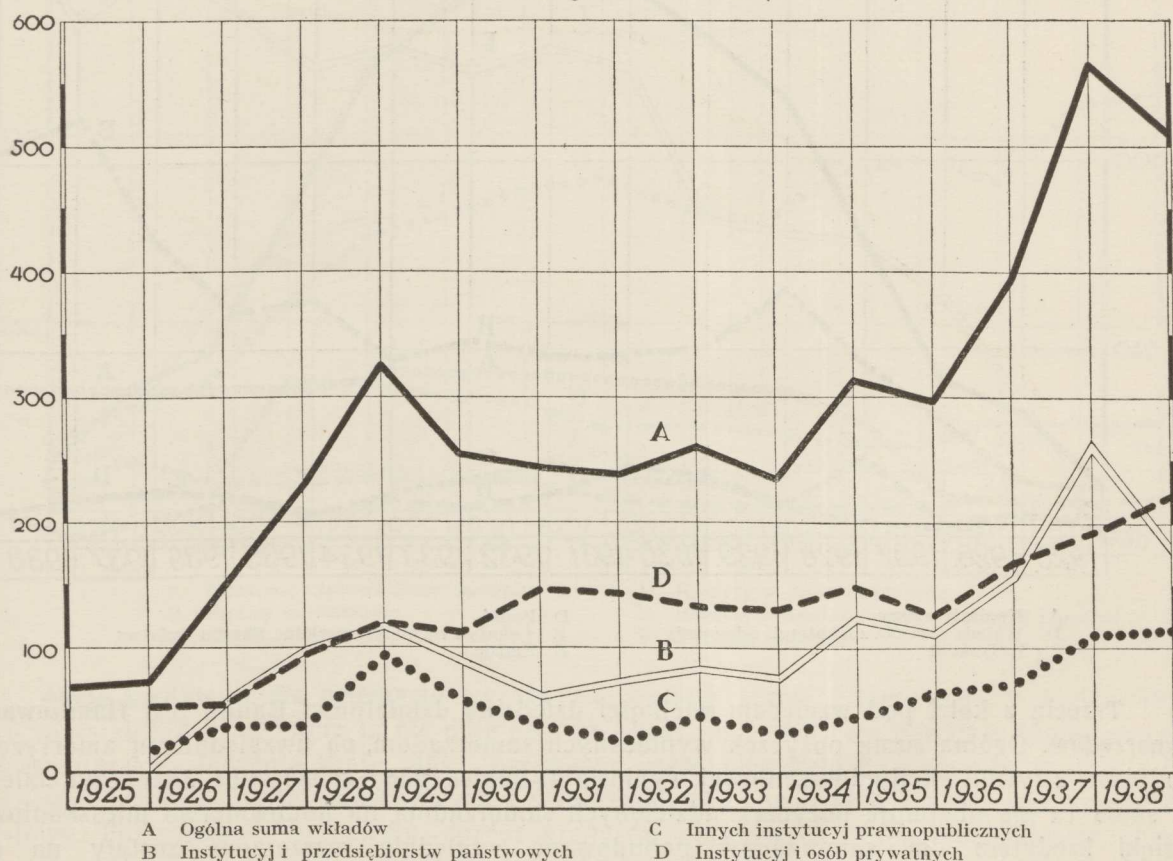
E Obroty

Stosunkowo nieznaczną lecz ważną dziedzinę w omawianej grupie kredytów, stanowią **kredyty** dla przedsiębiorstw należących do **koncernu przemysłowego Banku**, a których rozwój jest najściślej związany z ewolucją przemysłową kraju. Obecnie część tych przedsiębiorstw została już sprzedana, a w posiadaniu Banku znajdują się przede wszystkim udziały w Starchowickich Zakładach Górniczych S. A., w Stowarzyszeniu Mechaników Polskich z Ameryki S. A., w Przemśle Chemicznym „Boruta” S. A., w Zakładach Chemicznych „Grodzisk” S. A. i w Towarzystwie Eksploatacji Soli Potasowych S. A. Udział Banku w tych przedsiębiorstwach uznany został w swoim czasie przez czynniki państwowe za niezbędny z uwagi na ogólnogospodarcze znaczenie tych przedsiębiorstw i konieczność zapewnienia im należytej podstawy finansowej dla dalszego rozwoju.

Drugą pod względem wielkości dziedziną działalności kredytowej Banku jest **finansowanie budownictwa mieszkaniowego**. Akcja popierania ruchu budowlanego ma na celu nie tylko zmniejszenie głodu mieszkaniowego, lecz wywiera ona również dodatni wpływ na przebieg koniunktury i ożywienie obrotów w wielu dziedzinach produkcji, zainteresowanych pośrednio w ruchu budowlanym.

Punkt ciężkości pomocy finansowej Banku spoczywa jednak wyraźnie w akcji zmierzającej do przysporzenia możliwie największej ilości mieszkań, przede wszystkim zaś mieszkań małych, za które w myśl § 13 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o rozbudowie miast z dnia 22 kwietnia 1927 r. uznane są mieszkania do 3 pokoiów z kuchnią. Ten typ mieszkań nie zaspakaja potrzeb mieszkaniowych sfer robotniczych, lecz na te potrzeby wyznaczane są coraz większe specjalne kontyngenty budowlane, rozprowadzane za pośrednictwem powołanego do życia w roku 1934 Towarzystwa Osiedli Robotniczych. Akcja kredytowo-budowlana na potrzeby budownictwa wiejskiego dysponuje również specjalnymi kontyngentami, których rozprowadzeniem zajmuje się Państwowy Bank Rolny i Centralna Kasa Spółek Rolniczych.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
Podział wkładów na kategorie wkładców (w miln. zł)

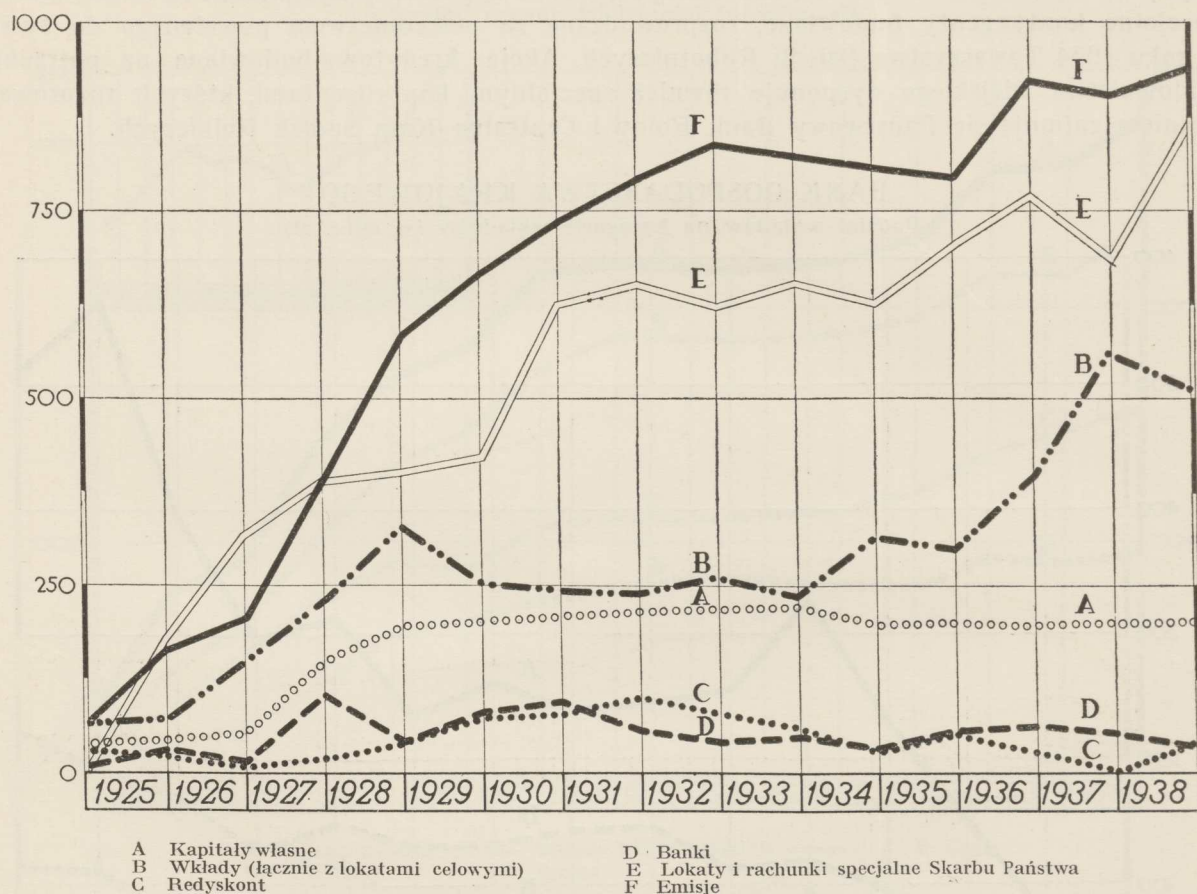

Dla całokształtu akcji kredytowo-budowlanej Banku wymienić należy również akcję terenową, mającą na celu finansowanie urządzeń terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz pomiarów i planów zabudowy miast tudzież akcję popierania budownictwa w miejscowościach klimatyczno-uzdrowiskowych, budownictwa dla celów handlowych i rzemieślniczych oraz budownictwa garażowego.

O dotychczasowych wynikach akcji budowlanej świadczy najlepiej fakt przyznania pożyczek budowlanych od początku działalności na sumę zł 744 miln. na powszechne budownictwo mieszkaniowe oraz zł 40 miln. na budownictwo mieszkaniowe robotnicze. Przy pomocy tych kredytów wybudowano do końca 1938 roku 147.499 mieszkań zwykłych o 395.895 izbach oraz 8.993 mieszkań robotniczych o 16.692 izbach. Strukturę przyrostu mieszkań charakteryzuje fakt, że 92,1% mieszkań, kredytowanych przez Bank stanowi typ mieszkania najwyżej czterozobowego, z czego na mieszkania jedno i dwuizbowe przypada 46,8%.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Struktura pasywów (w miln. zł)

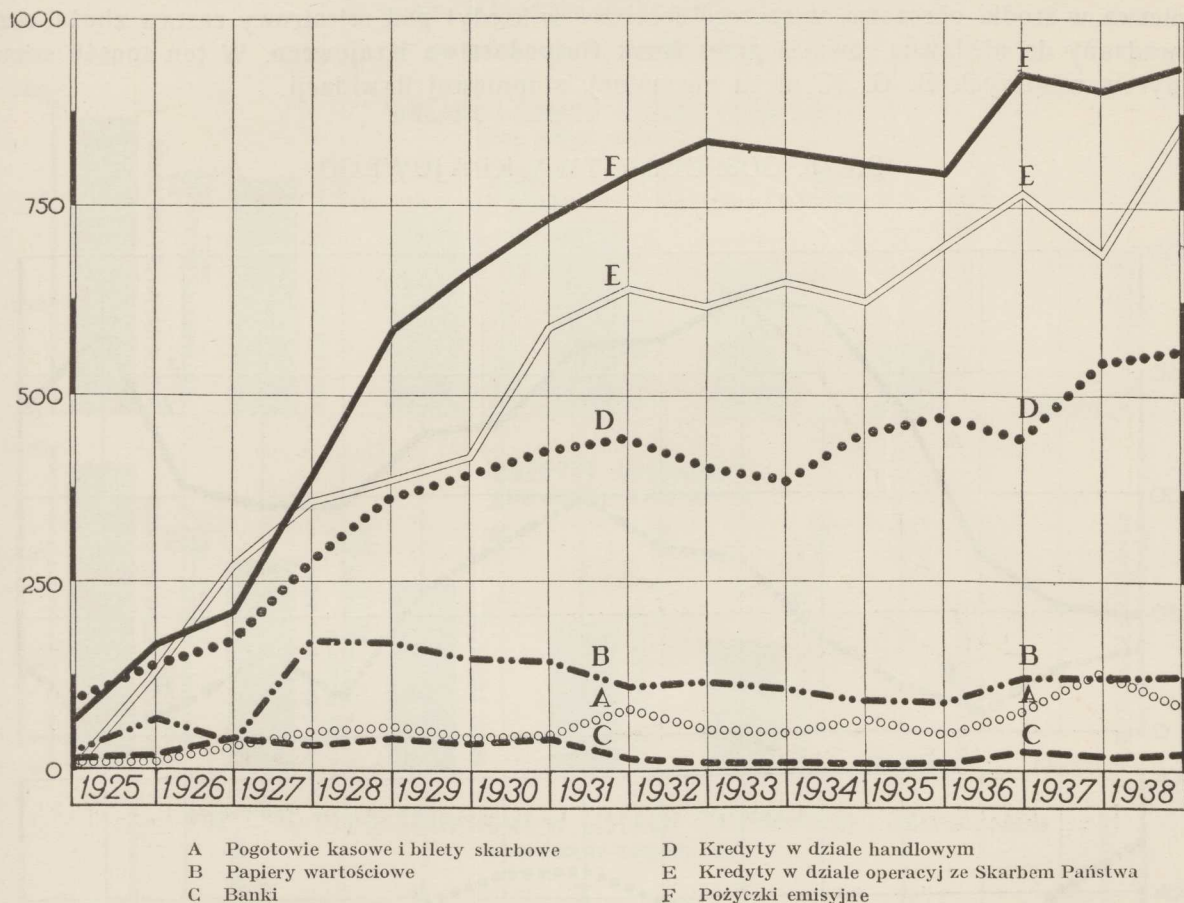

Trzecią z kolei pod względem wielkości dziedziną działalności Banku jest **finansowanie samorządów**. Ogólna suma pożyczek wypłaconych samorządom, po uwzględnieniu amortyzacji i odpisów z tytułu akcji oddłużeniowej, wyniosła na koniec 1938 r. zł 383 miln. Zaznaczyć należy, że suma ta nie obejmuje pożyczek udzielonych samorządom na budownictwo mieszkaniowe. Dzięki kredytom dla samorządów pobudowane względnie rozszerzone zostały na obszarze całego kraju najbardziej pilne i niezbędne inwestycje, które umożliwiły przyspieszenie rozwoju gospodarczego samorządów i podniesienie stanu ich urządzeń do nowoczesnych wymagań życia. Dotyczy to w szczególności inwestycji o charakterze gospodarczym i społecznym, jak gazownie i elektrownie, wodociągi i kanalizacja, hale targowe, szkoły i szpitale, które w wielu ośrodkach miejskich powstały głównie przy pomocy finansowej Banku.

Wobec znacznego pogorszenia się sytuacji samorządów, na skutek długotrwałej depresji gospodarczej, Bank w końcu roku 1934 podjął akcję oddłużeniową, którą objęta została znaczna część samorządów, korzystających z kredytów Banku. Na akcję tę Bank przeznaczył sumę zł 47,6 miln., wyasygnowaną wyłącznie z własnych środków. Wyniki tej akcji uznać należy za pomyślne, o czym świadczy oparcie gospodarki coraz większej ilości samorządów na zdrowych zasadach, dokonane przy stałym współdziałaniu i kontroli Banku.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Struktura aktywów (w miln. zł)

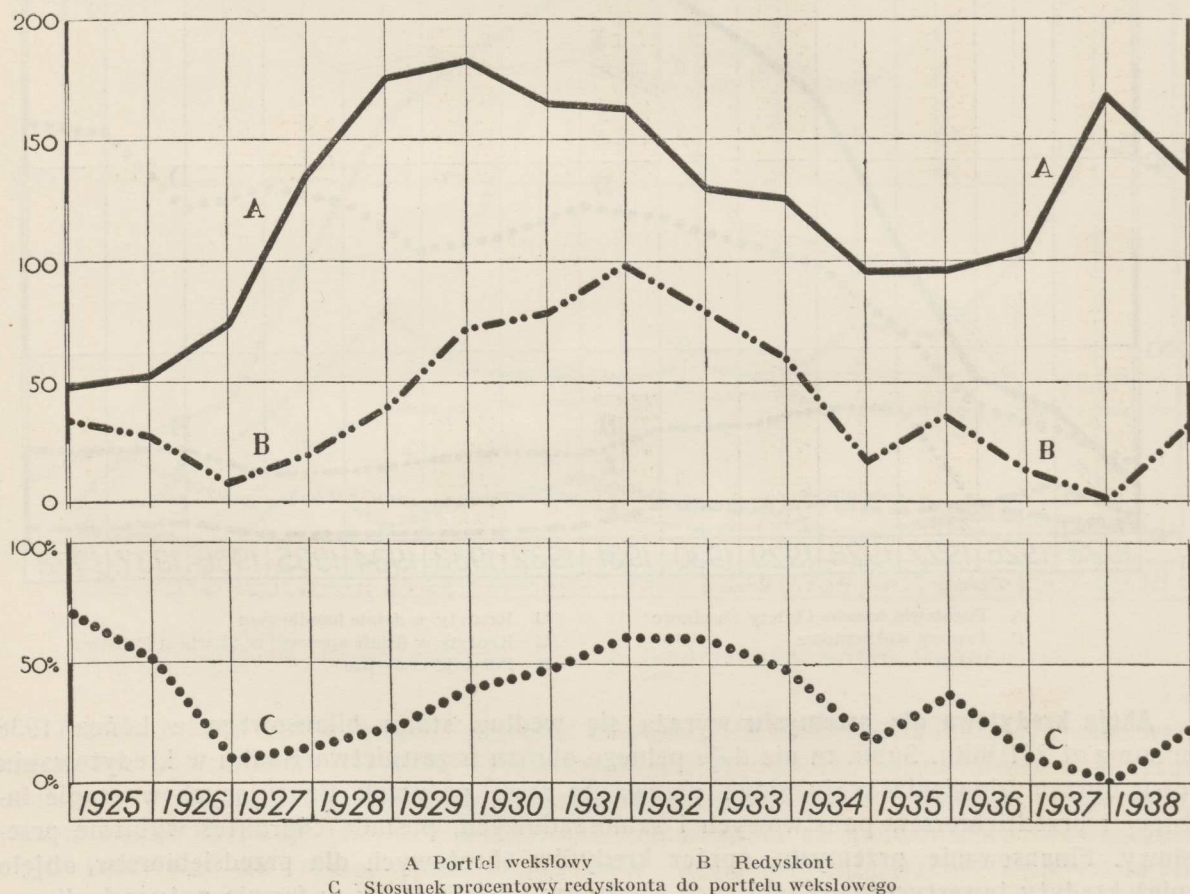
Akcja kredytowa dla przemysłu wyraża się według stanu bilansowego z końca 1938 roku sumą zł 231 miln. Suma ta nie daje pełnego obrazu uczestnictwa Banku w kredytowaniu procesu uprzemysłowienia kraju, gdyż przeważna część pożyczek figurujących w grupie instytucji i przedsiębiorstw państwowych i samorządowych, posiada charakter wybitnie przemysłowy. Finansowanie przemysłu, oprócz kredytów obrotowych dla przedsiębiorstw, objęło również kredyty inwestycyjne. Część tych kredytów udzielił Bank w formie pożyczek długoterminowych emisyjnych, które w szczególności w roku 1938 doznały dalszego rozszerzenia dzięki nowym pożyczkom przyznawanym na okres 7 lat na rozbudowę i modernizację średnich i mniejszych zakładów wytwórczych. Na podkreślenie zasługuje wreszcie dość ożywione w ostatnich latach finansowanie produkcji przemysłowej w postaci rachunków otwartego kredytu.

Poza tym w dziale kredytów przemysłowych należy wspomnieć o uruchomieniu przez Bank w końcu 1938 r. pożyczek na zakup maszyn, narzędzi, aparatów i instalacji przemysłowych w Niemczech w ramach dodatkowej umowy handlowej z dnia 30-go września 1938 roku.

Rolnictwo i hodowla korzystało w końcu roku 1938 z kredytów w wysokości zł 115 miln. z czego przeważną część stanowią pożyczki długoterminowe w emisjach lub w gotówce, udzielone w latach dawniejszych. Kredytów rolniczych udzielał Bank bądź bezpośrednio rolnikom, bądź za pośrednictwem organizacji rolniczych, finansując głównie średnią i większą własność rolną, podczas gdy kredytowanie mniejszej własności należy do zadań Państwowego Banku Rolnego. Bank ten na podstawie wzajemnego porozumienia przejął również zasilanie całego rolnictwa w środki obrotowe, w szczególności zaś w kredyt pod rejestrowy zastaw zboża, rozprowadzany do niedawna również przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W ten sposób suma kredytów rolniczych B. G. K. ulega normalnej, stopniowej likwidacji.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Portfel wekslowy i redyskont (w miln zł)

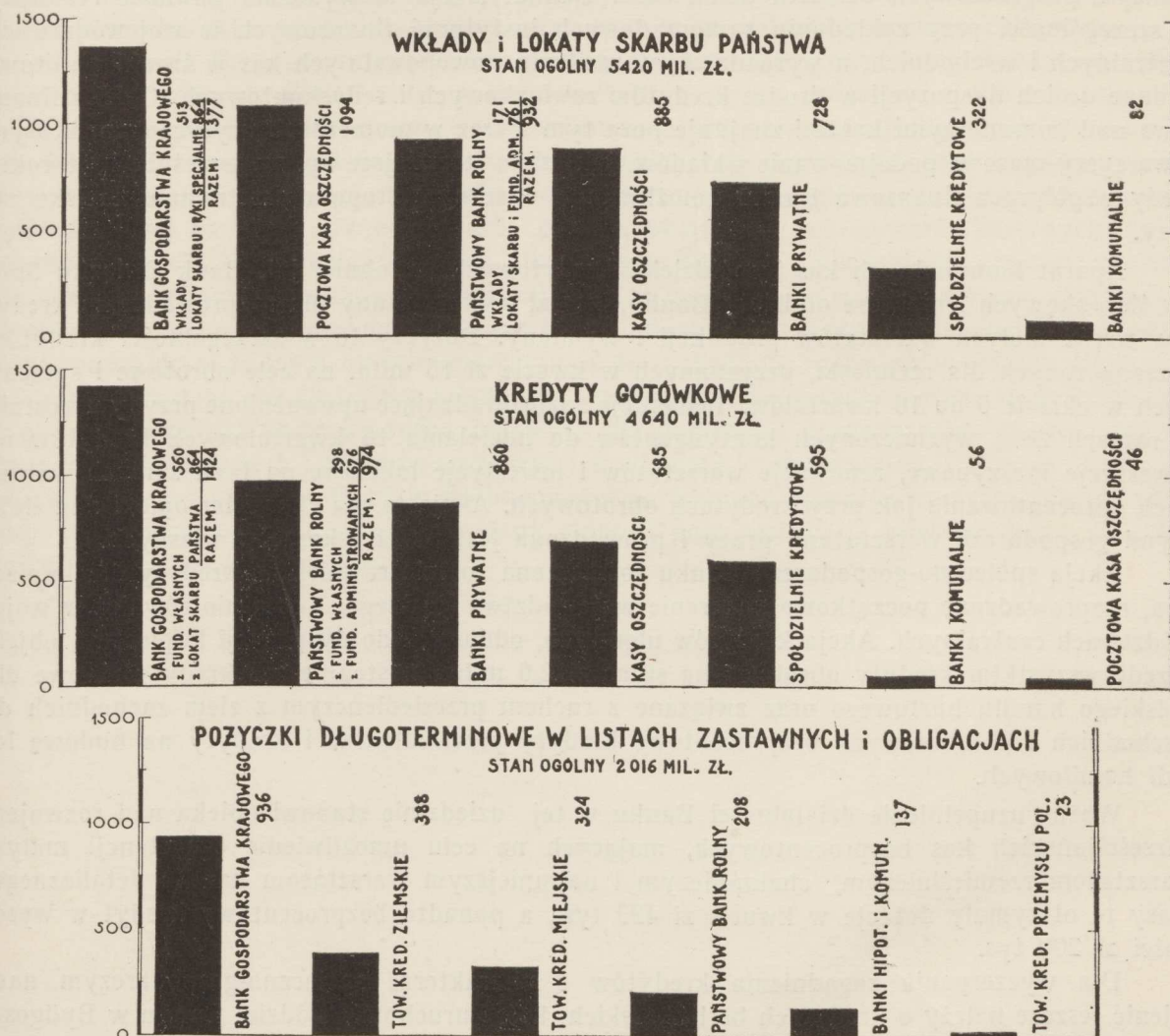

W pierwszych latach działalności Bank uruchomił szereg ulgowych kredytów rolniczych zbiorowych, przeznaczonych na sezon siewny względnie żniwny, na poratowanie gospodarstw dotkniętych klęskami elementarnymi, na zakup nawozów sztucznych i t. d. Kredyty te w okre-

sie depresji gospodarzej uległy w wysokim stopniu zamrożeniu na skutek głębokiego spadku cen, który stał się przyczyną podcięcia dochodowości rolnictwa. W tym stanie rzeczy Bank podjął akcję oddłużeniową, której zewnętrznym wyrazem były poważne odpisy poczynione bądź ze specjalnie w tym celu stworzonego funduszu oddłużenia w kwocie zł 46,2 miln., częściowo z własnych środków, częściowo ze środków publicznych, bądź z bieżąco wypracowanych przez Bank zysków. Znaczna część kredytów krótkoterminowych została poza tym zamieniona na tzw. układy konwersyjne na Bank Akceptacyjny względnie na układy dobrowolne, przy których Bank rozkładał spłatę swych pretensji przeważnie na okres 7-mio letni.

ROLA BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W SYSTEMIE KREDYTOWYM POLSKI

(w miln. zł — na koniec 1938 r.)

Stan kredytów gotówkowych w poszczególnych instytucjach podany został łącznie z redyskontem, i w wykresie nie uwzględniono natomiast akcji kredytowej Banku Polskiego, wyrażającej się na koniec 1938 r. sumą zł 1.025 miln. kredytów, udzielonych w dyskoncie weksli i biletów skarbowych oraz w pożyczkach zabezpieczonych zastawami.

Kredyty dla instytucyj finansowych stanowią rozszerzenie zasięgu działalności finansowej Banku na różne dziedziny życia gospodarczego za pośrednictwem istniejącej sieci aparatu bankowego. Działalność Banku na tym odcinku wyraża się sumą zł 93 miln. kredytów wykorzystanych według stanu bilansowego z końca 1938 roku przez banki prywatne, komunalne kasy oszczędności, spółdzielnie kredytowe oraz te banki, których sanację przeprowadzał Bank na polecenie Ministra Skarbu. Kredyty dla banków prywatnych mają na celu powiększenie ich zdolności kredytowej i ich działalności dotychczasowej, zwłaszcza w zakresie średniego i drobnego przemysłu i handlu. Motywem tym kierował się Bank, przyznając bankom prywatnym specjalne warunki oprocentowania, które niewiele odbiegają od oficjalnej stopy dyskontowej.

Kredyty dla komunalnych kas oszczędności oraz spółdzielni kredytowych należą do jednej z programowych dziedzin działalności Banku. Akcja ta wykazała poważne rezultaty w szczególności przy zakładaniu samorządowych instytucyj finansowych w województwach centralnych i wschodnich, a wyraziła się w zasileniu nowopowstałych kas w środki obrotowe oddane do ich dyspozycji w drodze kredytów zawiązkowych i redyskontowych. Opieka finansowa nad komunalnymi kasami znajduje poza tym wyraz w momentach krytycznych, którym towarzyszy masowe podejmowanie wkładów, jak miało to miejsce np. we wrześniu 1938 roku, kiedy współpraca finansowa Banku umożliwiła w znacznym stopniu przetrwanie nacisku na kasy.

Aparat komunalnych kas i spółdzielni kredytowych podobnie, jak Bank Związku Spółek Zarobkowych i niektóre oddziały Banku, został wykorzystany dla rozprowadzenia kredytów wśród małych warsztatów produkcji i wymiany. Dotyczy to w szczególności kredytów przeznaczonych dla rzemiosła, przyznanych w kwocie zł 15 miln. na cele obrotowe i spłacalnych w okresie 6 do 10 kwartałów. Instytucje rozprowadzające upoważnione przy tym zostały w ramach 20 % wyznaczonych kontyngentów do udzielania 16 kwartałowych kredytów na inwestycje maszynowe, renowacje warsztatów i inwestycje lokalowe na tych samych warunkach oprocentowania jak przy kredytach obrotowych. Akcja ta ma charakter opieki nad słabszymi gospodarczo warsztatami pracy i prowadzona jest poniżej kosztów własnych.

Akcja społeczno-gospodarcza Banku rozszerzona została również na kredyty dla kupiectwa, rozprowadzane początkowo na terenie województwa śląskiego, a ostatnio również w województwach centralnych. Akcja kredytów ulgowych, oddanych do dyspozycji kupiectwa, objęła przede wszystkim kredyty obrotowe na sumę zł 2,6 miln., następnie zaś kredyty ulgowe dla polskiego handlu hurtowego oraz związane z ruchem przesiedleńczym z ziem zachodnich do wschodnich i południowych bezprocentowe kredyty przesiedleńcze i kredyty na budowę lokali handlowych.

Ważne uzupełnienie działalności Banku w tej dziedzinie stanowi opieka nad rozwojem chrześcijańskich kas bezprocentowych, mających na celu umożliwienie egzystencji małym warszatom rzemieślniczym, chałupniczym i najmniejszym warszatom handlu detalicznego. Kasy te otrzymały dotacje w kwocie zł 423 tys., a ponadto bezprocentowy kredyt w wysokości zł 200 tys.

Dla wyczerpania zagadnienia kredytów o charakterze społeczno-gospodarczym nadmienić jeszcze należy o kredytach berlinkarskich, które uruchomił oddział Banku w Bydgoszczy na renowację taboru żeglugi rzecznej, przyznając na ten cel kontyngent w kwocie zł 800 tysięcy.

Finansowanie handlu i transportu stanowi ważną dziedzinę zainteresowań Banku, czego nie obrazuje dostatecznie suma wykorzystanych na koniec 1938 roku kredytów w wysokości

zł 44 miln., gdyż obejmuje wyłącznie kredyty udzielone bezpośrednio tej dziedzinie życia gospodarczego. Specjalną wagę przywiązuje Bank do finansowania transakcyj eksportowych, przeznaczając na ten cel znaczne środki obrotowe. Kredyty te stanowią przedmiot działalności Centrali oraz niektórych oddziałów prowincjonalnych specjalnie nastawionych na kredytowanie handlu zagranicznego, a ponadto British and Polish Trade Bank w Gdańsku, instytucji, której poważną większość kapitału zakładowego posiada B. G. K.

Finansowanie transportu obejmuje kredyty dla przedsiębiorstw transportowych lądowych i morskich.

Omówiony przegląd obrazuje w najogólniejszych zarysach główne kierunki działalności kredytowej Banku z uwzględnieniem sum efektywnie wykorzystanych, według stanu bilansowego z końca roku 1938, na potrzeby najważniejszych dziedzin życia gospodarczego kraju. **Wyniki finansowe Banku** kształtują się w dużej zależności od zadań i roli nałożonej Bankowi przez jego charakter społeczno-gospodarczy. Wyniki te jednakże, w ciągu całego okresu od czasu powstania Banku wyrażają się bez przerwy zyskami netto, wynoszącymi w latach 1928—1931 od zł 7 miln. do zł 12,7 miln., poczym kształtują się w granicach od zł 2,6 miln. do zł 3,5 miln. rocznie. Zmniejszenie zysków netto w tym ostatnim okresie staje się zupełnie zrozumiałe na tle powszechnego, głębokiego spadku cen i pogorszenia się wskutek tego ogólnych warunków rentowności. Likwidacja procesów pokryzysowych wymagała poza tym podjęcia akcji oddłużeniowej na dużą, jak na stosunki polskie, skalę oraz dokonywania znacznych odpisów niezbędnych dla urealnienia aktywów bilansowych. Na cele oddłużeniowe przeznaczył Bank wyłącznie z własnych środków przeszło 60 miln. zł, pokrywając tę sumę z rezerw nagromadzonych z zysków i nie naruszając ani kapitału zakładowego, ani rezerw statutowych, ani też nie doprowadzając w żadnym okresie operacyjnym do zachwiania rentowności Banku. Bank mógł poza tym utrzymać dla dłużników szereg ulg, wynikających z ustawodawstwa oddłużeniowego, a ponadto rozwinąć akcję kredytów ulgowych dla popierania gospodarczego rozwoju warstw ekonomicznie słabszych i przez to zwiększyć ich zdolność konkurencyjną. Pokrycie dla powyższych świadczeń znajduje Bank w dochodowości normalnych operacji kredytowych, co zasługuje tym więcej na podkreślenie, że Bank stanowi poza instytucją biletową jedno z najtańszych źródeł kredytu w Polsce.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU W ROKU 1938

1. UWAGI OGÓLNE — OPERACJE HANDLOWE — OPERACJE ZE SKARBEM PAŃSTWA

W roku 1938 działalność Banku kształtowała się głównie pod wpływem znacznego ożywienia procesów produkcyjnych i zwiększonego wskutek tego zapotrzebowania kapitałów na potrzeby obrotowe i inwestycyjne. Zewnętrznym tego wyrazem był z jednej strony odpływ wkładów, głównie na rachunkach instytucyj i przedsiębiorstw państwowych, mający źródło w podjętych przez Państwo na dużą skalę inwestycjach, z drugiej zaś — wzrost akcji kredytowej Banku, skierowanej przede wszystkim na finansowanie przemysłu. Rozszerzenie działalności kredytowej przy jednoczesnym ubytku wkładów wymagało częściowego zmobilizowania rezerw płynności zarówno w formie redyskonta jak i zastawu walorów. Rezerwy te w poprzednich latach wykorzystane były tylko w bardzo małym stopniu.

Rezultatem dalszego rozwoju działalności Banku był znaczny wzrost obrotów o zł 3.659 miln. do sumy zł 32.857 miln. oraz zwiększenie ogólnej sumy bilansowej o zł 186 miln. do sumy zł 2.791 miln. Również czysty zysk Banku za rok 1938 w kwocie zł 3,5 miln. jest wyższy od zysku za rok poprzedni o zł 0.3 miln.

Wydarzenia polityczne, jakie miały miejsce w miesiącach marcu i wrześniu ubiegłego roku, powodujące przejściowy, lecz silny odpływ wkładów na rynku pieniężnym, wywołały również w obu krytycznych momentach znaczny nacisk na kasy Banku. Nacisk ten posiadał jednak przeważnie charakter pośredni, będący odbiciem sytuacji instytucyj finansowych, akredytowanych w Banku, bądź lokujących w nim wolne zasoby pieniężne. Instytucjom tym, głównie komunalnym kasom oszczędności, częściowo również bankom prywatnym, zwałniał Bank do natychmiastowej dyspozycji wszystkie ich środki gotówkowe, nawet z najdłużej terminowych wkładów, a poza tym nie tylko umożliwiał pełne wykorzystanie przyznanych kontyngentów kredytowych, ale również udzielał nowych, znaczniejszych kredytów. Takie stanowisko Banku uzupełniało pomoc banku centralnego, przyczyniając się w dużej mierze do szybkiego opanowania nastrojów niepokoju i przywrócenia rynkowi pieniężnemu normalnych warunków rozwoju.

Fundusze obrotowe Banku wykazały w roku sprawdawczym zmniejszenie głównie w grupie wkładów. Ogólna suma wkładów podlegała w roku 1938 silnym wahaniom, zwiększając się z 540,2 miln. na początku roku do zł 557,1 miln. na koniec lutego, po czym następuje spadek do najniższego poziomu zł 430,3 miln. we wrześniu. Stan na koniec roku wyniósł zł 480,2 miln. i jest w porównaniu z rokiem poprzednim mniejszy o zł 60 miln. Główną przyczyną tego zmniejszenia, które pojawiło się we wszystkich formach wkładów, był odpływ wkładów na rachun-

TABLICA I.
ZESTAWIENIE LOKAT I WKŁADÓW
z podziałem na kategorie wkładców (w milionach zł)

D A T A	Ogółem wkłady i lokaty	Lokaty Skarbu Państwa		Lokaty celowe Funduszu Pracy	W K Ł A D Y				
		suma	w % sumy ogólnej		razem	instytucyj państwo- wych	prawno *) publ. zakł. ubezpiecz.	instytucyj samorzą- dowych	instytucyj i osób pry- watnych
31. XII 1924	69,5	2,3	3,3	—	67,2	.	.	.	.
31. XII 1925	251,0	179,1	71,4	—	71,9	2,7	9,7	8,3	51,2
31. XII 1926	468,1	317,1	67,7	—	151,0	56,5	22,1	16,3	56,1
31. XII 1927	603,5	373,3	61,9	—	230,2	97,5	20,8	16,5	95,4
31. XII 1928	713,3	388,0	54,4	—	325,3	115,4	30,1	63,2	116,6
31. XII 1929	672,2	417,2	62,1	—	255,0	87,4	38,8	19,4	109,4
31. XII 1930	752,3	509,2	67,7	—	243,1	59,9	23,5	14,5	145,2
31. XII 1931	745,4	506,7	68,0	—	238,7	70,8	13,6	12,2	142,1
31. XII 1932	744,7	483,6	64,9	—	261,1	81,5	20,7	25,4	133,5
31. XII 1933	768,7	531,9	69,2	—	236,8	74,5	18,1	14,5	129,7
31. XII 1934	803,4	489,0	60,9	—	314,4	121,9	25,6	19,2	147,7
31. XII 1935	839,2	540,0	64,3	12,3	286,9	97,5	38,4	24,7	126,3
31. XII 1936	834,8	441,0	52,8	15,9	377,9	140,1	48,0	21,9	167,9
31. XII 1937	938,9	375,1	40,0	23,6	540,2	238,1	73,4	34,4	194,3
31. I 1938	935,7	377,1	40,3	23,7	534,9	224,3	78,0	38,8	193,8
28. II "	958,4	377,3	39,4	23,9	557,2	248,3	68,4	41,5	199,0
31. III "	945,1	368,5	39,0	24,2	552,4	256,9	67,4	35,5	192,6
30. IV "	927,7	365,3	39,4	24,9	537,5	248,2	64,6	32,2	192,5
31. V "	900,8	366,1	40,6	25,4	509,3	215,0	65,9	33,7	194,7
30. VI "	903,6	378,2	41,9	26,5	498,9	193,9	74,6	31,6	198,8
31. VII "	895,9	384,1	42,9	27,5	484,3	196,9	65,1	35,8	186,5
31. VIII "	905,0	389,1	43,0	28,0	487,9	200,3	63,1	35,3	189,2
30. IX "	846,9	386,5	45,6	30,1	430,3	171,2	66,3	13,8	179,0
31. X "	852,2	388,2	45,6	30,4	433,6	149,7	61,6	22,5	199,8
30. XI "	868,1	392,8	45,2	31,3	444,0	161,2	70,3	22,9	189,6
31. XII "	883,1	369,8	41,9	33,1	480,2	146,4	79,2	33,4	221,2

TABLICA II.
PODZIAŁ WKŁADÓW WEDŁUG ICH RODZAJÓW
(w tysiącach zł)

D A T A	Ogólna suma wkładów	W k ł a d y à v i s t a					Wkłady termi- nowe	Różne saldy kredy- towe
		razem	r-ki czekowe	r-ki walutowe	wkładki oszczęd- ności	r-ki bieżące K. K. O.		
31. XII 1924	67.168	25.923	24.517	537	869	—	41.020	225
31. XII 1925	71.881	51.654	31.773	17.131	2.750	—	14.146	6.081
31. XII 1926	150.991	94.354	78.643	11.423	4.288	—	53.434	3.203
31. XII 1927	230.223	151.230	117.047	22.884	11.299	—	59.106	19.887
31. XII 1928	325.267	180.710	137.385	17.155	19.206	6.964	136.253	8.304
31. XII 1929	255.024	131.064	97.015	8.286	23.800	1.963	116.099	7.861
31. XII 1930	243.142	116.848	69.610	10.282	34.991	1.965	103.681	22.613
31. XII 1931	238.698	134.820	78.870	6.170	46.425	3.355	97.981	5.897
31. XII 1932	261.108	158.735	96.795	5.173	53.030	3.737	97.156	5.217
31. XII 1933	236.783	156.381	94.027	2.941	55.022	4.391	67.133	13.269
31. XII 1934	314.361	208.620	137.954	1.477	63.489	5.700	91.550	14.191
31. XII 1935	286.945	191.274	127.395	796	58.292	4.791	83.961	11.710
31. XII 1936	377.864	239.859	168.570	14.677	49.800	6.812	115.223	22.782
31. XII 1937	540.178	330.160	258.232	7.550	54.350	10.028	174.847	35.171
31. I 1938	534.885	320.594	251.441	4.907	53.868	10.378	182.548	31.743
28. II "	557.149	326.033	255.398	6.061	53.570	11.004	191.430	39.686
31. III "	552.378	312.229	244.087	6.249	52.150	9.743	211.634	28.515
30. IV "	537.503	306.456	232.515	10.180	53.569	10.192	200.523	30.524
31. V "	509.341	287.367	221.044	5.521	53.660	7.142	198.353	23.621
30. VI "	498.880	287.236	220.344	6.597	53.789	6.506	190.134	21.510
31. VII "	484.263	283.422	213.670	6.718	54.193	8.841	181.787	19.054
31. VIII "	487.942	284.598	216.353	4.710	54.330	9.205	184.383	18.961
30. IX "	430.319	264.594	205.798	5.296	48.628	4.872	148.780	16.945
31. X "	433.633	269.497	196.092	10.028	51.396	11.981	144.917	19.219
30. XI "	444.040	271.765	199.268	9.925	52.132	10.440	148.740	23.535
31. XII "	480.200	303.733	222.422	14.643	53.124	13.544	153.770	22.697

*) Do 1929 r. łącznie z instytucjami użyteczności publicznej.

kach instytucyj i przedsiębiorstw państwowych. Odplyw ten pozostaje w ścisłym związku z realizacją państwowego planu inwestycyjnego i obejmuje prawie w całości przyrost tych wkładów, jaki miał miejsce w roku poprzednim. Suma wkładów państwowych zmniejszyła się o zł 91,7 do zł 146,4 miln., powodując jednocześnie spadek procentowego ich udziału w ogólnej sumie wkładów z 44,1% do 30,5%. Wzrosły natomiast wkłady prawnopublicznych zakładów ubezpieczeń, a w wyższym jeszcze stopniu wkłady o charakterze prywatnym. Przyrost wkładów prywatnych wyraził się sumą zł 26,9 miln. do zł 221,2 miln.

TABLICA III.
STAN WKŁADÓW Z DNIA 31 GRUDNIA 1938 ROKU
z podziałem na oddziały Banku (w tysiącach zł)

O D D Z I A Ł Y	Ogólna suma wkładów	W k ł a d y a v i s t a					Wkłady termi- nowe	Różne sald kredyt.
		razem	r-ki czekowe	r-ki walutowe	wkładki oszczęd- ności	r-ki bieżące K. K. O.		
Warszawa	298.123	165.986	141.664	13.830	10.287	205	117.122	15.015
Biała	13.539	7.233	1.785	17	3.182	2.249	6.023	283
Białystok	3.796	3.415	1.649	2	1.616	148	255	126
Bydgoszcz	8.353	7.913	5.888	2	1.903	120	52	388
Drohobycz	2.511	1.668	490	—	1.085	93	337	506
Gdynia	7.412	5.509	3.413	384	1.153	559	1.054	849
Katowice	48.318	30.530	21.402	332	3.244	5.552	16.847	941
Kołomyja	887	883	177	—	575	131	—	4
Kraków	10.010	7.946	2.986	1	3.630	1.329	1.388	676
Lublin	7.096	6.765	2.709	—	4.019	37	170	161
Lwów	23.529	15.872	10.784	12	4.679	397	6.166	1.491
Łódź	14.925	13.654	8.949	57	4.400	248	879	392
Pińsk	266	251	149	—	66	36	11	4
Poznań	22.881	20.757	14.046	—	5.443	1.268	1.964	160
Radom	3.120	2.428	1.060	1	1.132	235	457	235
Równe	1.990	1.894	863	5	873	153	—	96
Stanisławów	2.512	2.246	291	—	1.773	182	12	254
Tarnów	3.015	3.006	1.428	—	1.248	330	—	9
Wilno	6.601	4.488	2.381	—	2.020	87	1.033	1.080
Włocławek	1.316	1.289	308	—	796	185	—	27
O g ó ł e m	480.200	303.733	222.422	14.643	53.124	13.544	153.770	22.697

Salda kredytowe banków wykazały analogiczną ewolucję do rozwoju wkładów, ulegając zmniejszeniu o zł 17,8 miln. do zł 34,9 miln. Zmniejszenie to zaznaczyło się na rachunkach banków krajowych w przeciwieństwie do banków zagranicznych, których stan posiadania doznał w roku sprawozdawczym zwiększenia o zł 2,1 miln.

Powyższy znaczny odpływ wkładów i sald bankowych został częściowo wyrównany przyrostem lokat celowych o sumę zł 9,5 miln. oraz wzrostem wolnych środków działu emisyjnego o sumę zł 9,6 miln.

Głównym jednak źródłem uzupełnienia potrzebnych Bankowi funduszy obrotowych było powiększenie wykorzystania redyskonta do zł 36,9 miln., podczas gdy w roku poprzednim wykorzystanie wynosiło zaledwie zł 1 miln.

W dziale lokat Skarbu Państwa i funduszy, będących w administracji Banku, nastąpił nieznaczny stosunkowo spadek o zł 5,4 miln. do zł 369,8 miln. Zmniejszenie wykazały fundusze budowlane, lecz spadek bilansowy stanu tych funduszy o zł 11,7 miln. spowodowała wymiana lokat gotówkowych na listy zastawne i obligacje budowlane na sumę zł 27,2 miln.

Z pozostałych lokat na uwagę zasługuje zmniejszenie sum funduszu sanacyjnego dla banków o zł 4,4 miln. w związku ze spłatą kredytów sanacyjnych oraz wzrost różnych lokat o zł 10,7 miln.

Największe zmiany wykazują jednakże rachunki specjalne, które w roku sprawozdawczym zwiększyły się o zł 182 miln. do zł 494,2 miln. Przyczyną tego wzrostu był głównie specjalny kredyt redyskontowy zaciągnięty na finansowanie państwowego planu inwestycyjnego. Kredyt ten, w myśl nowych przepisów statutowych instytucji biletowej, został z dniem 1 kwietnia 1939 r. zamieniony na kredyt amortyzacyjny Skarbu Państwa, wskutek czego wygasły zobowiązania Banku, powstałe z tego tytułu. Podane na str. 35 tablice I i II przedstawiają podział lokat i wkładów na kategorie wkładców oraz podział wkładów według ich rodzajów za lata 1924—1937 i poszczególne miesiące 1938 roku. Podział wkładów według oddziałów Banku obrazuje tablica III.

Pogotowie kasowe, do którego oprócz kasy i sum do dyspozycji oraz walut, zaliczono bilety skarbowe i zapadłe kupony, wynosiło w końcu roku 1938 zł 86,4 miln. O wysokim stanie pogotowia kasowego świadczy stosunek pokrycia, który dla wkładów avistowych wyniósł 26,5%, dla ogólnej zaś sumy wkładów — 18%. Na potrzeby natychmiastowych wypłat zachowuje Bank ponadto bardzo poważne rezerwy płynności w formie przyznanych, lecz nie wyczerpanych kontyngentów redyskontowych i lombardowych w Banku Polskim.

Salda debetowe banków, płatne w przeważającej mierze à vista, zwiększyły się w roku sprawozdawczym o zł 4,9 miln. do zł 21 miln., stanowiąc dalsze uzupełnienie rezerw kasowych.

Portfel papierów wartościowych, ze względu na dużą dochodowość i zdolność mobilizacyjną dla powiększenia zasobów kasowych, zajmuje ważną pozycję w aktywach Banku. Wyrazem tego jest stan bilansowy portfelu, wynoszący zł 126,2 miln. według wartości giełdowej z końca roku 1938. W roku sprawozdawczym papiery własnej emisji Banku zwiększyły się o zł 6,6 miln., portfel zaś papierów obcych, głównie państwowych, zmniejszył się o zł 2,7 miln., podobnie jak akcje i udziały, których stan zmalał o zł 2,5 miln.

Działalność kredytowa Banku wykazuje w roku sprawozdawczym znaczne ożywienie. O rozwoju tej działalności w roku 1938 świadczy wzrost ogólnej sumy wykorzystanych kredytów, wynoszący zł 222 miln. nie licząc normalnych spłat i amortyzacji. Zwiększenie kredytów zaznaczyło się we wszystkich dziedzinach działalności Banku, obejmując zarówno kredyty gotówkowe jak i emisyjne, akcję własną jak i prowadzoną w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa.

W zakresie kredytów gotówkowych, które wzrosły o zł 192 miln., ekspansję kredytową Banku w roku 1938 cechuje ściślejsza współpraca z planem inwestycyjnym Państwa, na co wskazuje przede wszystkim poważne zwiększenie kredytów na cele przemysłowe, zwłaszcza o charakterze ogólnopaństwowym. W następstwie tego suma kredytów na cele publiczne wzrosła w większym stopniu, aniżeli kredyty na cele prywatne. Procentowy udział kredytów na cele prywatne zmniejszył się w związku z tym z 39,9% do 35,5%, pomimo efektywnego wzrostu tych kredytów o zł 15 miln. do sumy zł 506 miln., jak to wynika ze specjalnego zestawienia, podanego na str. 25.

Kredyty na cele publiczne wzrosły natomiast o zł 177 miln. do zł 918 miln., stanowiąc 64,5% ogólnej sumy kredytów gotówkowych wobec 60,1% w roku poprzednim.

Szczegółowe materiały dla scharakteryzowania polityki kredytowej Banku pod względem kierunków finansowania życia gospodarczego, a następnie podziału ogólnej sumy kredytów gotówkowych, rozprowadzonych za pośrednictwem oddziałów prowincjonalnych na obszarze całej Polski oraz form kredytowania—zawierają tablice IV, V i VI, które w sposób wyczerpujący ilustrują faktyczny stan rzeczy.

T A B L I C A I V .
ZESTAWIENIE KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH WEDŁUG ICH RODZAJÓW
(w tysiącach zł)

D A T A	Ogólna suma kre- dytów go- tówkowych	Kredyty krótkoterminowe				Kredyty gotówk. długotermin. (bez pożyczek budowlanych)			P o ż y c z k i b u d o w l a n e			
		razem	w dy- skonicie i pro- testach	w po- życzkach termi- nowych	w r-kach bieżących i układ. konwers.	razem	w dziale handlo- wym	w dziale operacyj ze Skarb. Państwa	razem	z fundu- szów włas- nych	z Państw. Funduszu Budowla- nego	z lokat Fund.Pra- cy na inte- resy zleco- ne z akcji TOR
31. XII 1924	96.548	82.311	48.277	25.684	8.350	14.237	11.888	2.349	—	—	—	—
31. XII 1925	266.742	122.556	52.953	22.285	47.318	113.618	15.908	97.710	30.568	—	30.568	—
31. XII 1926	439.683	156.728	73.309	24.554	58.865	226.209	14.338	211.871	56.746	—	56.746	—
31. XII 1927	636.122	220.340	136.907	21.614	61.819	246.912	32.181	214.731	168.870	26.430	142.440	—
31. XII 1928	747.637	282.274	177.441	40.149	64.684	220.553	56.544	164.009	244.810	22.971	221.839	—
31. XII 1929	808.711	326.678	185.064	62.071	79.543	214.747	44.768	169.979	267.286	23.912	243.374	—
31. XII 1930	1.015.018	317.120	168.278	35.082	113.760	377.729	91.206	286.523	320.169	17.600	302.569	—
31. XII 1931	1.083.573	325.176	169.264	30.329	125.583	442.687	96.384	346.303	315.710	19.748	295.962	—
31. XII 1932	1.022.853	285.460	135.546	24.442	125.472	445.964	102.684	343.280	291.429	16.382	275.047	—
31. XII 1933	1.037.347	269.343	129.699	22.546	117.098	445.633	103.680	341.953	322.371	13.195	309.176	—
31. XII 1934	1.074.632	283.172	98.405	32.429	152.338	431.398	151.055	280.343	360.062	15.071	344.991	—
31. XII 1935	1.169.170	289.314	97.591	35.079	156.644	474.080	158.977	315.103	405.776	13.104	383.605	9.067
31. XII 1936	1.210.275	296.919	104.483	34.414	158.022	606.234	116.838	489.396	307.122	16.414	277.207	13.501
31. XII 1937	1.231.609	371.463	167.657	51.098	152.708	580.410	134.926	445.484	279.736	15.970	241.851	21.915
31. I 1938	1.252.414	411.216	184.820	50.185	176.211	561.575	135.371	426.204	279.623	15.946	241.651	22.026
28. II „	1.252.608	432.629	205.485	50.764	176.380	540.188	135.648	404.540	279.791	15.934	241.624	22.233
31. III „	1.237.077	428.069	220.743	50.793	156.533	532.611	137.574	395.037	276.397	15.962	237.906	22.529
30. IV „	1.265.324	413.184	202.949	55.530	154.705	576.828	137.351	439.477	275.312	15.985	236.077	23.250
31. V „	1.282.130	395.895	184.525	55.275	156.095	608.685	135.536	473.149	277.550	16.038	237.697	23.815
30. VI „	1.322.395	378.891	164.730	54.633	159.528	663.500	146.918	516.582	280.004	15.865	239.269	24.870
31. VII „	1.336.840	388.524	164.936	55.920	167.668	667.556	144.793	522.763	280.760	15.885	239.003	25.872
31. VIII „	1.344.717	383.338	164.996	56.755	161.587	676.129	147.490	528.639	285.250	15.886	242.937	26.427
30. IX „	1.374.443	404.456	181.017	61.939	161.500	679.057	150.935	528.122	290.930	15.916	246.552	28.462
31. X „	1.396.214	362.002	141.400	60.647	159.955	742.187	151.612	590.575	292.025	16.379	246.833	28.813
30. XI „	1.432.578	357.160	134.134	60.120	162.906	779.373	154.405	624.968	296.045	16.413	249.919	29.713
31. XII „	1.424.229	370.175	137.591	55.922	176.662	790.667	153.491	637.176	263.387	5.454	226.387	31.546

T A B L I C A V.
 STAN KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH Z DNIA 31 GRUDNIA 1938 ROKU
 z podziałem na oddziały Banku
 (w tysiącach zł)

O D D Z I A Ł Y	Ogólna suma kre- dytów go- tówkowych	Kredyty krótkoterminowe				Kredyty gotówk. długotermin. (bez pożyczek budowlanych)			P o ż y c z k i b u d o w l a n e			
		razem	w dy- skontcie i pro- testach	w po- życzkach termi- nowych	w r-kach bieżących i ukłád. konwers.	razem	w dziale handlo- wym	w dziale operacyj- ze Skarb. Państwa	razem	z fundu- szów włas- nych	z Państw. Funduszu Budowla- nego	z lokat Fund.Pra- cy na inte- resy zleco- ne z akcji TOR
Warszawa .	1.072.216	190.941	63.719	42.637	84.585	758.826	136.168	622.658	122.449	2.018	104.241	16.190
Biała	8.946	8.711	5.227	563	2.921	235	18	217	—	—	—	—
Białystok . .	9.064	4.345	1.536	72	2.737	117	92	25	4.602	116	4.166	320
Bydgoszcz .	19.905	9.930	1.143	3.393	5.394	1.027	772	255	8.948	5	8.220	723
Drohobycz .	8.869	8.862	3.623	423	4.816	7	7	—	—	—	—	—
Gdynia . . .	39.381	13.283	4.976	2.150	6.157	4.208	3.758	450	21.890	45	18.255	3.590
Katowice . .	56.283	38.696	17.541	854	20.301	8.436	—	8.436	9.151	235	5.235	3.681
Kraków . . .	25.737	6.738	2.560	2.092	2.086	2.136	936	1.200	16.863	1.483	13.689	1.691
Lublin . . .	13.903	7.389	1.926	459	5.004	241	157	84	6.273	78	5.962	233
Lwów	59.118	26.493	10.709	228	15.556	11.341	9.493	1.848	21.284	360	19.319	1.605
Łódź	30.868	13.095	6.950	1.219	4.926	684	192	492	17.089	818	14.970	1.301
Pińsk	1.361	1.354	491	25	838	7	7	—	—	—	—	—
Poznań . . .	28.912	14.150	6.003	345	7.802	1.769	520	1.249	12.993	185	11.960	848
Radom . . .	11.956	4.641	1.688	103	2.850	115	45	70	7.200	14	5.822	1.364
Równe . . .	10.357	6.132	1.711	233	4.188	141	49	92	4.084	91	3.993	—
Stanisławów	8.569	3.788	2.413	224	1.151	58	—	58	4.723	6	4.717	—
Tarnów . .	2.883	2.883	1.954	43	886	—	—	—	—	—	—	—
Wilno . . .	10.812	5.327	2.293	676	2.358	1.191	1.171	20	4.294	—	4.294	—
Włocławek .	5.089	3.417	1.128	183	2.106	128	106	22	1.544	—	1.544	—
O g ó ł e m .	1.424.229	370.175	137.591	55.922	176.662	790.667	153.491	637.176	263.387	5.454	226.387	31.546

T A B L I C A V I .
OGÓLNE ZESTAWIENIE KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH
według poszczególnych kategorii kredytobiorców z dnia 31 grudnia 1938 roku
(w tysiącach zł)

K r e d y t o b i o r c y	Ogólna suma kredo- tów gotówkowych	w %/‰ sumy ogólnej	K r e d y t y k r ó t k o t e r m i n o w e				Kredyty gotówkowe długoter- minowe w dziale handlowym	Kredyty w dziale operacyj- ze Skarbeni- Państwa
			r a z e m	weksle zdyskonto- wane i pro- testowane	pożyczki terminowe	rachunki bieżące i układy konwers.		
I. Instytucje i przedsiębiorstwa państwowe	657.946	46,20	77.539	33.498	26.284	17.757	75.262	505.145
1. Instytucje państwowe:								
a) pożyczki budowlane	30.983	2,18	—	—	—	—	16.324	14.659
b) inne kredyty	360.455	25,31	38.962	15.012	17.684	6.266	28.389	292.604
2. Przedsiębiorstwa państwowe	266.508	18,71	38.577	18.486	8.600	11.491	30.049	197.882
II. Przedsiębiorstwa należące do koncernu B. G. K.	26.491	1,86	25.130	2.567	358	22.205	312	1.049
III. Samorządy	113.821	7,99	11.033	248	1.458	9.327	86.178	16.610
1. Urzędy i instytucje samorządu terytorialnego:								
a) pożyczki budowlane	25.440	1,79	—	—	—	—	9.565	15.875
b) inne kredyty	87.090	6,11	10.054	60	1.421	8.573	76.325	711
2. Przedsiębiorstwa samorządu terytorialnego	734	0,05	720	179	37	504	—	14
3. Samorząd inny (zawodowy, wyznaniowy)	557	0,04	259	9	—	250	288	10
IV. Spółdzielnie (bez kredytowych)	50.961	3,58	3.405	928	208	2.269	4.865	42.691
1. Rolniczo-handlowe	2.075	0,15	1.836	156	91	1.589	230	9
2. Budowlane i mieszkaniowe:								
a) na r-kach pożyczek budowlanych	42.345	2,97	—	—	—	—	3.678	38.667
b) na innych rachunkach	5.045	0,35	130	—	18	112	957	3.958
3. Inne	1.496	0,11	1.439	772	99	568	—	57
V. Instytucje finansowe	91.525	6,43	53.823	42.334	4.411	7.078	173	37.529
1. Banki akcyjne	44.133	3,10	23.070	18.906	844	3.320	164	20.899
2. Komunalne kasy oszczędności	21.178	1,49	16.963	14.175	2.201	587	—	4.215
3. Spółdzielnie kredytowe i oszczędn.-kredyt.	23.740	1,67	11.436	8.854	116	2.466	—	12.304
4. Inne instytucje finansowe	2.474	0,17	2.354	399	1.250	705	9	111
VI. Rolnictwo i hodowla	61.020	4,28	44.523	1.012	467	43.044	8.847	7.650
VII. Górnictwo	6.936	0,49	5.273	2.358	48	2.867	9	1.654
1. Węglowe	4.691	0,33	4.133	1.717	—	2.416	—	558
2. Naftowe	2.245	0,16	1.140	641	48	451	9	1.096
VIII. Przemysł	198.516	13,93	113.689	39.364	19.639	54.686	1.582	83.245
1. Hutniczy	61.172	4,30	21.290	8.880	250	12.160	—	39.882
2. Metalowy	6.389	0,45	6.173	3.207	1.376	1.590	3	213
3. Maszynowy i elektrotechniczny	10.505	0,74	10.200	1.516	3.067	5.617	250	55
4. Obróbki metali szlachetnych i wyrobów precyzyjnych	999	0,07	999	557	72	370	—	—
5. Ceramiczny:								
a) zapraw wiążących	4.554	0,32	4.542	233	—	4.309	12	—
b) ceglarski	5.078	0,36	4.993	293	2.487	2.213	85	—
c) inny	1.782	0,13	1.348	366	361	621	—	434
6. Chemiczny	14.286	1,00	14.183	4.613	211	9.359	77	26
7. Włókienniczy	48.127	3,38	13.473	7.517	309	5.647	535	34.119
8. Skórzany	2.707	0,19	2.470	1.423	100	947	237	—
9. Papierniczy	1.661	0,11	1.657	82	60	1.515	4	—
10. Drzewny	3.916	0,27	3.914	1.389	106	2.419	2	—
11. Spożywczy:								
a) cukrownictwo	5.879	0,41	2.958	1.944	—	1.014	—	2.921
b) gorzelnictwo	7.753	0,54	4.214	3.828	11	375	4	3.535
c) browarnictwo	800	0,06	800	111	38	651	—	—
d) młynarstwo	4.832	0,33	4.692	476	1.186	3.030	140	—
e) inny przemysł spożywczy	2.929	0,20	2.927	381	990	1.556	2	—
12. Odzieżowy i galanteryjny	456	0,03	435	358	—	77	—	21
13. Poligraficzny	278	0,02	278	114	98	66	—	—
14. Budowlany	6.526	0,46	6.470	891	5.331	248	1	55
15. Gaz, woda, elektryczność	6.202	0,44	4.262	756	3.435	71	—	1.940
16. Inne przemysły	1.685	0,12	1.411	429	151	831	230	44
IX. Rzemiosło *)	528	0,04	272	54	84	134	28	228
X. Handel towarowy	24.221	1,70	24.219	14.085	382	9.752	2	—
1. Rolniczy	2.514	0,18	2.514	1.130	52	1.332	—	—
2. Inny	21.707	1,52	21.705	12.955	330	8.420	2	—
XI. Komunikacja i transport	1.383	0,10	1.383	56	907	420	—	—
XII. Różni	190.881	13,40	9.886	1.087	1.676	7.123	13.233	167.762
1. Instytucje społeczne:								
a) pożyczki budowlane	18.272	1,28	—	—	—	—	2.904	15.368
b) inne kredyty	5.852	0,41	3.828	951	863	2.014	1.271	753
2. Różni inni:								
a) pożyczki budowlane	146.347	10,28	—	—	—	—	4.529	141.818
b) inne kredyty	20.410	1,43	6.058	136	813	5.109	4.529	9.823
R a z e m	1.424.229	100,00	370.175	137.591	55.922	176.662	190.491	863.563

*) W pozycji tej podano bezpośrednie zadłużenie rzemiosła. Kredyty dla rzemiosła rozprawdza Bank zasadniczo za pośrednictwem K. K. O. i spółdzielni oszczędnościowo-kredytowych. Kredyty te figurują w ogólnej kwocie zadłużenia K. K. O. i spółdzielni w poz. V/2 i 3 w wysokości zł 7,3 miln. Ogólna suma kredytów wykorzystanych przez rzemiosło wynosi zatem według stanu z końca 1938 r. zł 7,8 miln.

Akcja kredytowo-gotówkowa, prowadzona przez Bank we własnym zakresie, została w roku sprawozdawczym wydatnie rozszerzona. Wynikający z porównania bilansowego w dziale handlowym wzrost kredytów wykorzystanych o zł 17 miln. do zł 561 miln. był w rzeczywistości blisko czterokrotnie większy, jeśli uwzględnić przeniesienia do innych działów operacyj kredytów przejściowo finansowanych z własnych środków na sumę zł 48 miln. Z faktycznego przyrostu kredytowego w kwocie zł 65 miln. na kredyty krótkoterminowe przypada zł 36 miln., z pozostałych zaś grup wymienić należy sumę zł 19 miln. wzrostu kredytów długoterminowych oraz blisko zł 10 miln. kredytów z lokat Funduszu Pracy.

Działalność krótkoterminowa Banku rozwijała się głównie w formie rachunków bieżących (rachunki otwartego kredytu), których stan bilansowy powiększył się o zł 25,7 miln. Zwiększyły się również pożyczki terminowe o zł 4,8 miln., podczas gdy portfel wekslowy zmalał o zł 30,1 miln. w związku z przeniesieniem do działu III-go bilansu kredytowanych czasowo z własnych środków weksli na sumę zł 37 miln.

Przytoczone liczby wykazują stopień wykorzystania w dniu 31 grudnia 1938 r. kredytów przez życie gospodarcze, któremu Bank jednak postawił do dyspozycji o wiele większe sumy w formie nowoprzyznaczonych kredytów. Suma tych kredytów w roku sprawozdawczym osiągnęła zł 138 miln. i jest wyrazem intensywności popytu na kredyt na potrzeby silnie rozwijających się procesów produkcyjnych. Z sumy tej ponad połowę przyznał Bank na potrzeby przemysłu prywatnego, w szczególności dla przemysłu hutniczego i maszynowego, nie zaniehbując jednak potrzeb innych gałęzi produkcji, jak przemysł spożywczy, włókienniczy, metalowy, chemiczny itd. Poza tym instytucjom i przedsiębiorstwom państwowym, głównie przemysłowym, przyznał Bank kredyty krótkoterminowych na zł 15 miln. Łączna suma przyznaczonych kredytów z własnych środków na cele przemysłowe osiągnęła zł 90 miln., czyli 65 % nowej krótkoterminowej akcji kredytowej w roku sprawozdawczym. Pozostała część tej akcji przypadła głównie instytucjom finansowym na sumę zł 35 miln., z której zarówno banki prywatne jak i komunalne kasy oszczędności korzystały w szczególności w okresie zwiększonych wypłat wrześniowych. Wreszcie suma zł 9 miln. przypadła na potrzeby handlu. Potrzeby te były uwzględniane przez Bank nie tylko w formie bezpośredniego kredytu. Znacznie większe sumy przypadają bowiem na akcję pośredniego finansowania handlu przez skup weksli od banków prywatnych i komunalnych kas oszczędności.

Tak poważne rozszerzenie podstawy finansowej stwarza korzystne warunki dla wzmożenia obrotów gospodarczych pod warunkiem, że obroty te wytworzą właściwą podstawę dla krótkoterminowego finansowania. W roku sprawozdawczym, pomimo pozornego spadku portfela wekslowego, weksel jako instrument kredytowy odgrywał większą niż w roku poprzednim rolę. Świadczy o tym wzrost całorocznej podaży weksli, przyjętych do dyskonta, z sumy zł 420 miln. (bez tzw. „weksli inwestycyjnych”) do sumy zł 488 miln. Poza tym — podobnie jak w latach poprzednich — skupił Bank pewną ilość skryptów Państwowego Funduszu Drogowego i Polskich Kolei Państwowych od firm, które otrzymały je wzamian za wykonane zamówienia.

Ze specjalnych akcji na podkreślenie zasługuje podjęcie przez Bank finansowania importu bawełny za pośrednictwem oddziałów w Łodzi i Gdyni. Bank urządził i we własnym zakresie prowadzi wyłącznie na ten cel przeznaczone składy towarowe w Gdyni. Następnie rozszerzył Bank zapoczątkowane w roku 1937 udzielanie pożyczek pod zastaw drewna dla ułatwienia zorganizowanej sprzedaży drewna i oddziaływanie na rynek drzewny w kierunku wprowadzenia standaryzacji materiałów. Analogicznie do takiej samej akcji, prowadzonej przez Państwowy Bank Rolny, udzielał Bank na ulgowych warunkach kredytów firmom, przetwarzającym zboża chlebowe i nasiona oleiste. Motywem uruchomienia tych kredytów było dążenie do od-

działywania na rozwój cen zbóż i nasion oleistych w bieżącej kampanii oraz utrzymania przez kredytobiorców możliwie największych zapasów do okresu przednówkowego. Zainteresowanie Banku akcją motoryzacyjną wyraziło się w rozszerzeniu kredytów dla odpowiednich przemysłów, dla handlu samochodami oraz dla nabywców, którym Bank udziela pożyczek za pośrednictwem niektórych zrzeszeń pracowniczych.

Równolegle ze wzrostem finansowania przemysłu i handlu rozwinęła się działalność kredytowa Banku na rzecz rzemiosła, drobnych warsztatów wytwórczych i kupiectwa. Kredyty te o charakterze społeczno-gospodarczym omówiono obszernie we wstępie do części II-ej niniejszego sprawozdania.

Kredyty średnio- i długoterminowe, figurujące w dziale handlowym bilansu, miały na celu zasilenie życia gospodarczego w kapitały, których spłata rozłożona na dłuższe okresy czasu umożliwia podjęcie kosztownych urządzeń i inwestycji gospodarczych. Przeznaczone one były poza tym na konwersję pożyczek, które przejściowo miały charakter krótkoterminowych zobowiązań dłużników. Ogólna suma kredytów średnio- i długoterminowych zwiększyła się w roku 1938 o sumę zł 28,3 miln., bilansowo wzrosła jednak o zł 17,7 miln. na skutek przeniesienia gotówkowych pożyczek budowlanych z funduszy własnych do działu emisyjnego w kwocie zł 10,6 miln. Zaangażowanie Banku w akcje średnio- i długoterminowej objęło głównie pożyczki z lokat celowych, pożyczki dla samorządów, kredyty na budownictwo w rejonie Centralnego Okręgu Przemysłowego, lokaty Banku przewidziane w ramach państwowego planu finansowego na akcję budowlaną oraz pożyczki związane z kredytową sprzedażą majątków ziemskich.

Akcja prowadzona w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa wykazała dalszy poważny wzrost sumy wykorzystanych kredytów. Zwiększenie to wyraża się kwotą zł 176 miln., po uwzględnieniu konwersji na pożyczki emisyjne kredytów budowlanych z Państwowego Funduszu Budowlanego. Następstwem tego był spadek kredytów budowlanych o zł 15,5 miln., pomimo rozwoju nowej akcji kredytowo-budowlanej w roku sprawozdawczym. Największy wzrost w omawianym dziale operacyjnym zaznaczył się w formie rachunków specjalnych, zwiększonych o zł 182 miln. do zł 499 miln., w związku z rozprowadzaniem dalszych środków na cele inwestycyjne Państwa. W dziale kredytów sanacyjnych dla banków podjęta została za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego akcja sanacyjna wśród niektórych banków ludowych, a poza tym nastąpiła likwidacja dawniej powstałych zadłużeń, wskutek czego stan bilansowy tych pożyczek zmalał o zł 3 miln. do zł 34 miln. W grupie różnych kredytów, których stan zwiększył się o zł 12,7 miln. do sumy zł 104,2 miln., nowe pożyczki miały charakter wybitnie inwestycyjny, przy czym na uwagę zasługują kredyty na cele elektryfikacji kraju, udzielone na razie w kwocie zł 3,5 miln., jako zapoczątkowanie akcji zleconej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, a wynikającej z ustawy z dnia 24 lutego 1937 r., mającej na celu rozszerzenie sieci urządzeń elektryfikacyjnych kraju.

Przedsiębiorstwa koncernu przemysłowego Banku Gospodarstwa Krajowego, obejmujące, jak w latach poprzednich, pięć spółek akcyjnych („Starachowice”, Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki, „Grodzisk”, „Boruta” i „Tesp”), wykazały w roku sprawozdawczym dalszy poważny wzrost produkcji i obrotów. Zewnętrznym tego wyrazem jest powiększenie faktury tych przedsiębiorstw od roku 1937 o zł 36 miln. do sumy z 131 miln., co w porównaniu z rokiem 1936 stanowi wzrost prawie dwukrotny. Jednocześnie ze wzrostem obrotów rentowność przedsiębiorstw koncernowych doznała dalszej poprawy.

Zadłużenie omawianych przedsiębiorstw z tytułu kredytów gotówkowych zaciągniętych w Banku wynosiło w końcu 1937 roku zł 26 miln., tj. 2,1% ogólnej sumy kredytów go-

tówkowych Banku, na koniec zaś roku 1938 zadłużenie to obniżyło się do zł 21 miln., tj. do 1,5% ogólnej sumy wymienionych kredytów.

Przeciętna ilość zatrudnionych robotników wynosiła w roku 1937 — 11.999, w roku zaś 1938 wzrosła do 14.065; przeciętna ilość zatrudnionych pracowników umysłowych z 1.632 w roku 1937 wzrosła w roku 1938 do 1.881.

Obok przedsiębiorstw koncernowych Banku wymienić należy Zjednoczone Zakłady Włókiennicze K. Scheiblera & L. Grohmana S. A. w Łodzi, w których Bank objął w roku 1933 na zlecenie Rządu gestię zastępczą większościowego pakietu akcji. W wyniku pertraktacji, prowadzonych z wierzycielami i akcjonariuszami „Zjednoczonych Zakładów”, pod koniec roku 1937 ustalono na okres dalszych 6 lat (1938—1943) warunki współpracy i wykonania zobowiązań finansowych. We wspomnianym okresie nastąpią i już częściowo w ciągu 1938 roku zostały zrealizowane bardzo poważne świadczenia „Zjednoczonych Zakładów” na rzecz obsługi zadłużenia finansowego, co niezależnie od regularnego uiszczania odsetek, spowoduje istotne zmniejszenie ogólnego zadłużenia przedsiębiorstwa.

Wypłacalność dłużników w dziale handlowym uznać należy za zadawalającą. Wskazuje na to procentowy stosunek stanu weksli zaprotestowanych do stanu portfelu wekslowego, wynoszący na koniec roku 1938 nie cały 1 promil. Przy uwzględnieniu zaś sum weksli zaprotestowanych do sum weksli płatnych w ciągu poszczególnych miesięcy, stosunek ten nie przekraczał 2%. Podobnie o wypłacalności kredytobiorców świadczy spadek spraw, kierowanych do skargi i przymusowego ściągania wierzytelności Banku. Akcja windykacyjna zmierzała wskutek tego głównie do odzyskania pretensyj z okresu lat kryzysowych. W zakresie kredytu rolniczego, wobec zakończenia normalnej akcji układowej na Bank Akceptacyjny, dążył Bank do zawierania z dłużnikami układów dobrowolnych, przy których rozkładał spłatę pretensji zazwyczaj na okres siedmiu lat.

Sprzedaż obiektów nabytych na licytacji zmierzała, jak w latach poprzednich, do zdegażowania się Banku na rzecz prywatnego życia gospodarczego z przedsiębiorstw i nieruchomości przejętych w obronie należności. Spośród obiektów przemysłowych Bank sprzedał sześć przedsiębiorstw m. i. cegielnię, fabrykę mebli, młyn i fabrykę papieru czerpanego. Z obiektów nieruchomości miejskich, przejętych w drodze przymusowej głównie w obronie kredytów budowlanych, sprzedał Bank ogółem 174 nieruchomości, w tym nieznaczną tylko ilość parcel niezabudowanych. Sprzedaż nieruchomości ziemskich, będących w posiadaniu Banku, objęła 12 majątków odstąpionych Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych za cenę zł 6.134 tys.

Wyniki finansowe kształtowały się podobnie jak w roku poprzednim. Ogólna suma dochodów brutto zwiększyła się jednakże o zł 5.213 tys. do zł 65.525 tys., przy czym wyróżnił się wzrost sumy wpływów odsetkowych, głównie od weksli zdyskontowanych o zł 5.710 tys. do zł 53.878 tys., przy wzroście odsetek zapłaconych głównie od redyskonta o zł 5.677 tys. do zł 30.589 tys. Koszty handlowe zwiększyły się w roku 1938 o zł 844 tys. do sumy zł 15.186 tys., w związku ze wzrostem wydatków personalnych, spowodowanych znacznym zwiększeniem się działalności Banku.

Rok operacyjny 1938 zamknął się w ostatecznym wyniku zyskiem netto w wysokości zł 3.540 tys., czyli o zł 307 tys. większym niż w roku poprzednim i o zł 914 tys. większym niż w roku 1936. Suma przeznaczona na odpisy jest nieco większa niż w roku 1937 i wynosi zł 9.105 tys., obejmując normalne odpisy operacyjne oraz odpisy na rezerwy o specjalnym przeznaczeniu, jak rezerwy dla kredytów wątpliwych znajdujących się w skardze, rezerwy dla ulgowych od-

setek od kredytów o charakterze społeczno-gospodarczym i fundusze na akcję finansowo-kredytową o specjalnym przeznaczeniu. Poza tym na pokrycie oddłużenia samorządów przeznaczył Bank kwotę zł 3.297 tys. oraz na dotację dla Funduszu Emerytalnego pracowników B. G. K. sumę zł 1.500 tys.

2. KREDYTY DŁUGOTERMINOWE

Działalność Banku w zakresie kredytu długoterminowego polegała głównie — podobnie jak w ciągu lat ostatnich — na konwersji krótkoterminowych zobowiązań dłużników. Niezależnie jednak od tego dążył Bank w roku sprawozdawczym do uruchomienia nowych środków na cele długoterminowego finansowania, uwzględniając w szczególności potrzeby inwestycyjne przemysłu. Głównymi formami długoterminowego kredytu pozostały nadal tzw. pożyczki emisyjne w gotówce, będące w istocie gotówkowymi pożyczkami długoterminowymi, zabezpieczonymi i spłacanymi w analogiczny sposób, jak pożyczki w emisjach i stanowiące podkład przyszłych emisyj.

Ogółem udzielił Bank w 1938 roku 729 pożyczek emisyjnych w gotówce na zł 40.354 tys., z czego największe sumy przypadają na kredyty budowlane, a następnie na przemysłowe, komunalne i wreszcie na pożyczki hipoteczne. W sumie powyższej mieszczą się pożyczki o charakterze konwersyjnym na kwotę zł 29.579 tys., reszta zaś w wysokości zł 10.775 tys. obejmuje nową akcję kredytową.

W grupie kredytów budowlanych Bank skonwertował na pożyczki emisyjne w gotówce 586 pożyczek na sumę zł 24.269 tys., z czego 577 pożyczek na kwotę zł 23.663 tys. finansowanych ze środków P. F. B., pozostałe zaś przypadają na kredyty z funduszy własnych. Stan nie zrealizowanych do końca 1938 roku promes wynosił 536 sztuk na zł 24.542 tys. Ponadto akcja konwersyjna na pożyczki długoterminowe w emisjach objęła 850 pożyczek długoterminowych gotówkowych na zł 38.179 tys. Ogólna ilość pożyczek długoterminowych na cele budownictwa, udzielonych przez Bank od początku działalności do końca 1938 r. w papierach własnych i gotówce, przedstawia się bez amortyzacji następująco:

a) pożyczki w 5½% i 6% listach zastawnych	sztuk 7.372 na zł 345.864 tys.
b) „ w 5½% i 6% oblig. budowlanych	„ 1.922 „ „ 83.998 „
c) „ emisyjne w gotówce	„ 367 „ „ 24.011 „
r a z e m . . .	sztuk 9.661 na zł 453.873 tys.

W roku sprawozdawczym Bank dokonał segregacji szeregu pożyczek, udzielonych spółdzielniom, na samodzielne lokale, posiadające wyodrębnioną własność hipoteczną. Akcja ta wyraziła się wydaniem promes dla 14 spółdzielni w stosunku do 251 lokali i wobec dopełnienia warunków w roku 1938 przez 5 spółdzielni powstało 136 nowych pożyczek, zabezpieczonych na poszczególnych samodzielnych lokalach.

Akcja oddłużeniowa prowadzona zgodnie z postanowieniami dekretu Prezydenta R. P. z 27.XI 1935 r. obejmowała kredyty, wypłacone z Państwowego Funduszu Budowlanego w latach 1927—1931, opierając się na zasadniczym motywie przyjsia z pomocą dłużnikom, którzy zaciągnęli kredyt w okresie, kiedy koszty budownictwa mieszkaniowego były wyjątkowo wysokie.

Kredyty te korzystają do 30.VI 1940 r. z ulgowego oprocentowania w wysokości 2%, zamiast 3%, a ponadto z możności pokrywania rat pożyczkowych w okresie 3-ch miesięcy od daty zapadłości listami zastawnymi, bądź też obligacjami budowlanymi, względnie przy

TABLICA VII.

PODZIAŁ POŻYCZEK EMISYJNYCH W GOTÓWCE, UDZIELONYCH W CIĄGU 1938 ROKU
na kategorii kredytobiorców i grupy województw

Rodzaje pożyczek	woj. centralne		woj. wschodnie		woj. zachodnie		woj. południowe		R a z e m	
	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych
Pożyczki przemysłowe	21	3.050.000	—	—	3	290.000	9	4.565.000	33	7.905.000
„ na majątki ziemskie oddłuż. . . .	8	233.800	1	6.400	2	148.600	16	188.900	27	577.700
„ na nieruchomości miejskie . . .	27	695.400	3	82.200	7	425.800	18	318.300	55	1.521.700
„ komunalne powiatowe oddłuż. . .	2	95.900	—	—	—	—	2	344.500	4	440.400
„ „ „ „ oddłuż.	2	248.000	1	312.500	—	—	3	787.500	6	1.348.000
„ „ „ „ oddłuż.	11	2.300.600	2	107.600	1	290.000	4	1.593.400	18	4.291.600
„ budowlane konwersyjne	374	19.598.100	9	108.700	94	2.254.700	109	2.307.900	586	24.269.400
a) z funduszków własnych	7	571.000	—	—	—	—	2	35.000	9	606.000
b) z Państwowego Funduszu Budowlanego	367	19.027.100	9	108.700	94	2.254.700	107	2.272.900	577	23.663.400
O g ó ł e m	445	26.221.800	16	617.400	107	3.409.100	161	10.105.500	729	40.353.800

TABLICA VIII.

PODZIAŁ POŻYCZEK EMISYJNYCH W GOTÓWCE, UDZIELONYCH PO KONIEC 1938 ROKU
na kategorii kredytobiorców i grupy województw (bez amortyzacji)

Rodzaje pożyczek	woj. centralne		woj. wschodnie		woj. zachodnie		woj. południowe		R a z e m	
	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych	ilość	złotych
Pożyczki przemysłowe	21	3.050.000	—	—	3	290.000	9	4.565.000	33	7.905.000
„ na majątki ziemskie	1	76.500	1	33.000	5	390.300	—	—	7	499.800
„ „ „ „ oddłuż.	144	4.030.000	30	647.900	14	556.000	39	1.386.200	227	6.620.100
„ na nieruchomości miejskie . . .	93	2.984.436	5	123.700	37	1.005.200	62	1.665.140	197	5.778.476
„ komunalne powiatowe	1	37.500	1	65.000	1	1.000.000	1	380.000	4	1.482.500
„ „ „ „ oddłuż.	2	95.900	—	—	1	62.900	2	344.500	5	503.300
„ „ „ „ oddłuż.	6	1.117.000	4	1.029.900	7	17.645.000	4	14.487.500	21	34.279.400
„ „ „ „ oddłuż.	15	46.816.600	2	107.600	1	290.000	6	1.665.800	24	48.880.000
„ budowlane konwersyjne	2.509	160.371.464	198	5.616.500	780	29.925.600	1.006	34.087.860	4.493	230.001.424
a) z funduszków własnych	153	10.974.364	1	80.000	8	131.200	22	536.260	184	11.721.824
b) z Państwowego Funduszu Budowlanego	2.356	149.397.100	197	5.536.500	772	29.794.400	984	33.551.600	4.309	218.279.600
O g ó ł e m	2.792	218.579.400	241	7.623.600	849	51.165.000	1.129	58.582.000	5.011	335.950.000

TABLICA IX.
 PODZIAŁ POŻYCZEK EMISYJNYCH, UDZIELONYCH PO KONIEC 1938
 (bez

Kategorie kredytobiorców	woj. centralne			woj. wschodnie		
	ilość	złotych	%	ilość	złotych	%
Majątki ziemskie 4½% poż. w list. zast. .	219	30.570.440	49,0	65	8.336.160	13,4
Nieruchomości miejskie 5½% poż. w list zast.	266	26.840.460	50,0	46	3.360.740	6,2
Konwersja pożyczek budowlanych	5.328	308.254.441	71,7	357	10.129.630	2,4
5½% poż. w list. zastawnych	2.417	138.351.900		148	4.424.400	
6% poż. w list. zastawnych	1.710	105.278.242		119	4.274.469	
5½% poż. w oblig. budowlanych	675	27.992.100		32	583.700	
6% poż. w oblig. budowlanych	526	36.632.199		58	847.061	
Skarb Państwa 5½% poż. w oblig. komun. .	2	146.200.000	100,0	—	—	—
Powiaty 5½% poż. w oblig. komun. . . .	118	35.470.670	69,0	31	7.643.770	14,9
Miasta	164	244.463.126	71,7	36	11.598.660	3,4
5½% poż. w oblig. komun.	154	130.428.710		36	11.598.660	
6% poż. w oblig. komun.	1	4.000.000		—	—	
3% poż. w oblig. komun. dol.	9	110.034.416		—	—	
Gminy wiejskie 5½% poż. w oblig. komun.	9	435.040	31,7	11	463.000	33,8
Inne Związki Komunalne 5½% poż. w obl. kom.	6	2.181.000	9,4	1	319.692	1,4
Przemysł	37	26.452.800	63,8	—	—	—
5½% poż. w oblig. bankowych	16	23.402.800		—	—	
6% poż. w oblig. bankowych	21	3.050.000		—	—	
Ogółem	6.149	820.867.977	71,4	547	41.851.652	3,6

TABLICA IX.
 ROKU NA KATEGORIE KREDYTOBIORCÓW I GRUPY WOJEWÓDZTW
 amortyzacji)

woj. zachodnie			woj. południowe			R a z e m			
ilość	złotych	%	ilość	złotych	%	ilość	złotych	%	%
66	15.459.960	24,8	52	7.954.240	12,8	402	62.320.800	100,0	5,4
251	11.231.924	20,9	261	12.286.982	22,9	824	53.720.106	100,0	4,7
1.347	47.638.091	11,1	2.262	63.839.518	14,8	9.294	429.861.680	100,0	37,4
444	16.298.000		1.205	31.161.700		4.214	190.236.000		
574	22.858.606		755	23.216.324		3.158	155.627.641		
128	2.147.500		127	3.283.500		962	34.006.800		
201	6.333.985		175	6.177.994		960	49.991.239		
—	—	—	—	—	—	2	146.200.000	100,0	12,7
12	3.309.560	6,4	27	5.007.690	9,7	188	51.431.690	100,0	4,5
53	44.259.712	13,0	63	40.610.314	11,9	316	340.931.812	100,0	29,6
52	43.190.032		63	40.610.314		305	225.827.716		
—	—	—	—	—	—	1	4.000.000		
1	1.069.680		—	—		10	111.104.096		
3	117.200	8,5	12	333.400	26,0	35	1.348.640	100,0	0,1
11	20.528.208	88,5	4	160.400	0,7	22	23.189.300	100,0	2,0
5	1.020.000	2,5	11	13.990.000	33,7	53	41.462.800	100,0	3,6
2	730.000		2	9.425.000		20	33.557.800		
3	290.000		9	4.565.000		33	7.905.000		
1.748	143.564.655	12,5	2.692	144.182.544	12,5	11.136	1.150.466.828	100,0	100,0

kredytach gotówkowych po kursie realizacji pożyczki. W stosunku do kredytów z P. F. B., wypłaconych w latach 1928—1930, zastosował Bank poza tym bonifikatę dodatku administracyjnego, zmniejszając go o połowę.

Z powyższych ulg, które wyłącznie dla roku sprawozdawczego wyraziły się kwotą zł 5.810 tys., korzystało ogółem około 60% wszystkich dłużników w grupie pożyczek budowlano-konwersyjnych.

Niezależnie od tego na zasadzie art. 5 wspomnianego wyżej dekrety przedkładane były Ministerstwu Skarbu wnioski Komisji Oddłużeniowej Banku w sprawie częściowego umorzenia pożyczek gmin wiejskich, spółdzielni oraz instytucji społeczno-humanitarnych, dzięki czemu na mocy decyzji Ministra Skarbu umorzono w ciężar Państwowego Funduszu Budowlanego w dziale pożyczek budowlano-konwersyjnych:

z kapitału pożyczkowego sumę	zł 2.541.156,55
z narosłych zaległości	„ 497.247,81
r a z e m	zł 3.038.404,36

W grupie kredytów hipotecznych miejskich działalność Banku zaznaczyła się udzieleniem 55 nowych pożyczek emisyjnych w gotówce na sumę zł 1.522 tys., przyznanych w granicach do 30%, a w wyjątkowych tylko wypadkach do 40% wartości szacunkowej nieruchomości. Stan promes nie zrealizowanych wynosił w końcu roku sprawozdawczego 45 sztuk na sumę złotych 1.362 tys. Ogólną ilość pożyczek długoterminowych, udzielonych przez Bank na nieruchomości miejskie w listach zastawnych względnie w gotówce, przedstawiają poniższe liczby (bez amortyzacji):

	sztuk	na sumę
pożyczki długoterminowe w 5½% listach zast.	824	zł 53.720 tys.
„ emisyjne w gotówce	197	„ 5.779 „
r a z e m	1.021	zł 59.499 tys.

Kredyty hipoteczne ziemskie były udzielane wyłącznie w związku z akcją oddłużeniową dla rolnictwa w formie pożyczek długoterminowych w gotówce, przeznaczonych na zamianę zaległych rat w związku z ustawą oddłużeniową z 1932 r. W roku sprawozdawczym Bank udzielił takich pożyczek na sumę zł 578 tys., zamykając całkowicie akcję oddłużeniową, prowadzoną na podstawie rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 24.X 1934 r.

Do końca 1938 roku suma pożyczek długoterminowych na nieruchomości ziemskie przedstawiała się bez amortyzacji w sposób następujący:

	sztuk	na sumę
w 4½% listach zastawnych	402	zł 62.321 tys.
w pożyczkach oddłużeniowych w gotówce . . .	234	„ 7.120 „
r a z e m	636	zł 69.441 tys.

W roku sprawozdawczym na podkreślenie zasługuje poważne wzmożenie akcji parcelacyjnej w majątkach obciążonych długoterminowymi pożyczkami Banku. Główną tego przyczyną było nie tylko przeznaczenie pewnych obszarów do parcelacji w związku z realizacją ustawy o reformie rolnej, lecz również akcja indywidualna, zmierzająca do wysanowania majątków obciążonych znacznymi wierzytelnościami. Na ogólną ilość 350 nieruchomości ziemskich zadłużonych w Banku w toku parcelacji znajduje się 80 majątków, w 9 zaś majątkach pewne obszary

uległy przymusowemu wykupowi przez Skarb Państwa na skutek nierozparcelowania tych obszarów w oznaczonym terminie. W roku 1938 nastąpiła spłata 11 pożyczek długoterminowych, spowodowana częściowo nabyciem 8 majątków przez Bank na licytacji w obronie swych wierzytelności, częściowo jednakże rozparcelowaniem całego majątku i rozsegregowaniem kapitału dłużnego na pożyczki włościańskie. Takich pożyczek powstało w roku sprawozdawczym 113 na sumę zł 352 tys.

W dziale pożyczek przemysłowych uruchomił Bank w końcu roku 1937 specjalną akcję w formie średnioterminowych pożyczek na cele inwestycyjne. Poważniejszą działalność w tej dziedzinie rozwinął Bank w roku sprawozdawczym, zmierzając w ten sposób do wzmożenia uprzemysłowienia kraju przez uwzględnienie przede wszystkim potrzeb średnich i mniejszych przedsiębiorstw przemysłowych. Pożyczki te są udzielane na rozbudowę i modernizację urządzeń technicznych, na zakładanie nowych warsztatów wytwórczych, jak również na uzupełnienie środków obrotowych, względnie na spłaty uciążliwych zobowiązań.

W roku sprawozdawczym Bank zrealizował 33 omawiane pożyczki na sumę zł 7.905 tys., emitując na ich podstawie 6% obligacje bankowe. Ponadto suma wydanych, lecz nie zrealizowanych promes, wyniosła w końcu 1938 roku 9 sztuk na zł 1.753 tys. Nie licząc promes w obiegu, jak również poważnej kwoty pożyczek będących w traktowaniu, ogólna suma długoterminowych kredytów przemysłowych udzielonych po koniec roku sprawozdawczego przedstawiała się (bez amortyzacji) w sposób następujący:

1)	pożyczki długoterminowe w 5½%	obligacjach bankowych	20	pożyczek	na zł	33.558	tys.
2)	„	„ w 6%	„	„	33	„	„ „ 7.905 „
				r a z e m	53	pożyczki	na zł 41.463 tys.

W zakresie długoterminowego **finansowania samorządów** działalność Banku wyraziła się udzieleniem 28 pożyczek emisyjnych w gotówce na 6.080 tys. Poza tym pozostało do zrealizowania na podstawie wydanych już promes 11 pożyczek emisyjnych w gotówce na kwotę zł 7.129 tys. oraz jedna pożyczka emisyjna na zł 1.875 tys.

Pożyczki udzielone w roku sprawozdawczym powstały w znacznym stopniu z konwersji zaległości, spowodowanych dawniejszym zadłużeniem samorządów, w związku z czym udzielił Bank 22 pożyczki tzw. oddłużeniowe na zł 4.732 tys. Pozostała suma pożyczek długoterminowych pochodzi z realizacji nowych kredytów, przeznaczonych na sfinansowanie różnych inwestycji miejskich. Nowa akcja kredytowa Banku wyraziła się poza tym w przyznaniu 29 pożyczek krótkoterminowych na sumę zł 12.732 tys. na cele obrotowe związków samorządowych.

Ogólna suma kredytów oddanych do dyspozycji związków samorządowych, wyłącznie w formie pożyczek długoterminowych, osiągnęła od początku działalności Banku do końca 1938 roku sumę przeszło 471 miln. zł i obejmuje:

1)	561	pożyczek w obligacjach komunalnych	na zł	416.901	tys.
2)	48	„ emisyjnych w gotówce	„ „	54.327	„
razem	609	pożyczek		na zł	471.228 tys.

Stan bilansowy pożyczek długoterminowych komunalnych, nie licząc kredytów b. Polskiego Banku Krajowego, figurujących w kwocie zł 7.522 tys., wyniósł na ultimo roku sprawozdawczego zł 338.745 tys. Suma ta zawiera następujące rodzaje pożyczek:

1)	pożyczki długoterm.	w 5½%	obligacjach komunalnych	zł 200.468	tys.
2)	„	„	w 6%	„	3.984 „
3)	„	ulenowskie	w 3%	„	40.911 „
4)	„	sanacyjne	w 5½%	„	41.518 „
5)	„	emisyjne	w gotówce	„	51.864 „
r a z e m				zł 338.745	tys.

Obsługa długoterminowego zadłużenia związków samorządów kształtowała się w roku sprawozdawczym pomyślnie. Świadczy o tym spadek zaległości oraz nadwyżka wpływów gotówkowych na poczet rat bieżących i zaległych ponad sumę rat zapadających w roku sprawozdawczym. Formalno-prawne zasady i granice przejęcia części obsługi pożyczek ulenowskich oraz całkowite przejęcie przez Skarb Państwa pożyczek tzw. sanacyjnych zostały ustalone w ustawie o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego, ogłoszonej dnia 5. VIII 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 455).

Działalność emisyjna Banku wyraziła się w roku sprawozdawczym w emitowaniu, na podstawie udzielonych pożyczek długoterminowych, papierów wartościowych własnej emisji na ogólną sumę zł 46.084.031,19. Nowe emisje objęły następujące papiery wartościowe:

6%	listy zastawne	Em. VIII	na kwotę	zł 33.932.234,03
6%	oblig. budowlane	„ IV	„ „	4.246.797,16
6%	„ bankowe	„ III	„ „	7.905.000,—

Wypuszczone 6% listy zastawne i obligacje budowlane do wysokości zł 27.208.077,60 posłużyły na zamianę lokat gotówkowych, figurujących dotychczas na rachunku Państwowego Funduszu Budowlanego. Pozostała suma emisji na zł 10.970.953,59 dotyczy konwersji pożyczek budowlanych z funduszy własnych i została przejęta do portfelu własnego Banku. Emisja 6% obligacji bankowych jest wynikiem akcji kredytowej średnioterminowej w zakresie popierania inwestycji przemysłowych, wskutek czego posiada krótszy okres obiegu, wynoszący 7½ lat. Podkreślić należy, że ten typ papieru spotkał się z przychylnym przyjęciem rynku lokacyjnego. Obligacje te wprowadzone na giełdę pieniężną w Warszawie są notowane, począwszy od dnia 12.X 1938 roku, po kursie 97 za zł 100 nominalu.

Dzięki nowym emisjom ogólny stan emitowanych przez Bank papierów wartościowych zwiększył się po uwzględnieniu amortyzacji o zł 30.658.129,44 do zł 913.809.755,18, a łącznie z emisjami b. Polskiego Banku Krajowego, których stan na skutek umorzenia zmniejszył się o zł 669.495,75 do złotych 22.566.087,64, ogólny stan emisyj w obiegu osiągnął na koniec roku sprawozdawczego sumę zł 936.375.842,82.

W zakresie oprocentowania papierów wartościowych emitowanych przez Bank, nastąpiło obniżenie oprocentowania obiegających w Stanach Zjednoczonych A. P. listów zastawnych emisji P. Z. /I z 7% na 4½% na mocy specjalnej umowy, zawartej z pięcioma bankami amerykańskimi. Umowa objęła około 95% tych papierów na łączną sumę \$ 807 tys.

Ponadto dekretem Prezydenta R. P. z dnia 18.XI 1938 roku obniżone zostało oprocentowanie emisyj Banku, obiegających po konwersji z roku 1932 na tzw. wolnym rynku. Opro-

centowanie tych papierów, wynoszące dotychczas 7% względnie 7½% i 8%, zostało obniżone do 5½%, począwszy od kuponu płatnego 30.VI 1939 roku dla listów zastawnych i obligacji budowlanych i od kuponu płatnego 1.X 1939 roku dla obligacji komunalnych i bankowych.

Obniżenie oprocentowania papierów, wprowadzone powyższym dekretem, wpłynęło na zmianę kursów, notowanych na giełdzie pieniężnej dla emisji objętych ustawą. Kursy te utrzymywały się dotychczas stale na poziomie 94 wzgl. 93% dla papierów oprocentowanych na 8% oraz 83,25% dla 7% papierów, a obecnie kształtują się na poziomie 81%.

Wypłacalność dłużników w dziale kredytów długoterminowych była w roku sprawozdawczym naogół zadawalająca. Stan zaległości ratalnych zmniejszył się o zł 4,2 miln. do kwoty zł 17,3 miln. dzięki temu, że suma wpływów osiągniętych w roku 1938 przewyższyła kwotę wymagalności. Nadmienić należy, że likwidacja rat wynikała w przeważającej mierze z wpływów gotówkowych, a w pewnym tylko stopniu z konwersji zaległości ratalnych na pożyczki tzw. oddłużeniowe udzielane głównie samorządom. Zmniejszenie stanu rat zaznaczyło się we wszystkich rodzajach pożyczek długoterminowych, jak wskazuje to poniższy szereg liczb (w tys. zł):

	31.XII 1937	31.XII 1938	Zmiany
4½% pożyczki ziemskie	5.235	5.075	— 160
5½% „ miejskie	2.528	2.061	— 467
5½% „ budowlane	2.432	2.055	— 377
5½% „ przemysłowe	2.348	2.311	— 37
5½% i 3% pożyczki komunalne	8.329	5.259	— 3.070
razem raty pożyczek emis. B. G. K.	20.872	16.761	— 4.111
stan rat pożyczek emis. b. Pol. Banku Kraj.	578	538	— 40
o g ó ł e m	21.450	17.299	— 4.151

Pomimo przyznawania różnych ulgowych warunków, ułatwiających dłużnikom wywiązywanie się z zobowiązań, Bank był zmuszony podjąć akcję egzekucyjną przez wyznaczenie 161 terminów licytacyjnych. Do skutku doszło jednakże tylko 25 licytacji, na których Bank nabył 13 nieruchomości, w tym 2 majątki ziemskie. W pozostałych wypadkach Bank spowodował zawieszenie egzekucji, dając dłużnikom możliwość spłaty zobowiązań na ulgowych warunkach, przy czym w 18 wypadkach nastąpiło wstrzymanie egzekucji na majątkach ziemskich przez sąd, na skutek wniesienia przez dłużników podań do urzędów wojewódzkich o otwarcie postępowania układowego w trybie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 24.X 1934 roku.

3. AKCJA BUDOWLANO-TERENOWA

Ogólna suma funduszy przeznaczonych w ramach planu państwowego na kredytowanie akcji budowlano-terenowej, została w roku sprawozdawczym podwyższona o zł 9,3 miln. do zł 50,3 miln. Ze zwiększonych kontyngentów, poza normalnym budownictwem miejskim,

korzystało w szczególności budownictwo robotnicze i wiejskie, a częściowo garażowe. Szczegółowe przeznaczenie funduszy w roku 1938 obrazuje poniższy szereg liczb:

1) z Państwowego Funduszu Budowlanego:	
a) na drobne budownictwo mieszkaniowe, blokowe i remonty domów starych	zł 28,5 miln.
b) na budownictwo w miejscowościach klimatyczno-uzdrowiskowych . . . „	0,5 „
c) na akcję terenową i plany zabudowy miast „	2,0 „
2) z Funduszu Pracy:	
d) na budownictwo robotnicze z akcji T. O. R. „	12,0 „
3) z lokat specjalnych :	
e) na budowę garaży „	1,0 „
f) na budownictwo wiejskie „	6,3 „
r a z e m . .	zł 50,3 miln.

W zakresie normalnego budownictwa miejskiego z kontyngentu w wysokości zł 28,5 miln. przyznał Bank na obszarze 130 miast 3.257 pożyczek na sumę zł 27.270 tys. Pożyczki te prawie w jednakowym stopniu przypadają na budownictwo drobne i blokowe, podczas gdy finansowanie remontów domów starych wyraziło się sumą zł 1.165 tys., co stanowi nieco ponad 4% sumy kontyngentu. Kredytowanie budownictwa drobnego rozwija się w szczególności w województwach południowych i wschodnich, województwa centralne — przede wszystkim Warszawa — jak i województwa zachodnie korzystają z pomocy kredytowej Banku przeważnie na finansowanie budownictwa blokowego.

Poza kontyngentem z roku 1938 rozprowadził Bank nie wykorzystane dotacje z lat ubiegłych, przyznając 409 pożyczek na sumę zł 477 tys. W dziale kredytów dla miejscowości klimatyczno-uzdrowiskowych Bank przyznał w 7 miejscowościach 36 pożyczek na zł 421 tys. Akcja budowlana z funduszy własnych, będąca uzupełnieniem akcji z P. F. B., wyraziła się w przyznaniu 129 nowych pożyczek na kwotę zł 970 tys.

Podział pożyczek budowlanych z P. F. B. i z funduszy własnych przyznanych w roku 1938 według oddziałów Banku i kategorii kredytobiorców przedstawiają tablice X i XI.

Z kredytów Banku korzystały głównie osoby prywatne, na które przypada 93,7% przyznanych w roku sprawozdawczym kredytów budowlanych. W pozostałej części instytucje społeczne uczestniczą w wysokości 4,8% oraz gminy 1,0% i spółdzielnie 0,5%.

Dzięki akcji popierania budownictwa mieszkaniowego wybudowano w 1938 r. 12.936 mieszkań o 34.170 izbach. Liczby te, jak również z tablicy XIII wskazują, że Bank finansuje niemal wyłącznie typ mieszkań małych, które zgodnie z wymaganiami rozporządzenia wykonawczego do ustawy o rozbudowie miast z dnia 22 kwietnia 1927 r. nie przekraczają 3 pokoi z kuchnią. Ten typ stanowi 95% mieszkań wybudowanych w roku 1938 przy pomocy kredytowej Banku. Stosunek ten zmniejsza się zaledwie do 92,1% dla okresu z lat 1929—1938.

Mając na uwadze społeczne i gospodarcze zadania budownictwa mieszkaniowego, Bank, niezależnie od popierania budowy małych mieszkań, dąży do wciągnięcia na cele budownictwa możliwie największych kapitałów prywatnych. Następstwem tego stanowiska jest fakt stosunkowo niedużego udziału kredytów Banku w porównaniu do zaangażowanych własnych kapitałów kredytobiorców. Udział kapitałów publicznych wyraził się w roku sprawozdawczym stosunkiem 22,3% ogólnej sumy funduszy zaangażowanych w kredytowanym budownictwie miejskim.

Działalność kredytowo-budowlana Banku od chwili jej rozpoczęcia do końca okresu sprawozdawczego wyraziła się w przyznaniu 41.177 pożyczek na sumę zł 743,5 miln. Przy pomocy tych kredytów Bank sfinansował budowę 147.499 mieszkań o 395.895 izbach. Podział kredytów przyznanych po koniec 1938 r. na fundusze państwowe i własne oraz na kategorie kredytobiorców obrazuje tablica Nr XII.

T A B L I C A X.
 PODZIAŁ KREDYTÓW BUDOWLANYCH
 przyznanych w 1938 roku, według oddziałów Banku

O d d z i a ł y	Fundusze państwowe		Fundusze własne		R a z e m	
	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych
Warszawa	606	8.630.950,—	32	824.200,—	638	9.455.150,—
Białystok	54	308.844,64	1	15.000,—	55	323.844,64
Bydgoszcz	247	934.300,—	—	—	247	934.300,—
Gdynia	222	3.393.200,—	1	10.000,—	223	3.403.200,—
Katowice	136	673.050,—	—	—	136	673.050,—
Kraków	351	2.619.850,—	3	71.000,—	354	2.690.850,—
Lublin	171	736.250,—	1	4.000,—	172	740.250,—
Lwów	571	3.800.350,—	2	10.500,—	573	3.810.850,—
Łódź	564	2.903.830,—	83	5.500,—	647	2.909.330,—
Poznań	209	1.423.000,—	1	9.500,—	210	1.432.500,—
Radom	198	1.165.800,—	2	11.800,—	200	1.177.600,—
Równe	66	240.800,—	1	2.000,—	67	242.800,—
Stanisławów	159	614.800,—	2	6.300,—	161	621.100,—
Wilno	93	424.500,—	—	—	93	424.500,—
Włocławek	55	298.200,—	—	—	55	298.200,—
O g ó ł e m	3.702	28.167.724,64	129	969.800,—	3.831	29.137.524,64

T A B L I C A X I.
 PODZIAŁ KREDYTÓW BUDOWLANYCH
 przyznanych w 1938 roku, według kategorii kredytobiorców

K r e d y t o b i o r c y	Fundusze państwowe		Fundusze własne		R a z e m	
	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych
Gminy	6	302.100,—	—	—	6	302.100,—
Spółdzielnie	6	141.500,—	—	—	6	141.500,—
Instytucje społeczne	18	883.100,—	1	500.000,—	19	1.383.100,—
Osoby prywatne	3.672	26.841.024,64	128	469.800,—	3.800	27.310.824,64
O g ó ł e m	3.702	28.167.724,64	129	969.800,—	3.831	29.137.524,64

Akcja budownictwa robotniczego prowadzona przez Towarzystwo Osiedli Robotniczych otrzymała kontyngent zwiększony o zł 2 miln. do zł 12 miln. W roku sprawozdawczym udzielił Bank z tego kontyngentu ogółem 40 pożyczek na sumę zł 12.801 tys., finansując w przewa-

TABLICA XII.
 PODZIAŁ OGÓLNEJ SUMY KREDYTÓW BUDOWLANYCH
 przyznanych po koniec 1938 roku, według kategorii kredytobiorców

Kredytobiorcy	Fundusze państwowe		Fundusze własne		R a z e m	
	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych	ilość poz.	złotych
Instytucje państwowe	12	4.536.000,—	4	7.350.000,—	16	11.886.000,—
Gminy	565	58.977.962,33	9	278.250,—	574	59.256.212,33
Spółdzielnie	2.143	220.836.040,—	196	24.129.700,—	2.339	244.965.740,—
Instytucje społeczne	654	92.284.100,—	74	5.455.806,81	728	97.739.906,81
Osoby prywatne	36.304	307.801.456,99	1.216	21.888.759,36	37.520	329.690.216,35
O g ó ł e m . .	39.678	684.435.559,32	1.499	59.102.516,17	41.177	743.538.075,49

TABLICA XIII.
 ILOŚĆ MIESZKAŃ I IZB SFINANSOWANYCH W CIĄGU 1938 ROKU

Rodzaje mieszkań	Kontyngent na drobne budownictwo mieszkaniowe		Inne kontyngenty		R a z e m	
	ilość mieszkań	ilość izb	ilość mieszkań	ilość izb	ilość mieszkań	ilość izb
jedno izbowe	1.104	1.104	1.351	1.351	2.455	2.455
dwu „	2.429	4.858	1.029	2.058	3.458	6.916
trzy „	2.523	7.569	1.578	4.734	4.101	12.303
cztero „	1.287	5.148	990	3.960	2.277	9.108
pięć „	311	1.555	191	955	502	2.510
sześć i więcej izbowe . . .	94	578	49	300	143	878
O g ó ł e m	7.748	20.812	5.188	13.358	12.936	34.170

zającej mierze budowę domów blokowych, w mniejszym zaś stopniu budowę domów jednorodzinnych, przyznając na ten cel 15 pożyczek na zł 1.718.874. Z kredytów tych finansował Bank ogółem 2.203 nowych mieszkań o 4.191 izbach na terenie 20 miast i 7 osad przemysłowych, uwzględniając w szczególności potrzeby Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Podział pożyczek udzielonych w 1938 r. według poszczególnych kategorii kredytobiorców przedstawia się następująco :

Kredytobiorcy	zł	%
Towarzystwo Osiedli Robotniczych .	3.630.000,—	28,5
Gminy miejskie	1.722.874,—	13,7
Zakłady przemysłowe	4.365.000,—	34,2
Organizacje społeczne	2.633.000,—	21,6
Fundusz Kwaterunku Wojskowego .	250.000,—	1,1
Państwowy Fundusz Drogowy . . .	200.000,—	0,9
	12.800.874,—	100,0

Ogółem od początku akcji T. O. R. wybudowano 8.993 mieszkań o 16.692 izbach.

Budownictwo mieszkaniowe na terenie województwa śląskiego korzysta z kredytów Śląskiego Funduszu Gospodarczego. Ogółem z funduszy tych Bank zrealizował w roku sprawozdawczym 294 pożyczki na sumę zł 5.786.089,33, dzięki czemu ogólna ilość pożyczek wypłaconych od początku akcji wzrosła do 4.111 na sumę zł 59.936.245,51. Przy pomocy tych kredytów wybudowano do końca 1938 roku 16.864 mieszkań o 40.241 izbach, przy czym ogólny koszt ich budowy wyniósł zł 156 miln.

Budownictwo wiejskie korzystało w roku sprawozdawczym ze zwiększonego o zł 1,3 miln. do zł 6,3 miln. kontyngentu budowlanego. Rozprowadzaniem tych kredytów zajmuje się Centralna Kasa Spółek Rolniczych oraz Państwowy Bank Rolny przy pośrednictwie spółdzielni kredytowych i gminnych kas oszczędnościowo-pożyczkowych.

Rozpoczęta w roku 1937 akcja popierania budowy garaży rozwinęła się zasadniczo dopiero w roku sprawozdawczym. Poza sumą 1 miln. zł wyznaczoną w roku 1938 Bank miał do dyspozycji nie wydysponowany kontyngent z roku poprzedniego w wysokości zł 494.500.— Z obu kontyngentów udzielił Bank 27-u kredytobiorcom pożyczek w globalnej sumie zł 1.122.010,— na wybudowanie w 10-ciu miejscowościach 30 garaży, zawierających 1.263 pomieszczenia dla samochodów osobowych, autobusów i aut ciężarowych, a ponadto 4 stacje obsługi i 2 stacje benzynowe.

Zasady budownictwa garażowego, zatwierdzone przez Ministerstwo Skarbu, ustalają maksymalną wysokość kredytu na 50% kosztów budowy, oprocentowanie na 6½% przy okresie umorzenia do lat 15-tu.

W zakresie finansowania budownictwa dla celów handlowych i rzemieślniczych na ziemiach wschodnich przyznał Bank w 1938 r. 18 pożyczek na zł 411.800 na budowę 229 różnych obiektów o łącznym kosztorysie zł 1.080 tys.

W zakresie akcji terenowej, prowadzonej w roku sprawozdawczym w 18-tu miastach, administrował Bank 53 terenami o ogólnej powierzchni około 660 ha. Bank kontynuował sprzedaż parcel budowlanych, zbywając w 1938 roku 360 parcel o powierzchni 25 ha, dzięki czemu powierzchnia sprzedanych przez Bank terenów budowlanych od rozpoczęcia akcji terenowej w 1932 roku osiągnęła 166 ha. Akcję kredytowania zakupu wolnych terenów pod zabudowę dla miast prowadzi Bank z wpływów ze sprzedaży i dzierżaw terenów państwowych. Kontyngent kredytowy z tego źródła, wliczając pozostałości zaoszczędzone z lat poprzednich, wynosił w 1938 roku zł 1.258 tys. Na zakup terenów budowlanych do końca roku sprawozdawczego przyznał Bank z tych funduszy pożyczki 7-miu miastom na kwotę zł 590 tys.

Na urządzenie terenów przeznaczony był w 1938 roku kontyngent kredytowy z P. F. B. w sumie zł 1,5 miln., z czego przyznał Bank 11 pożyczek na zł 1.156 tys. Od zapoczątkowania tej akcji Bank udzielił 116 pożyczek na sumę zł 14.089 tys.

W dziedzinie kredytowania kosztów sporządzania pomiarów i planów zabudowy miast, gromad i uzdrowisk przyznał Bank samorządom 7 pożyczek na zł 468 tys., wskutek czego ogólna ilość pożyczek przyznanych od początku akcji wzrosła do 80 na sumę zł 1.214 tys.

Akcja oddłużeniowa w zakresie kredytów budowlanych finansowanych z Państwowego Funduszu Budowlanego dobiega końca. W ciągu roku 1938 za zgodą Ministerstwa Skarbu oddłużenie objęło 121 pożyczek na sumę zł 3.181.293,97. Od początku tej akcji do końca 1938 r. oddłużono 64 spółdzielnie mieszkaniowe i budowlano-mieszkaniowe, 28 instytucji społecznych i humanitarnych i 1 gminę miejską, razem spraw 93, obejmujących 334 pożyczki na łączną sumę wraz z odsetkami i kosztami zł 32.720.760,88.

4. SPRAWY ADMINISTRACYJNE

W roku sprawozdawczym ustąpił z władz Banku dotychczasowy Wiceprezes Józef Kożuchowski, powołany na stanowisko Wiceministra Skarbu. Stanowisko Wiceprezesa Banku pozostało nie obsadzone. Z Rady Nadzorczej ustąpił na skutek własnej rezygnacji Teofil Narbutt Dyrektor Centralnego Biura do Spraw Finansowo-Rolnych. Członkami Rady mianowani zostali: generał inż. Aleksander Litwinowicz II Wiceminister Spraw Wojskowych, Michał Wierusz-Kowalski Wiceminister Rolnictwa i Reform Rolnych i Stanisław Sadkowski Zastępca Dyrektora Departamentu Obrotu Pieniężnego w Ministerstwie Skarbu.

Stan personelu Banku w dniu 31 grudnia wynosił 1.500 osób, w tym pracowników umysłowych 1.282 i fizycznych 218. Wśród pracowników umysłowych zatrudniał Bank 962 mężczyzn i 320 kobiet, wśród pracowników fizycznych 193 mężczyzn i 25 kobiet.

W wyniku dalszych prac nad prawnym uregulowaniem stosunków służbowych pracowników Banku zostały wprowadzone w życie z dniem 13 maja 1938 r. nowe przepisy służbowe dla członków Dyrekcji, rzeczywistych i tytularnych wicedyrektorów Banku oraz dyrektorów oddziałów Banku Gospodarstwa Krajowego. Ponadto w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29.I 1937 r. o przekazywaniu składek za pracowników umysłowych i łączeniu uprawnień emerytalnych, znowelizowany został statut Funduszu Emerytalnego pracowników B. G. K. z ważnością od dnia 1 kwietnia 1938 r. oraz częściowo przepisy służbowe dla stałych pracowników umysłowych i fizycznych B. G. K.

W końcu roku 1938 postanowiły władze Banku podwyższyć z dniem 1 stycznia 1939 r. dodatek lokalny do płacy zasadniczej pracownikom zatrudnionym w Warszawie o 5% i w Gdyni o 10%.

Wydział Organizacyjny przeprowadził w roku sprawozdawczym szereg prac, zmierzających do usprawnienia działalności Banku, a w szczególności do ulepszenia i uproszczenia techniki pracy biurowej. Między innymi opracowano i wydano różne instrukcje i zarządzenia, normujące szczegółowo tok czynności w poszczególnych działach interesów Banku oraz kodyfikowano wydane już poprzednio przepisy.

Wydział Inspekcji przeprowadził rewizję działu handlowego we wszystkich 19 oddziałach prowincjonalnych oraz kredytów budowlanych w 14 oddziałach, posiadających referaty budowlane. Poza tym z 8 oddziałów, prowadzących dział długoterminowy, zrewidowano 3 oddziały. W Warszawie przeprowadzono rewizję Wydziału Likwidatury Zagranicznej, Administracji Domów B. G. K. "Zdobycz Robotnicza" oraz Wydziału Gospodarczego.

* * *

Komisja Rewizyjna stanowiąca statutowy organ nadzoru, powołany przez Ministra Skarbu, przeprowadziła szczegółowe badania bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1938. Poza rewizją poszczególnych działów pracy Centrali i oddziału Głównego w Warszawie, przeprowadziła Komisja Rewizyjna w roku sprawozdawczym szczegółową kontrolę działalności oddziałów prowincjonalnych we Lwowie, Radomiu, Stanisławowie i Kołomyi.

III.

OBJAŚNIENIA DO BILANSU ZA ROK 1938

Ogólne obroty po jednej stronie księgi głównej wykazały w porównaniu z rokiem 1937 dalsze zwiększenie o zł 3.659 miln. do sumy zł 32.857 miln. Obroty na ważniejszych rachunkach przedstawiają się w roku 1938 jak niżej (w tys. zł):

	Winien	Ma
Kasa i sumy do dyspozycji	6.894.761	6.911.529
Waluty zagraniczne	3.597	3.800
Weksle zdyskontowane	1.842.475	1.872.550
Pożyczki terminowe	47.337	42.513
Dłużnicy w r-kach bieżących	1.490.473	1.459.698
Banki „loro” i „nostro” (kraj. i zagran.)	1.333.989	1.311.323
Rachunki czekowe	4.856.720	4.817.087
Rachunki walutowe	118.900	126.088
Wkładki oszczędności	52.443	51.214
R-ki bieżące K. K. O.	246.604	250.165
Wkłady terminowe	288.574	267.497
Redyskonto weksli	86.256	115.790

Suma bilansowa łącznie z inkasem i gwarancjami wzrosła w roku sprawozdawczym o zł 185,5 miln. do zł 2.791.300.924,75, rozwijając się w poszczególnych latach 1924 — 1938 w sposób następujący:

R o k	Suma bilansowa	wskaźnik wzrostu (1924 = 100)
1924	283.359.067,74	100
1925	773.942.219,60	273
1926	920.159.796,19	325
1927	1.425.215.415,23	503
1928	1.715.360.386,48	605
1929	1.830.839.311,48	646
1930	2.151.261.194,73	759
1931	2.183.365.642,07	771
1932	2.160.495.781,91	763
1933	2.166.633.629,42	765
1934	2.211.129.282,83	780
1935	2.286.299.262,09	807
1936	2.571.716.980,12	908
1937	2.605.792.265,60	920
1938	2.791.300.924,75	985

D Z I A Ł H A N D L O W Y

STAN BIERNY

Poz. 1 i 2. Kapitał zakładowy i rezerwy:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) kapitał zakładowy	zł 150.000.000.—	zł 150.000.000.—	—
b) fundusz rezerwowy	„ 19.582.706,32	„ 20.229.320,19	+ 647 tys.
razem:	zł 169.582.706,32	zł 170.229.320,19	+ 647 tys.

W grupie kapitałów własnych fundusz rezerwowy powiększył się o dalsze zł 647 tys. w związku z dopisaniem 20% czystego zysku za rok 1937 zgodnie z art. 13 rozp. Prez. R. P. z 3.XII 1930 r. w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. Nr 86 poz. 666).

Poz. 3, 4 i 5. Wkłady à vista, terminowe i różne salda kredytowe:

	31.XII 1937 r.	%	31.XII 1938 r.	%	Zmiany
R-ki czekowe	zł 258.232.271,44	47,8	zł 222.422.091,57	46,3	—35.810 tys.
R-ki walutowe	„ 7.550.180,74	1,4	„ 14.646.222,10	3,1	+ 7.096 „
Wkładki oszczędnościowe	„ 54.350.312,28	10,1	„ 53.121.779,12	11,1	— 1.228 „
R-ki bieżące K. K. O.	„ 10.027.317.—	1,8	„ 13.542.624.—	2,8	+ 3.515 „
Wkłady à vista razem	„ 330.160.081,46	61,1	„ 303.732.716,79	63,3	—26.427 „
Lokaty termin. w wal. kraj.	„ 174.165.853,41	32,2	„ 151.803.445,58	31,6	—22.362 „
Lokaty termin. w wal. obcej	„ 681.290,68	0,2	„ 1.966.588,88	0,4	+ 1.285 „
Wkłady terminowe razem	„ 174.847.144,09	32,4	„ 153.770.034,46	32,0	—21.077 „
Różne salda kredytowe razem	„ 35.171.215,95	6,5	„ 22.697.501,96	4,7	—12.474 „
Ogółem	zł 540.178.441,50	100,0	zł 480.200.253,21	100,0	—59.978 tys.

Wymagalność wkładów terminowych według stanu z dnia 31.XII 1938 r. obrazuje poniższe zestawienie:

terminy wymagalności	sumy w tys. zł	%
w ciągu 1-go miesiąca	30.390	19,8
„ 2-go „	13.936	9,0
„ 3-go „	32.984	21,5
„ 4, 5 i 6 „	39.859	25,9
po sześciu miesiącach	36.601	23,8
Razem	153.770	100,0

Poz. 6. Lokaty celowe zwiększyły się o zł 9.486 tys. do sumy zł 33.100.516,39. Pozycja ta obejmuje wkłady Funduszu Pracy bezpośrednio związane z kredytami figurującymi w poz. 16 stanu czynnego.

Poz. 7. Redyskonto weksli:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) w walucie krajowej	zł 1.009.738.—	zł 30.366.686,18	+ 29.357 tys.
b) w walucie obcej	„ 18.277,32	„ 195.570,97	+ 177 „
Razem	zł 1.028.015,32	zł 30.562.257,15	+ 29.534 tys.

Poz. 8. Redyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego wykazuje stan zł 6.365.709.—.

Poz. 9 i 10. Banki „loro” i „nostro”:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) banki krajowe	zł 44.145.686,09	zł 24.331.194,12	— 19.815 tys.
b) banki zagraniczne	„ 8.531.233,30	„ 10.584.904,78	+ 2.054 „
Razem	zł 52.676.919,39	zł 34.916.098,90	— 17.761 tys.

Z ogólnego stanu rachunków banków w kwocie zł 34.916 tys. przypada na:

rachunki à vista	zł 30.022 tys.	86,0%
rachunki terminowe	„ 4.894 „	14,0%

Poz. 11. Bank Akceptacyjny ex re kredytu akceptacyjnego wykazuje stan zł 24.102.558.— zmniejszony w porównaniu z ultimem 1937 roku o zł 1.875 tys. W pozycji tej figurują weksle pochodzące z akcji konwersyjnej kredytów rolniczych, dla których odpowiednikiem jest poz. 10 w stanie czynnym.

Poz. 12. Przekazy na Bank zwiększyły się o zł 398 tys. do sumy zł 865.461,44. Suma ta obejmuje przekazy nie podjęte jeszcze przez klientów.

Poz. 13. Sumy przechodnie wzrosły o zł 4.608 tys. do zł 48.518.328,72. W sumie tej mieszczą się pozycje przejściowe i rozliczenia międzyokresowe.

Poz. 14. Odsetki przerośne pobrane w ciągu roku sprawozdawczego, a dotyczące 1939 r., wyniosły zł 2.776.003,45.

Poz. 15. Saldo działu emisyjnego wzrosło o zł 9.620 tys. do zł 32.894.885,41. Jest to pozycja regulacyjna, zamykająca II dział bilansu i pokrywa się z pozycją 28 stanu czynnego.

Poz. 16. Saldo działu operacji ze Skarbem Państwa zwiększyło się o zł 343 tys. do zł 376.956,41 i pokrywa się z pozycją 31 stanu czynnego, zamykając dział III bilansu.

Poz. 17. Czysty zysk za rok 1938 osiągnął zł 3.540.078,78, wykazując w porównaniu z rokiem 1937 zwiększenie o zł 307 tys.

Zysk ten został zgodnie z artykułem 13 rozp. Prez. R. P. z 3.XII 1930 roku w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. Nr 86 poz. 666) podzielony w sposób następujący:

1) 35% na specjalną rezerwę dla papierów procentowych własnej emisji . . .	zł 1.239.027,57
2) 20% na fundusz rezerwowy	„ 708.015,76
3) 10% na różne cele przewidziane w statucie	„ 354.007,88
4) 35% tj. reszta czystego zysku do rozporządzenia Rządu, jako udział Skarbu Państwa w zysku Banku	„ 1.239.027,57
Razem	zł 3.540.078,78

Poz. 1, 2, 3 i 7. Kasa i sumy do dyspozycji na rachunku żyrowym w Banku Polskim i rachunku czekowym w P. K. O., bilety skarbowe i bony inwestycyjne, waluty zagraniczne oraz wylosowane papiery wartościowe i płatne kupony zmniejszyły się o zł 42.279 tys. do sumy zł 86.384.170,48. Rezerwa kasowa stanowi zatem 26,5% wkładów à vista łącznie z różnymi saldami kredytowymi, zaś w stosunku do ogólnej sumy wkładów 18,0%.

Poz. 4. Papiery procentowe wykazały zmniejszenie o zł 2.686 tys. do sumy zł 42.173.453,51. Portfel papierów procentowych obejmuje papiery państwowe w wysokości zł 38.931 tys. i inne na sumę zł 3.242 tys. Z papierów państwowych wymienić należy 4% Pożyczkę Konsolidacyjną, 6% Pożyczkę Narodową, dalej 5% Konwersyjną i 5% Kolejową Konwersyjną. W grupie papierów innych największe sumy reprezentują listy zastawne towarzystw kredytowych ziemskich.

Poz. 5. Papiery procentowe własnej emisji zwiększyły się w porównaniu z końcem 1937 roku o zł 6.636 tys. do sumy zł 49.107.724,95.

Poz. 6. Akcje i udziały w przedsiębiorstwach koncernowych i innych zmniejszyły się o zł 2.549 tys., wynosząc na koniec 1938 r. złotych 34.933.306,53. Na kwotę tę składają się udziały w pięciu koncernowych przedsiębiorstwach przemysłowych: Starachowice, Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki, Grodzisk, Boruta i S-ka Akc. Eksploatacji Soli Potasowych, a ponadto udziały w trzech przedsiębiorstwach gdańskich, tj. w British & Polish Trade Bank, w Bank von Danzig i w Danziger Tabak Monopol.

Poz. 8, 9, 11, 12 i 13. Kredyty krótkoterminowe wykazały w roku 1938 następujące zmiany w poszczególnych formach pożyczek:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) weksle zdyskontowane	zł 167.537.734,97	zł 137.463.133,20	—30.074 tys.
b) „ protestowane	„ 119.601,20	„ 128.094,56	+ 9 „
c) pożyczki terminowe	„ 51.097.966,45	„ 55.922.019,28	+ 4.824 „
d) należności z tyt. układ. konwers.	„ 36.248.816,67	„ 34.509.260,88	— 1.740 „
e) dłużnicy w rachunkach bieżących	„ 116.458.706,29	„ 142.152.273,28	+25.693 „
Razem	zł 371.462.825,58	zł 370.174.781,20	— 1.288 tys.

Płynność portfelu wekslowego przedstawiała się w dniu 31.XII 1938 r. następująco:

weksle płatne	ilość sztuk	%	sumy w tys. zł	%
w ciągu 1-go miesiąca	62.199	33,5	37.995	27,6
„ 2-go „	51.124	27,6	33.722	24,5
„ 3-go „	31.240	16,8	28.487	20,7
„ 4, 5 i 6 „	31.777	17,1	30.451	22,2
po sześciu miesiącach	9.322	5,0	6.808	5,0
Razem	185.662	100,0	137.463	100,0

W roku sprawozdawczym Bank zdyskontował ogółem 820.255 sztuk weksli na sumę z 488.450 tys.

Podział weksli zdyskontowanych w ciągu roku 1938 według wysokości kwot wekslowych przedstawia następujące zestawienie:

wysokość odcinków	ilość sztuk	%
poniżej 100 zł	243.526	29,7
od 101 do 200 „	201.161	24,5
„ 201 „ 500 „	227.802	27,8
„ 501 „ 1.000 „	85.974	10,5
„ 1.001 „ 2.000 „	30.634	3,7
„ 2.001 „ 5.000 „	18.325	2,2
„ 5.001 „ 10.000 „	7.994	1,0
powyżej 10.000 „	4.839	0,6
Razem	820.255	100,0

Stosunek weksli zaprotestowanych do płatnych kształtował się w poszczególnych miesiącach 1938 roku następująco:

miesiące 1938 r.	weksle płatne w tys. zł	weksle zaprotest. w tys. zł	stos. % weksli zaprotest. do płatnych
styczeń	29.055	550	1,9
luty	37.228	417	1,1
marzec	37.060	452	1,2
kwiecień	36.053	481	1,3
maj	58.815	572	1,0
czerwiec	39.522	648	1,6
lipiec	42.928	732	1,7
sierpień	52.491	568	1,1
wrzesień	37.747	552	1,5
październik	45.163	882	2,0
listopad	58.144	781	1,3
grudzień	45.794	887	1,9

Płynność pożyczek terminowych w dniu 31.XII 1938 roku obrazuje poniższe zestawienie:

pożyczki płatne	sumy w tys. zł	%
w ciągu 1-go miesiąca	3.837	6,9
„ 2-go „	3.033	5,4
„ 3-go „	5.577	10,0
„ 4, 5 i 6 „	10.614	19,0
po sześciu miesiącach	32.861	58,7
Razem	55.922	100,0

Poz. 10. Akcepty Banku Akceptacyjnego, jak wyjaśnienia do poz. 11 stanu biernego.

Poz. 14 i 15. Banki „loro” i „nostro”:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) krajowe	zł 3.370.715,57	zł 336.828,20	— 3.034 tys.
b) zagraniczne	„ 12.687.866,67	„ 20.625.800,46	+ 7.938 „
Razem	zł 16.058.582,24	zł 20.962.628,66	+ 4.904 tys.

Poz. 16. Pożyczki z lokat celowych, których odpowiednikiem w stanie biernym jest poz. 6, dotyczą pożyczek finansowanych przez Fundusz Pracy. Stan tych pożyczek zwiększył się w ciągu 1938 r. o zł 9.486 tys. do zł 33.100.516,39, z czego zł 1.555 tys. przypada na pożyczki komunalne, reszta zaś w kwocie zł 31.546 tys. na akcję budowlaną, prowadzoną prawie wyłącznie przez Tow. Osiedli Robotniczych.

Poz. 17. Należności z tytułu dopłat dla P. F. B. wzrosły o zł 1.873 tys. do sumy zł 17.869.817,08, obejmując sumy czasowo pokryte przez Bank za Państwowy Fundusz Budowlany.

Poz. 18. Pożyczki komunalne zwiększyły się o zł 5.839 tys. do wysokości zł 73.916.437,14. Z kwoty tej zł 51.864 tys. przypada na pożyczki emisyjne w gotówce, udzielone na poczet przyszłych emisji Banku. Pożyczki te wzrosły w porównaniu z końcem roku poprzedniego o zł 5.753 tys. Na pozostałą kwotę zł 22.052 tys. składają się średnioterminowe pożyczki gotówkowe.

Poz. 19. Pożyczki długoterminowe:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) na pokrycie zaległych odsetek budowl.	zł 1.015.273,21	zł 925.989,03	— 89 tys.
b) zwalor. b. instytucyj sfuzjonowanych . „	1.723.034,89	„ 1.351.199,11	— 372 „
c) budowlane z funduszków własnych . . . „	5.343.877,12	„ 5.447.825,32	+ 104 „
d) gotówkowo-amortyzacyjne i inne . . . „	57.039.305,92	„ 57.878.859,59	+ 840 „
Razem	zł 65.121.491,14	zł 65.603.873,05	+ 483 tys.

Pożyczki budowlane z funduszków własnych wzrosły o zł 104 tys. do sumy zł 5.447.825,32. Pożyczki te są konwertowane na pożyczki emisyjne w gotówce, figurujące w poz. 19 d). Spośród kredytów gotówkowo-amortyzacyjnych największą pozycję stanowią kredyty dla przedsiębiorstw państwowych. Poza tym mieszczą się w tej pozycji pożyczki emisyjne w gotówce na sumę zł 11.428 tys., z czego zł 6.886 tys. przypada na pożyczki ziemskie, pochodzące prawie w całości z akcji oddłużeniowej, zł 4.536 tys. na miejskie oraz zł 6 tys. na inne.

Poz. 20 i 21. Nieruchomości i ruchomości wzrosły łącznie o zł 186 tys. do sumy zł 32.260.281,57 w związku z budową nowych gmachów Banku w Poznaniu i Wilnie.

Poz. 22. Sumy przechodnie zwiększyły się o zł 1.630 tys. do zł 17.858.878,49. Suma ta, podobnie jak poz. 13 stanu biernego, obejmuje pozycje przejściowe oraz rozliczenia międzyokresowe.

D Z I A Ł E M I S Y J N Y

STAN BIERNY

Poz. 18. Specjalna rezerwa dla papierów własnej emisji zwiększyła się o zł 1.478 tys. do wysokości zł 30.565.397,79. Wzrost ten powstał:

- a) z rozdziału czystego zysku za rok 1937 (zgodnie z art. 13 rozp. Prez. R. P. z 3.XII 1930 r. w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego, Dz. U. R. P. Nr 86 poz. 666) zł 1.131.574,29
- b) z kwot uzyskanych w myśl § 17 Statutu Banku z wpisowego, z zysków osiągniętych przez Bank przy skupie listów zastawnych i obligacyj przeznaczonych do umorzenia oraz z dochodów z przedawnionych kuponów i wylosowanych listów zastawnych i obligacyj zł 346.618,22

Podział powyższej rezerwy dla poszczególnych rodzajów emisji przedstawia się w porównaniu z końcem roku 1937 jak następuje:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) rezerwa dla listów zastawnych	zł 7.867.425,47	zł 8.453.013,32	+ 586 tys.
b) „ „ obligacyj komunalnych „	„ 17.571.271,06	„ 18.154.303,98	+ 583 „
c) „ „ „ kolejowych „	„ 1.317.082,83	„ 1.342.949,76	+ 26 „
d) „ „ „ budowlanych „	„ 493.444,84	„ 588.275,72	+ 95 „
e) „ „ „ bankowych „	„ 1.065.859,33	„ 1.097.621,01	+ 31 „
f) „ „ „ poż. emis. w gotówce „	„ 772.121,75	„ 929.234,—	+ 157 „
Razem	zł 29.087.205,28	zł 30.565.397,79	+ 1.478 tys.

Poz. 19. Listy zastawne i obligacje b. Polskiego Banku Krajowego w obiegu zmniejszyły się o zł 669 tys. do sumy zł 22.566.087,64. W poszczególnych rodzajach emisji powstały następujące zmiany:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) listy zastawne	zł 5.215.701,74	zł 4.832.552,74	— 383 tys.
b) obligacje komunalne	„ 7.691.433,65	„ 7.521.826,90	— 170 „
c) „ „ „ kolejowe	„ 10.328.448,—	„ 10.211.708,—	— 116 „
Razem	zł 23.235.583,39	zł 22.566.087,64	— 669 tys.

Papiery te obejmują zwaloryzowane i przejęte przez Bank Gospodarstwa Krajowego przedwojenne emisje b. Polskiego Banku Krajowego. Ulegają one obecnie stałej likwidacji.

Poz. 20. Listy zastawne i obligacje własne w obiegu zwiększyły się o zł 30.658 tys. do wysokości zł 913.809.755,18. W roku sprawozdawczym nowe emisje wyniosły ogółem zł 46.084.031,19, obejmując 6% listy zastawne na zł 33.932.234,03, 6% obligacje budowlane na złotych 4.246.797,16 i 6% obligacje bankowe na zł 7.905.000,—. Zmiany na poszczególnych rodzajach papierów przedstawia następujące zestawienie:

Rodzaje emisyj :	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
4½% listy zastawne	zł 54.336.974,—	zł 51.443.624,—	— 2.893 tys.
4½% „ „ PZ/1	„ 7.425.362,—	„ 7.336.222,—	— 89 „
5½% „ „	„ 148.976.910,—	„ 145.542.076,—	— 3.435 „
6% „ „	„ 116.870.901,28	„ 148.989.607,21	+ 32.119 „
7% „ „	„ 33.999.454,—	„ 33.235.902,—	— 764 „
8% „ „	„ 14.669.106,—	„ 14.607.444,—	— 62 „
5½% oblig. budowlane	„ 27.800.100,—	„ 27.295.000,—	— 505 „
6% „ „	„ 43.770.297,98	„ 46.716.522,16	+ 2.946 „
8% „ „	„ 759.100,—	„ 664.100,—	— 95 „
5½% „ bankowe	„ 18.089.382,—	„ 16.961.248,—	— 1.128 „
6% „ „	„ —	„ 7.905.000,—	+ 7.905 „
7½% „ „	„ 500.056,—	„ 500.056,—	—
5½% „ komunalne złotowe	„ 338.890.382,—	„ 336.148.890,—	— 2.742 „
6% „ „ „	„ 4.000.000,—	„ 3.983.600,—	— 16 „
7% „ „ „	„ 18.735.180,48	„ 18.180.423,81	— 555 „
8% „ „ „	„ 13.417.720,—	„ 13.389.340,—	— 28 „
3% „ „ dol. S. I. i II.	„ 40.910.700,—	„ 40.910.700,—	—
Razem	zł 883.151.625,74	zł 913.809.755,18	+ 30.658 tys.

Podział listów zastawnych według rodzajów pożyczek przedstawia się następująco:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) na majątki ziemskie	zł 54.337 tys.	zł 51.444 tys.	— 2.893 tys.
b) na nieruchomości miejskie . . „	„ 38.989 „	„ 38.183 „	— 806 „
c) z konwersji kredytów budowl. . „	„ 282.953 „	„ 311.528 „	+ 28.575 „
Razem	zł 376.279 tys.	zł 401.155 tys.	+ 24.876 tys.

Poz. 21. Wylosowane listy zastawne i obligacje w obiegu zwiększyły się o zł 221 tys. do sumy zł 922.916,42, obejmując :

a) wylosowane listy zastawne . . .	zł 708.053,38
b) „ obligacje komunalne . „	„ 157.439,04
c) „ „ budowlane . „	„ 10.000,—
d) „ „ kolejowe . .	„ 47.424,—
Razem . . .	zł 922.916,42

Poz. 22. Kupony zapadłe w obiegu wykazały zmniejszenie o zł 164 tys. do zł 1.585.866,98. Kupony nie przedłożone jeszcze Bankowi do zapłaty przypadają od następujących papierów:

a) od listów zastawnych	zł 1.303.593,60
b) „ obligacyj komunalnych . . . „	„ 163.894,95
c) „ „ kolejowych	„ 108.099,68
d) „ „ bankowych	„ 10.278,75
Razem	zł 1.585.866,98

Wysoka suma kuponów w obiegu na ultimo roczne pozostaje w związku z płatnością kuponu od listów zastawnych i obligacyj komunalnych w ostatnim dniu roku.

Poz. 23. Raty przedterminowe zmniejszyły się o zł 399 tys. do zł 1.993.908,85. Na sumę tę składają się wpływy dokonane przed terminem płatności i spłaty ponad plan umorzenia. Przypadają one na następujące rodzaje emisji:

a) listy zastawne	zł 1.611.561,36
b) obligacje komunalne	„ 222.476,08
c) „ budowlane	„ 159.871,41
Razem	zł 1.993.908,85

Poz. 24. Wpływy na raty bieżące pożyczek emisyjnych wzrosły w porównaniu z rokiem 1937 o zł 548 tys. do stanu zł 12.100.130,06. Pozycja ta obejmuje wpływy dotyczące najbliższych zapadłości ratalnych.

Poz. 25. Różne rachunki emisyjne wykazały stan zł 23.706.721,21, czyli o zł 5.078 tys. mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Obejmują one różnego rodzaju rozliczenia związane z płatnością rat pożyczek emisyjnych oraz obsługą papierów procentowych własnej emisji.

STAN CZYNNY

Poz. 23. Pożyczki emisyjne b. Polskiego Banku Krajowego, jak poz. 19 stanu biernego.

Poz. 24. Pożyczki w emisjach Banku Gospodarstwa Krajowego pokrywają się z poz. 20. stanu biernego i uległy w ciągu roku sprawozdawczego następującym zmianom:

rodzaje pożyczek:	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
4½% poż. w list. zast. ziemskich . .	zł 54.336.974,—	zł 51.443.624,—	— 2.893 tys.
5½% „ „ „ miejskich . . „	38.988.922,24	„ 38.183.261,82	— 806 „
5½% „ „ „ konwersyjnych „	166.081.909,76	„ 162.538.382,18	— 3.544 „
6% „ „ „ „ „ „ „	116.870.901,28	„ 148.989.607,21	+ 32.119 „
5½% w oblig. budowlanych	28.559.200,—	„ 27.959.100,—	— 600 „
6% „ „ „ „ „ „ „	43.770.297,98	„ 46.716.522,16	+ 2.946 „
5½% „ bankowych	18.589.438,—	„ 17.461.304,—	— 1.128 „
6% „ „ „ „ „ „ „	—	„ 7.905.000,—	+ 7.905 „
5½% „ komunalnych	371.043.282,48	„ 367.718.653,81	— 3.325 „
6% „ „ „ „ „ „ „	4.000.000,—	„ 3.983.600,—	— 16 „
3% „ „ „ dol. S. I. i II. „	40.910.700,—	„ 40.910.700,—	—
Razem . . .	zł 883.151.625,74	zł 913.809.755,18	+ 30.658 tys

Poz. 25. Zaległe raty pożyczek emisyjnych zmniejszyły się w ciągu roku 1938 o zł 4.151 tys. do zł 17.298.823,23. Na poszczególne rodzaje pożyczek emisyjnych przypadają następujące kwoty:

	sumy w tys. zł	%
4½% pożyczki w list. zast. ziemskich	5.075	29,3
5½% „ „ „ miejskich	2.061	11,9
5½% „ „ „ konwersyjnych	1.785	10,3
5½% „ obligacjach budowlanych	270	1,6
5½% „ „ bankowych	2.311	13,4
5½% „ „ komunalnych złotych	739	4,3
3% „ „ „ dolarowych	4.520	26,1
Razem raty pożyczek emisyjnych-B. G. K.	16.761	96,9
„ „ „ „ b. Pol. Banku Krajowego	538	3,1
Ogólny stan rat pożyczek emisyjnych	17.299	100,0

Poz. 27. Różne rachunki emisyjne osiągnęły stan w kwocie zł 20.575.970,77, wykazując w porównaniu z rokiem poprzednim spadek o zł 8.861 tys. Posiadają one analogiczny charakter, jak różne rachunki emisyjne w stanie biernym bilansu (poz. 25).

Poz. 28. Saldo w dziale handlowym zwiększyło się o zł 9.620 tys. do zł 32.894.885,41 — patrz poz. 15 stanu biernego.

DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA

STAN BIERNY

Poz. 26. Lokaty Skarbu Państwa i fundusze administrowane zmalały o zł 5.383 tys. do zł 369.759.006,75. Dzielią się one na następujące fundusze :

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) fundusze budowlane	zł 244.314.362,94	zł 232.632.888,35	— 11.681 tys.
b) „ sanacyjne dla banków . „	35.421.553,90	„ 31.021.156,20	— 4.400 „
c) różne lokaty	„ 95.406.522,88	„ 106.104.962,20	+ 10.698 „
Razem	zł 375.142.439,72	zł 369.759.006,75	— 5.383 tys.

Poz. 27. Rachunki specjalne wzrosły w ciągu roku 1938 o zł 181.954 tys. do zł 494.180.910,94 i są odpowiednikiem poz. 30 stanu czynnego.

STAN CZYNNY

Poz. 29. Kredyty udzielone z lokat Skarbu Państwa wykazały w ciągu roku 1938 następujące zmiany :

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
a) kredyty budowlane z P. F. B.:			
1) nie skonwertowane . . .	zł 220.529.539,11	zł 210.204.595,27	— 10.325 tys.
2) skonwertowane	„ 21.321.781,89	„ 16.182.166,85	— 5.140 „
b) kredyty sanacyjne dla banków . „	36.985.657,19	„ 33.998.578,90	— 2.987 „
c) różne kredyty	„ 91.495.290,40	„ 104.169.691,32	+ 12.675 „
Razem	zł 370.332.268,59	zł 364.555.032,34	— 5.777 tys.

Poz. 30. Rachunki specjalne zwiększyły się o zł 182.005 tys. do sumy zł 499.007.928,94. Pozycja ta zawiera operacje stojące w związku z planem inwestycyjnym, a ponadto pomocą Państwa dla przemysłu, instytucyj finansowych oraz gwarancje Skarbu Państwa wobec Banku. W stanie biernym odpowiada im poz. 27.

Poz. 31. Saldo w dziale handlowym wzrosło o zł 343 tys. do sumy zł 376.956,41 — patrz poz. 16 stanu biernego.

POZYCJE POZABILANSOWE

Rachunki pozabilansowe wykazują w 1938 r. następujące zmiany:

	31.XII 1937 r.	31.XII 1938 r.	Zmiany
1. Różni za inkaso względnie Inkaso	zł 27.528.956,75	zł 27.581.284,18	+ 52 tys.
2. Udzielone gwarancje względnie . . .			
Dłużnicy za gwarancje	„ 20.607.567,31	„ 20.838.103,97	+ 231 „
3. Wierzyciele za akceptacje względnie			
Dłużnicy za akceptacje	„ 1.541.697,95	„ 3.242.407,73	+ 1.701 „
Razem	zł 49.678.222,01	zł 51.661.795,88	+ 1.984 tys.

DEPOZYTY

wartość nominalna w różnych walutach		wartość nominalna w różnych walutach	
Depozyty w skarbcu . . .	979.524.888,83	Różni za depozyty . . .	890.773.818,61
Depozyty u różnych . . .	117.729.204,70	Depozyt własny („nostro”) . . .	206.480.274,92
Razem . . .	1.097.254.093,53	Razem . . .	1.097.254.093,53

STAN CZYNNY

B I L

Banku Gospodar
z dn. 31.

DZIAŁ HANDLOWY	złotych	gr
1. Kasa, Bank Polski i P. K. O.	53.735.217	89
2. Bilety skarbowe i bony inwestycyjne	32.037.000	—
3. Waluty zagraniczne	202.470	11
4. Papiery procentowe	42.173.453	51
5. Papiery procentowe własnej emisji	49.107.724	95
6. Akcje i udziały w przedsięb. koncernowych i innych	34.933.306	53
7. Wylosowane papiery wartościowe i płatne kupony	409.482	48
8. Weksle	137.463.133	20
9. Weksle protestowane	128.094	56
10. Akcepty Banku Akceptacyjnego	24.102.558	—
11. Pożyczki terminowe	55.922.019	28
12. Należności z tytułu układów konwersyjnych	34.509.260	88
13. Dłużnicy w rachunkach bieżących	142.152.273	28
14. Banki „loro”:		
a) krajowe	14.302,—	
b) zagraniczne	3.067.243,—	
	3.081.545	—
15. Banki „nostro”:		
a) krajowe	322.526,20	
b) zagraniczne	17.558.557,46	
	17.881.083	66
16. Pożyczki z lokat celowych	33.100.516	39
17. Należności z tytułu dopłat dla Państw. Fund. Bud.	17.869.817	08
18. Pożyczki komunalne	73.916.437	14
19. Pożyczki długoterminowe:		
a) pożycz. na pokrycie zaległ. odsetek budowlanych	925.989,03	
b) zwaloryzowane b. instytucyj sfuzjonowanych	1.351.199,11	
c) budowlane z funduszy własnych	5.447.825,32	
d) gotówkowo-amortyzacyjne i inne	57.878.859,59	
	65.603.873	05
20. Nieruchomości	31.745.847	03
21. Ruchomości	514.434	54
22. Sumy przechodnie	17.858.878	49
do przeniesienia	868.448.427	05

A N S

stwa Krajowego
XII 1938 r.

STAN BIERNY

DZIAŁ HANDLOWY	złotych	gr
1. Kapitał zakładowy	150.000.000	—
2. Fundusz rezerwowy	20.229.320	19
3. Wkłady à vista:		
a) rachunki czekowe	219.007.506,16	
b) rachunki złotowe zagraniczne	3.414.585,41	
c) rachunki walutowe	14.646.222,10	
d) wkładki oszczędności	53.121.779,12	
e) rachunki bieżące K. K. O.	13.542.624,—	
	303.732.716	79
4. Wkłady terminowe	153.770.034	46
5. Różne salda kredytowe	22.697.501	96
6. Lokaty celowe	33.100.516	39
7. Redyskonto weksli	30.562.257	15
8. Redyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego	6.365.709	—
9. Banki „loro”:		
a) krajowe	19.724.253,—	
b) zagraniczne	10.250.367,19	
	29.974.620	19
10. Banki „nostro”:		
a) krajowe	4.606.941,12	
b) zagraniczne	334.537,59	
	4.941.478	71
11. Bank Akceptacyjny ex re kredytu akceptacyjnego	24.102.558	—
12. Przekazy na Bank	865.461	44
13. Sumy przechodnie	48.518.328	72
14. Odsetki na 1939 r.	2.776.003	45
15. Saldo działu emisyjnego	32.894.885	41
16. Saldo działu operacyj ze Skarbem Państwa	376.956	41
17. Czysty zysk	3.540.078	78
do przeniesienia	868.448.427	05

	złotych	gr
Z przeniesienia . . .	868.448.427	05
DZIAŁ EMISYJNY		
23. Pożyczki emisyjne b. Polskiego Banku Krajowego:		
a) w listach zastawnych	4.832.552,74	
b) w obligacjach komunalnych	7.521.826,90	
c) „ kolejowych	10.211.708,—	22.566.087 64
24. Pożyczki w emisjach:		
a) w listach zastawnych	401.154.875,21	
b) w obligacjach komunalnych	412.612.953,81	
c) „ budowlanych	74.675.622,16	
d) „ bankowych	25.366.304,—	913.809.755 18
25. Zaległe raty pożyczek emisyjnych	17.298.823	23
26. Kupony od wylosowanych listów zast. i obligacyj	105.261	90
27. Różne rachunki emisyjne	20.575.970	77
28. Saldo w dziale handlowym	32.894.885	41
	1.007.250.784	13
DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA		
29. Kredyty udzielone z lokat Skarbu Państwa:		
a) kredyty budowlane z Państw. Fund. Budowl.:		
1) nie skonwertowane	210.204.595,27	
2) skonwertowane	16.182.166,85	226.386.762 12
b) kredyty sanacyjne dla banków	33.998.578	90
c) różne kredyty	104.169.691	32
30. Rachunki specjalne	499.007.928	94
31. Saldo w dziale handlowym	376.956	41
	863.939.917	69
Suma bilansowa	2.739.639.128	87
Inkaso	27.581.284	18
Dłużnicy za gwarancje	20.838.103,97	
Dłużnicy za akceptacje	3.242.407,73	24.080.511 70
Ogółem	2.791.300.924	75

	złotych	gr
z przeniesienia . . .	868.448.427	05
DZIAŁ EMISYJNY		
18. Specjalna rezerwa dla pap. własnej emisji:		
a) dla pożyczek emisyjnych w gotówce	929.234,—	
b) „ listów zastawnych	8.453.013,32	
c) „ obligacyj komunalnych	18.154.303,98	
d) „ „ kolejowych	1.342.949,76	
e) „ „ budowlanych	588.275,72	
f) „ „ bankowych	1.097.621,01	30.565.397 79
19. Listy zast. i oblig. b. Pol. B-ku Kraj. w obiegu:		
a) listy zastawne	4.832.552,74	
b) obligacje komunalne	7.521.826,90	
c) „ kolejowe	10.211.708,—	22.566.087 64
20. Listy zastawne i obligacje własne w obiegu:		
a) listy zastawne	401.154.875,21	
b) obligacje komunalne	412.612.953,81	
c) „ budowlane	74.675.622,16	
d) „ bankowe	25.366.304,—	913.809.755 18
21. Wylosowane listy zastawne i obligacje w obiegu	922.916	42
22. Kupony zapadłe w obiegu	1.585.866	98
23. Raty przedterminowe	1.993.908	85
24. Wpływy na raty bieżące pożyczek emisyjnych	12.100.130	06
25. Różne rachunki emisyjne	23.706.721	21
	1.007.250.784	13
DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA		
26. Lokaty Skarbu Państwa i fund. administrowane:		
a) fundusze budowlane	232.632.888	35
b) „ sanacyjne dla banków	31.021.156	20
c) różne lokaty	106.104.962	20
27. Rachunki specjalne	494.180.910	94
	863.939.917	69
Suma bilansowa . . .	2.739.639.128	87
Różni za inkaso	27.581.284	18
Udzielone gwarancje	20.838.103,97	
Wierzyciele za akceptacje	3.242.407,73	24.080.511 70
Ogółem	2.791.300.924	75

RACHUNEK

Banku Gospodar

STRATY

za rok

	złotych	gr
1. Odsetki:		
a) od wkładów i rachunków bieżących	15.475.742,28	
b) od redyskonta	13.465.715,71	
c) od wkładek oszczędnościowych	1.587.747,28	
d) różne	59.316,23	
	30.588.521	50
2. Różnice kursowe na papierach wartościowych . .	1.504.089	57
3. Koszty handlowe:		
a) wydatki biurowe	562.514,34	
b) „ na lokal bankowy	1.089.117,72	
c) „ różne	997.521,37	
d) „ na utrzymanie samochodów	111.481,18	
e) „ personalne	11.989.282,43	
f) „ na emerytury	436.368,58	
	15.186.285	62
4. Amortyzacja:		
a) nieruchomości	641.375,10	
b) ruchomości	163.573,61	
	804.948	71
5. Odpisy	9.104.515	84
6. Oddłużenie samorządów	3.296.919	86
7. Dotacja dla Funduszu Emerytalnego Pracowni- ków B. G. K.	1.500.000	—
8. Czysty zysk	3.540.078	78
Ogółem . .	65.525.359	88

STRAT I ZYSKÓW

stwa Krajowego

1938

ZYSKI

	złotych	gr
1. Odsetki:		
a) od weksli zdyskontowanych	22.443.259,67	
b) od rachunków bieżących	11.225.261,72	
c) od pożyczek terminowych	3.144.762,34	
d) od pożyczek długoterminowych i komunalnych	6.200.175,51	
e) od pożyczek budowlanych	416.787,15	
f) od papierów wartościowych	9.491.227,54	
g) odsetki zwłoki od pożyczek emisyjnych	932.242,01	
h) różne	24.768,08	
	53.878.484	02
2. Prowizje:		
a) inkasowe	185.977,68	
b) przekazowe	124.673,13	
c) od rachunków bieżących i innych	568.634,15	
d) giełdowe i dewizowe	405.598,22	
e) depozytowe	155.659,72	
f) gwarancyjne	306.210,29	
g) od pożyczek budowlanych	1.452.732,94	
h) różne	1.597.709,24	
	4.797.195	37
3. Różnice kursowe na dewizach i walutach	273.771	25
4. Dodatek na koszty administracyjne działu emisyjnego	3.733.320	12
5. Administracja nieruchomości	438.038	07
6. Zwrot dawniej odpisanych należności	2.404.551	05
Ogółem . .	65.525.359	88

P R O T O K Ó Ł
POSIEDZENIA KOMISJI REWIZYJNEJ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
Z DNIA 27 LUTEGO 1939 R.

Komisja Rewizyjna po sprawdzeniu bilansu Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 31 grudnia 1938 r. oraz rachunku strat i zysków tego Banku za rok 1938 stwierdza:

1) że wszystkie pozycje tego bilansu, zamkniętego po obu stronach sumą Zł. 2.791.300.924 gr 75 (łącznie z inkasem, gwarancjami i akceptacjami), zgodne są z księgami Wydziału Centralnej Księgowości i sprawozdaniami Oddziałów;

2) że wszystkie zbadane księgi i dowody w Wydziale Centralnej Księgowości znajdują się w porządku.

W tym stanie rzeczy Komisja Rewizyjna stawia wniosek o zatwierdzenie bilansu z dnia 31 grudnia 1938 r. oraz rachunku strat i zysków za rok 1938.

Warszawa, dnia 27 lutego 1939 r.

Przewodniczący Komisji

(—) *Dr W. Marynowski*

Członkowie Komisji:

(—) *M. Strumiłło* (—) *Strzelecki*

(—) *S. Zaczek* (—) *Mieszalski*

(—) *T. Szuldrzyński* (—) *Stefan Żurowski*

Warszawa, dn. 20 marca 1939 r.

DO

PANA PREZESA BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

w miejscu.

W związku z pismem Pana Prezesa z dnia 10 marca 1939 r. L. 120/39/M. zawiadamiam, że opierając się na protokóle Komisji Rewizyjnej z dnia 27 lutego 1939 r. oraz na uchwale Rady Nadzorczej Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 9 marca 1939 r. w sprawie zatwierdzenia bilansu na dzień 31.XII.1938 r. i rachunku strat i zysków Banku za rok 1938, udzielam na zasadzie § 72 statutu Banku, Władzom Banku ogólnego pokwitowania za rok operacyjny 1938.

MINISTER

(—) *E. Kwiatkowski*

Bilans Funduszu Emerytalnego
Pracowników Banku Gospodarstwa Krajowego
z dnia 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY	złotych	gr	STAN BIERNY	złotych	gr
Bank Gospodarstwa Krajowego rachunki czekowe	1.130.802	12	Kapitał	27.449.114	51
Bank Gospodarstwa Krajowego lokata	561.880	50	Wierzyciele hipoteczni	1.184.520	68
Papiery wartościowe	9.245.059	08	Rachunki różne	430.005	12
Nieruchomości	20.494.202	95	Nadwyżka dochodów za rok 1938	2.694.956	29
Rachunki różne	326.651	95			
Suma bilansowa	31.758.596	60	Suma bilansowa	31.758.596	60

Rachunek wydatków i dochodów
Funduszu Emerytalnego
za rok 1938

WYDATKI	złotych	gr	DOCHODY	złotych	gr
Emerytury i pensje wdowie . .	1.132.871	17	Wpłaty Banku Gosp. Krajowego a) zwyczajne 567.645,74		
Kwartęły pośmiertne	8.666	37	b) nadzwyczajne 1.250.000.—	1.817.645	74
Przekazy premii ubezp. do Z. U. S. i zwroty członkom składek	39.809	45	Wpłaty członków	615.068	99
Amortyzacja nieruchomości	239.596	—	Rezerwy premiowe przekaza- ne z Z.U.S.	89.874	37
Nadwyżka dochodów za rok 1938	2.694.956	29	Dochody z administracji nie- ruchomości za rok 1938 . .	639.217	90
			Kupony od papierów wartoś- ciowych	785.757	74
			Odsetki	152.212	97
			Różnice kursowe z wylosowa- nych papierów wartościowych i premie	16.121	57
Ogółem	4.115.899	28	Ogółem	4.115.899	28

Bilans Śląskiego Funduszu Gospodarczego

z dnia 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY	złotych	gr	STAN BIERNY	złotych	gr
Bank Gospodarstwa Krajowego	843.883	—	Kapitał	50.941.624	27
Pożyczki	51.026.641	95	Różni	215.360	34
Nieruchomości nabyte na licytacji	60.823	73	Nadwyżka dochodów . . .	822.580	64
Różni	48.216	57			
Suma bilansowa . .	51.979.565	25	Suma bilansowa . . .	51.979.565	25

Bilans Śląskiego Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego

z dnia 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY	złotych	gr	STAN BIERNY	złotych	gr
Bank Gospodarstwa Krajowego	521.498	—	Kapitał	3.117.478	63
Pożyczki	2.658.381	54	Różni	13.447	96
Różni	86	60	Nadwyżka dochodów . . .	49.039	55
Suma bilansowa . . .	3.179.966	14	Suma bilansowa . . .	3.179.966	14

C-91642

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tarnowie

Czytelnia Naukowa

0250-091642-00